

Nr 50

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1960/61 till främjande av bostadsförsörjningen m. m. jämte i ämnet väckta motioner m. m.

(3: e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln (bilaga 7, punkterna 84—93), under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4 januari 1960, föreslagit riksdagen att

I. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för bostadsstyrelsen, som föranledes av vad departementschefen förordat;

II. godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för bostadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61;

III. bemyndiga Kungl. Maj:t att från personalförteckningen för länsbostadsnämnderna avföra 7 tjänster som kontorsbiträde i Ao 5;

IV. godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61;

V. godkänna av departementschefen förordad ändring i villkoren för beviljande av ränteeftergift och räntebidrag;

VI. godkänna av departementschefen förordad ändring av bestämmelserna om familjebostadsbidrag;

VII. godkänna av departementschefen förordade ändringar av bestämmelserna i egnahemslånekungörelsen;

VIII. för budgetåret 1960/61 under femte huvudtiteln anvisa

1) till Bostadsstyrelsen: Avlöningar ett förslagsanslag av 4 092 200 kronor;

2) till Bostadsstyrelsen: Omkostnader ett förslagsanslag av 759 000 kronor;

3) till Länsbostadsnämnderna: Avlöningar ett förslagsanslag av 4 676 800 kronor;

4) till Länsbostadsnämnderna: Omkostnader ett förslagsanslag av 685 000 kronor;

5) till Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån ett förslagsanslag av 180 000 000 kronor;

6) till Bostadsrabatter ett förslagsanslag av 130 000 000 kronor;

- 7) till Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet ett reservationsanslag av 22 000 000 kronor;
- 8) till Bidrag till inrättande av pensionärshem ett reservationsanslag av 10 000 000 kronor;
- 9) till Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor ett reservationsanslag av 100 kronor;
- 10) till 1960 års bostadsräkning ett reservationsanslag av 2 400 000 kronor.

Vidare har Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 under kapitalbudgeten (bilaga 27, punkterna 4, 5, 9 och 10), under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4 januari 1960, föreslagit riksdagen att

I. godkänna av departementschefen förordade ändringar i bestämmelserna om tertiärlån och egna hemslån m. m.;

II. medgiva, att under budgetåret 1960/61 preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 865 000 000 kronor;

III. godkänna av departementschefen förordade ändringar i bestämmelserna om räntefria lån till bostadsbyggande;

IV. medgiva, att under budgetåret 1960/61 preliminära beslut om lån, som skall utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 10 000 000 kronor;

V. godkänna av departementschefen förordad ändring i räntevillkoren för tvätterilån och tvättekällan;

VI. för budgetåret 1960/61 å kapitalbudgeten anvisa

a) under fonden för bostadsbyggande

1) till Lånefonden för bostadsbyggande ett investeringsanslag av 820 000 000 kronor;

2) till Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien ett investeringsanslag av 100 kronor;

b) under fonden för låneunderstöd

1) till Räntefria lån till bostadsbyggande ett investeringsanslag av 90 000 000 kronor;

2) till Lån till anordnande av kollektiva tvätterier ett investeringsanslag av 700 000 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag har utskottet till behandling förehått följande motioner, nämligen från första kammaren

I: 25 av herr *Ferdinand Nilsson m. fl.*,

I: 57 av herr *Ewerlöf m. fl.*,

I: 58 av herr *Ewerlöf m. fl.*,

- I: 158 av herrar *Öhman* och *Helmer Persson*,
 I: 159 av herr *Mattsson*,
 I: 239 av herr *Bengtson m. fl.*,
 I: 241 av herr *Ewerlöf m. fl.*,
 I: 243 av herr *Gustaf Henry Hansson m. fl.*,
 I: 246 av herr *Spetz*,
 I: 345 av herr *Bengtson m. fl.*,
 I: 349 av herr *John Ericsson*,
 I: 350 av herr *Per-Olof Hanson*,
 I: 351 av herr *Jacobsson*,
 I: 352 av herr *Lundström m. fl.*,
 I: 500 av herr *Svärd*,
 I: 501 av herr *Svärd* samt
 från andra kammaren
 II: 37 av herr *Larsson* i Luttra *m. fl.*,
 II: 65 av herr *Hjalmarson m. fl.*,
 II: 66 av herr *Hjalmarson m. fl.*,
 II: 187 av fru *Holmqvist* och herr *Bengtsson* i Halmstad,
 II: 235 av herrar *Jansson* i Benestad och *Gustavsson* i Alvesta,
 II: 237 av herr *Nilsson* i Gävle *m. fl.*,
 II: 301 av herr *Hjalmarson m. fl.*,
 II: 303 av herr *Källenius m. fl.*,
 II: 305 av herrar *Johansson* i Öckerö och *Svensson* i Ljungskile,
 II: 307 av herr *Hedlund m. fl.*,
 II: 335 av herrar *Källenius* och *Magnusson* i Borås,
 II: 336 av herrar *Källenius* och *Magnusson* i Borås,
 II: 435 av herr *Nihlfors m. fl.*,
 II: 438 av herrar *Gustafsson* i Skellefteå och *Wedén*,
 II: 439 av herr *Ohlin m. fl.*,
 II: 443 av herr *Persson* i Växjö *m. fl.*,
 II: 446 av herr *Hedlund m. fl.*,

ävensom motionerna I: 160 av herr *Hjalmar Nilsson m. fl.* och II: 236 av herr *Johansson* i Norrköping *m. fl.* samt II: 436 av herrar *Gustafsson* i Skellefteå och *Wedén*, sistnämnda tre motioner såvitt nu är i fråga.

Yrkandena i nämnda motioner redovisas i det följande.

Utskottet har vidare till behandling förehaft den redogörelse, som riksdagens år 1959 församlade revisorer lämnat i sin berättelse (del I, § 16) angående lån till anordnande av kollektiva tvätterier.

Det av revisorerna i nämnda sammanhang gjorda uttalandet redovisas i det följande.

Beträffande de över revisorernas ifrågavarande redogörelse inhämtade förklaringarna torde få hänvisas till revisorernas berättelse (del II, § 16).

PROPOSITIONEN

Femte huvudtiteln

Bostadsstyrelsen: Avlöningar. En omfattande utflyttning av låneärenden från bostadsstyrelsen till länsbostadsnämnderna har sedan flera år successivt ägt rum. Början gjordes med ärenden angående egnahemslån och förbättringslån. Därefter flyttades vissa flerfamiljshusärenden ut till nämnderna. Frågan om ytterligare utflyttning av flerfamiljshusärenden från styrelsen till nämnderna har senast prövats vid 1959 års riksdag. Härvid beslöts, att bostadsstyrelsen tills vidare endast skall handlägga långivningen till flerfamiljshus i Stockholm och Göteborg med vissa förortskommuner samt Malmö och Lund.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande har departementschefen nyligen tillkallat en utredningsman med uppgift att företaga en översyn av den bostadspolitiska organisationen. Beträffande de frågor som skall utredas anför departementschefen följande.

Syftet med de vidtagna decentraliseringsåtgärderna har varit, att statliga lån och bidrag skall kunna beviljas på ett enkelt och smidigt sätt. Det har ansetts angeläget att få prövat i vad mån ytterligare förenkling av handläggningen av låneansökningar och därmed sammanhängande frågor kan åstadkommas. I samband med att organisationsfrågan anmäldes för 1958 års riksdag framhöll departementschefen bl. a. följande (prop. 119, s. 118, 119).

Av väsentlig betydelse för genomförandet av de av mig förordade decentraliseringsåtgärderna är att bostadsstyrelsens direktivgivning till länsbostadsnämnder och förmedlingsorgan blir klar och entydig. Anvisningar, som innefattar villkor för lån, bör vara tillgängliga även för lånsökande. Vidare bör av direktiven klart framgå de metoder som tillämpas i fråga om värdering och hyressättning. Av särskild vikt är att kommunernas byggnadskontroll och tekniska granskning blir så enkel som möjligt, vilket bör beaktas vid utformningen av direktiven. Med hänsyn till frågans betydelse anser jag, att direktiven bör fastställas av Kungl. Maj:t. Jag har för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att uppdraga åt bostadsstyrelsen att inkomma med förslag till direktiv i enlighet med vad jag nu anfört.

Med hänvisning till vad sålunda uttalats uppdrog Kungl. Maj:t den 18 april 1958 åt bostadsstyrelsen att verkställa översyn av de av styrelsen meddelade föreskrifterna angående tillämpning av gällande bestämmelser om egnahemslån och förbättringslån samt tertiärlån och tilläggs lån även som att till Kungl. Maj:t inkomma med därpå grundade förslag till föreskrifter för länsbostadsnämndernas och förmedlingsorganens handhavande av ifrågavarande långivning. Ärendets behandling inom styrelsen har försenats, men styrelsen kommer inom kort att slutföra uppdraget.

Vidare erinras om att 1958 års besparingsutredning i betänkande angående besparingar inom statsverksamheten (SOU 1959:28) gjort vissa uttalanden rörande den bostadspolitiska organisationen. Enligt utredningens mening föreligger anledning att överväga möjligheterna att inordna länsbostadsnämnderna i något annat länsorgan. Utredningen föreslog, att frågan skulle upptagas till en särskild utredning, varvid även bostadsstyrelsens ställning borde bedömas.

Departementschefen räknar med att det genom utfärdande av direktiv till länsbostadsnämnderna rörande långivningen skall bli möjligt att begränsa prövningen av enskilda låneärenden till en tillämpning av enkla, allmängiltiga normer. Härigenom vidgas möjligheterna till en ytterligare decentralisering. Det är inte uteslutet att en total utflyttning av alla låneärenden på länsbostadsnämnderna kan genomföras.

Om det visar sig möjligt att redan för nästa budgetår genom förenkling och förtydligande av direktiven till länsbostadsnämnderna minska de på bostadsstyrelsen ankommande göromålen bör en däremot svarande reduktion av styrelsens personalorganisation företagas. Då det f. n. inte är möjligt att bedöma denna fråga, föreslås det få ankomma på Kungl. Maj:t att pröva huruvida under nästa budgetår personalorganisationen skall kunna inskränkas. Sedan den förenämnda organisationsutredningen slutförts torde frågan på nytt få anmälas för riksdagen.

I avbidan på resultatet av utredningen bör den av bostadsstyrelsen aktualiserade frågan om handläggningen av ärenden rörande pensionärsbostadsbidrag ej upptagas.

Under angivna förhållanden bör större ändringar i personalorganisationen inte göras f. n. Det tillstyrkes dock, att på kanslibyråns kamerala sektion inrättas en kansliskrivartjänst i Ae 10 för att möjliggöra en samordning och rationalisering av vissa arbetsuppgifter. Samtidigt bör två biträdestjänster i befodringsgången dras in på sektionen. I övrigt bör en tjänst som ingenjör i Ae 15, en tjänst som expeditionsvakt i Ae 7 och en biträdestjänst i befodringsgången utgå ur organisationen.

Såsom chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör en tjänst som byråingenjör i Ae 19 å byrån för teknisk-ekonomiska utredningar, sektionen för driftkostnader och byggnadskostnadsindex, omändras till befattning som förste byråingenjör i Ae 21. Därutöver bör en tjänst som kansliskrivare i Ae 10 å sociala sektionen, förvaltningsavdelningen, utbytas mot en befattning som kontorskrivare i Ae 13.

Anslaget bör minskas med hela det belopp, som beräknats för särskilda utgifter i samband med personalindragningar eller 75 000 kronor, varjämte omräkningsposterna anses kunna minskas med 60 000 kronor.

Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet anför vid anmälan av anslag till viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen kan

departementschefen ej förorda, att medel anvisas under förevarande anslag för den av bostadsstyrelsen föreslagna försöksverksamheten med databehandlingsmaskiner.

I fråga om förslagen till ordinariesättningar tillstyrkes endast, att en tjänst som kansliskrivare i Ae 10 å kanslibyråns kamerala sektion föres på ordinarie stat. Antalet kontorsbiträden i Ao 5 bör i enlighet med styrelsens förslag minskas med 8. De föreslagna extraordinariesättningarna kan departementschefen inte biträda.

De förordade förslagen medför, inberäknat omräkningsposterna, en ökning av medelsbehovet under anslaget med 11 700 kronor. Anslaget upptages alltså med (4 080 500 + 11 700) 4 092 200 kronor.

Bostadsstyrelsen: Omkostnader. Departementschefen förordar en med 194 000 kronor minskad medelsanvisning till övriga expenser för eget behov och en med 5 000 kronor ökad medelsanvisning till hyra för hålkortsmaskiner m. m. Under posten övriga expenser för eget behov avses 17 000 kronor för den av styrelsen berörda specialförsäkringen. Härigenom bortfaller kontrollen av att belånade fastigheter är brandförsäkrade. Som framgår av vad anförts vid behandlingen av bostadsstyrelsens avlöningsanslag har departementschefen ej ansett sig böra förorda, att medel anvisas under femte huvudtiteln för försök med elektronisk databehandlingsmaskin. Några kostnader härför kommer sålunda inte att belasta styrelsens omkostnadsanslag.

Anslaget bör alltså å ena sidan höjas med 5 000 kronor och å andra sidan minskas med 194 000 kronor samt upptagas med 759 000 kronor.

Länsbostadsnämnderna: Avlöningar. Departementschefen har enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallat en utredningsman med uppgift att utreda frågor rörande den bostadspolitiska organisationen, varvid bl. a. länsbostadsnämndernas ställning och organisation kommer att behandlas.

Departementschefen delar bostadsstyrelsens uppfattning att antalet ledamöter i länsbostadsnämnderna bör ökas med anledning av att nämnderna numera fått väsentligt större befattning med bostadsproduktionen i städer och andra tätorter. Ökningen bör emellertid begränsas till en ledamot i varje nämnd. För arvoden åt nämndernas ledamöter bör på grund härav beräknas ytterligare 17 000 kronor.

Antalet kontorsbiträden i Ao 5 bör i enlighet med styrelsens förslag minskas med sju.

Vad departementschefen förordat medför jämte omräkningsposterna en ökning av medelsbehovet med 188 800 kronor. Anslaget uppföres sålunda med (4 488 000 + 188 800) 4 676 800 kronor.

Länsbostadsnämnderna: Omkostnader. Departementschefen förordar en höjning av anslaget med 9 000 kronor, varav 4 000 kronor till bränsle, lyse och vatten och 5 000 kronor till övriga expenser för eget behov.

Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån. I anledning av besparingsutredningens förslag angående höjning av den av staten garanterade räntan å primär- och sekundärlån erinrar departementschefen om att frågan om den garanterade räntans höjd vid upprepade tillfällen varit föremål för riksdagens prövning. Åren 1955 och 1957 beslöts vissa höjningar av denna ränta, varigenom den för hyrorna bestämmande räntenivån höjdes med 0,5—1 %.

Syftet med räntegarantien är att förhindra att tillfälligt höga räntor på fastighetslån driver upp hyrorna alltför kraftigt och verkar hämmande på bostadsbyggandet. Ett av staten garanterat ränteskydd synes inte kunna undvaras, om en jämn bostadsproduktion och en planmässig förbättring av bostadsförhållandena eftersträvas. Å andra sidan torde i det fall ränteläget för fastighetslån varaktigt förändras de garanterade räntorna böra anpassas till det nya ränteläget i den mån utvecklingen av hyror och inkomster det medger.

Av särskild betydelse för att åstadkomma stabila ekonomiska villkor för nyproduktionen av bostäder och en stadig förbättring av bostadsförhållandena för olika grupper av bostadssökande är, att räntevillkoren för nya bostadshus inte ändras utan att tvingande skäl föreligger. På grund härav anser departementschefen i likhet med besparingsutredningen, att en försämring av räntevillkoren för nya hus inte nu bör komma i fråga. För nytillkommande hus bör den garanterade räntan å primärlån tills vidare utgöra oförändrat 3,5 %.

I detta sammanhang erinras om att enligt Kungl. Maj:ts beslut den 11 december 1959 sakkunniga tillkallats med uppgift att undersöka den framtida utvecklingen av bostadsmarknaden. En huvuduppgift för denna utredning är att belysa bostadsefterfrågans utveckling i stort de närmaste 5 å 10 åren och klarlägga olika bostadssökandes behov, främst barnfamiljernas och åldringarnas. En dylik kartläggning av bostadsbehoven bör läggas till grund för en omprövning av skilda bostadspolitiska åtgärder.

I avvaktan på att ett säkrare underlag för bedömning av skilda bostadspolitiska åtgärder skall erhållas synes det välbetänkt att avstå från sådana förändringar i det statliga bostadsstödet, som kan ställa särskilda grupper av bostadssökande inför betydande ekonomiska svårigheter. En allmän och mera avsevärd höjning av hyror och bostadskostnader för de under 1940- och 1950-talen tillkomna bostäderna kan departementschefen därför inte tillstyrka.

Utgifterna för staten i anledning av räntegarantien är betydande och växer vid oförändrat ränteläge relativt snabbt beroende på att antalet bostäder, som omfattas av ränteskyddet, ökar med varje ny årgång av lägenheter. En viss jämkning av räntegarantien torde därför böra företas. Den garanterade räntan å primärlån är f. n. 4,5 % för lägenheter i flerfamiljshus tillkomna 1941—1945 och för lägenheter i småhus tillkomna

1941—1947, 4 % för hus tillkomna därefter men före 1951 samt 3,5 % för senare tillkomna hus. En höjning av den garanterade räntan över 4,5 % anses inte böra komma i fråga. Det erinras om att statens normalränta f. n. utgör 4,5 %. Om ränteskyddet skall bibehållas, vilket departementschefen i det föregående funnit motiverat, saknar det praktisk betydelse att välja en garanterad ränta av 5 % eller annan högre procentsats. Ränteskyddet skulle i stort sett bli illusoriskt. Hyrorna för bostadslägenheter, som tillkommit efter 1953, ligger bl. a. på grund av riksdagens beslut 1957 och 1959 om återkrav av beviljade tilläggsån högre än hyrorna för lägenheter tillkomna i slutet av 1940-talet och början av 1950-talet.

Med hänsyn till det anförda kan departementschefen inte tillstyrka besparingsutredningens förslag om en allmän höjning av den garanterade räntan med 0,5 à 1 %. Departementschefen anser att en höjning av räntan bör komma i fråga endast för sådana hus, som tillkommit med stöd av 1946 och 1948 års tertiärlånekungörelser och 1948 års egnahemslånekungörelse och som färdigställda före 1953. Den garanterade räntan för lån i dylika hus bör höjas med 0,5 %. Den på grund av en dylik höjning av den garanterade räntan beräknade hyresökningen motsvarar ca 3 % på utgående hyror. Höjningen avser i huvudsak flerfamiljshus tillkomna under åren 1946—1952 och småhus uppförda under åren 1948—1952. Som en följd av den föreslagna ändringen blir den garanterade räntan 4,5 % för hus färdigställda före 1951, 4 % för hus färdigställda 1951 och 1952 samt 3,5 % för senare tillkomna hus. Vid godtagande av detta förslag kan utgifterna för ränteeftergifter beräknas minska med 10 000 000 kronor för helt budgetår.

Ifrågavarande ändring av den garanterade räntan bör avse räntor å primär- och sekundärlån, som hänför sig till tiden fr. o. m. den 1 januari 1960. På grund av eftersläpning i tillgodoförandet av ränteeftergifter blir besparingen nästa budgetår 5 000 000 kronor.

Räntebidrag (ränteeftergift) kan beviljas för bostadshus, som finansieras utan hjälp av statligt lån, på villkor bl. a. att lägenhetsytan till minst 75 % upptages av bostäder. Enligt vad som framkommit är det önskvärt att bestämmelsen ändras så, att — i överensstämmelse med vad som gäller för tertiärlån — räntebidrag kan beviljas om lägenhetsytan till minst 50 % upptages av bostäder. Departementschefen förordar ifrågavarande ändring.

Mot bostadsstyrelsens beräkning av anslaget till kapitalmedelsförkluster och ränteeftergifter för nästa budgetår har departementschefen i övrigt ingen erinran och beräknar därför anslagsbehovet för nästa budgetår till (185 000 000 — 5 000 000) 180 000 000 kronor.

Bostadsrabatter. Från anslaget bestrides utgifterna för familjebostadsbidrag och statsbidrag till pensionärlägenheter, s. k. pensionärsbostadsbidrag.

Enligt kungörelsen om familjebostadsbidrag (SFS 1957:358) utgår sådant bidrag fr. o. m. kalendermånaden näst efter den under vilken gällande villkor blivit uppfyllda, dock först fr. o. m. den månad under vilken ansökningen om bidrag inkom till förmedlingsorganet. Denna retroaktivitetsbestämmelse har, framhåller bostadsstyrelsen, visat sig vara alltför snäv och leda till förluster för de bidragssökande. Så kan bli fallet om en bidragssökande, som flyttar från en bidragsberättigad lägenhet till en annan dylik lägenhet, dröjer med att inge ny ansökan till efter utgången av den kalendermånad som följer efter månaden för flyttningen. Retroaktivitetsregeln medför här dels att det blir ett uppehåll i bidragsgivningen och dels att bidraget i den nya lägenheten inte kan betraktas som ett fortlöpande bidrag, varför ansökningen kan ge anledning till en omprövning av samtliga förutsättningar för bidrag, vilket kan resultera i avslag. Likaså kommer tiden när bidrag börjar löpa att med den nuvarande retroaktivitetsbestämmelsen i stor utsträckning bli beroende av tillfälligheter såsom tidpunkten för förmedlingsorganets beslut i ärendet.

Styrelsen föreslår därför den ändringen av nu gällande retroaktivitetsregel, att familjebostadsbidrag skall få utgå för det kvartal under vilket ansökan om bidrag inkommer och för de två föregående kvartalen, om de materiella förutsättningarna för bidrag har förelegat under den tiden.

Bostadsstyrelsen har anfört, att antalet hushåll med bidrag vid årsskiftet 1958/59 var 117 200 mot 119 400 vid årsskiftet 1957/58. Antalet hushåll, för vilka bidraget börjat löpa under år 1958, uppgick till 34 100 medan antalet hushåll, för vilka bidraget upphört, uppgick till 36 300. Av de hushåll, för vilka bidraget upphört under 1958, har flertalet eller 29 800 förlorat rätten till bidrag vid den årligen återkommande inkomstprövningen.

Nedgången i antalet hushåll under år 1958 avspeglas i utgifterna för bidragsgivningen under budgetåret 1958/59. Utgifterna uppgick till ca 103 971 000 kronor mot ca 106 418 000 kronor under budgetåret 1957/58.

Styrelsen erinrar om att inkomststrecken för erhållande av bidrag kommer att överlag höjas med 1 000 kronor fr. o. m. den 1 januari 1960. Beräkningen av nettoutgifterna för bidragsgivningen under innevarande och nästföljande budgetår måste av olika skäl bli mycket osäker. Styrelsen räknar emellertid med att antalet nya bidrag, som börjar löpa under år 1959, kommer att bli ungefär lika stort som under år 1958 medan antalet bidrag, som kommer att upphöra vid utgången av 1959, på grund av inkomststreckens höjning kommer att bli betydligt mindre än föregående år. Nettoökningen i antalet hushåll med bidrag uppskattas till ca 20 000. Nettoutgifterna under budgetåret 1959/60 beräknas stiga med 15 000 000 kronor till 120 000 000 kronor.

Under år 1960 kan antalet nya bidrag antagas bli något större än under år 1959 på grund av höjningen av inkomststrecken. Å andra sidan måste vid en fortskridande inkomsthöjning och oförändrade inkomststreck av-

gången av hushåll med bidrag bli större under år 1960 än under år 1959. Nettoökningen i antalet hushåll med bidrag antages uppgå till ca 10 000. Utgiftsökningen under budgetåret 1960/61 skulle därvid uppgå till inemot 10 000 000 kronor och totalutgifterna till ca 130 000 000 kronor.

I pensionärsbostadsbidrag utbetalades under budgetåret 1958/59 ca 572 000 kronor avseende budgetåret dessförinnan. Med hänsyn till utvidgningen av bidragsgivningen från den 1 januari 1959 och bortfallet av det särskilda stödet till pensionärshem från samma dag räknar styrelsen med att bidrag avseende budgetåret 1958/59 kommer att beviljas för ca 7 000 lägenheter med ett belopp av 1 000 000 kronor. Sistnämnda belopp kommer att utbetalas under budgetåret 1959/60. Under nyssnämnda budgetår kommer sannolikt ökningen av antalet bidragsberättigade lägenheter att av förut angivna skäl bli av storleksordningen 3 000. Styrelsen beräknar utgifterna under budgetåret 1960/61 (avseende budgetåret 1959/60) till 1 500 000 kronor. Osäkerhetsmarginalen i beräkningen av utgifterna för familjebostadsbidrag är emellertid så stor, att det saknar mening att justera det för sådana utgifter beräknade beloppet med hänsyn till utbetalningen av pensionärsbostadsbidrag.

För budgetåret 1960/61 beräknar styrelsen sålunda anslagsbehovet till 130 000 000 kronor.

Departementschefen berör först bostadsstyrelsens förslag om ändrade bestämmelser om retroaktiva familjebostadsbidrag och erinrar om att enligt kungörelsen 1948: 547 om familjebostadsbidrag och bränslebidrag familjebostadsbidrag kunde utgå från kvartalet närmast efter det gällande villkor blivit uppfyllda, dock ej för kvartal som gått till ända mer än ett år innan ansökan om bidrag inkom till förmedlingsorganet. På förslag av bostadspolitiska utredningen (SOU 1956: 40) infördes i 1957 års kungörelse om familjebostadsbidrag en kortare retroaktivitetstid. Enligt sistnämnda kungörelse utgår bidrag fr. o. m. kalendermånaden närmast efter den, under vilken villkoren i fråga om barnantal och lägenhetens standard blivit uppfyllda, dock först fr. o. m. den månad under vilken ansöknings om bidrag inkom till förmedlingsorganet.

De skäl för en jämkning av föreskriften angående beviljande av familjebostadsbidrag för förfluten tid, som bostadsstyrelsen anfört, godtages av departementschefen som tillstyrker styrelsens förslag. Den nya bestämmelsen bör träda i kraft den 1 juli 1960. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de övergångsbestämmelser, som kan befinnas erforderliga.

Bostadsstyrelsen har, under framhållande av att beräkningen av utgifterna för bidragsgivningen av olika skäl måste bli mycket osäker, uppskattat anslagsbehovet för nästa budgetår till 130 000 000 kronor. Beräkningen godtages.

Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet. Från detta anslag bestrides utgifterna för förbättringslån i den mån de är ränte- och amorteringsfria, statsbidrag till fiskarbostäder, förvaltningsbidrag till förmedlare av bostadsegnaheamlån samt sådana bidrag till invalidbostäder, som beviljas i samband med förbättringslån. Vid utgången av budgetåret 1958/59 fanns å anslaget en reservation av 35 243 834 kronor.

Länsbostadsnämnden i Norrbottens län har inkommit med förslag till åtgärder för underlättande av samernas bostadsförsörjning. Förslaget går ut på att koncentrera de nu splittrade statliga stödåtgärderna till nybyggnad och upprustning av samernas permanenta bostäder till egnaheims- och förbättringslångivningen.

Bostadsstyrelsen har anfört, att 9 026 ansökningar om förbättringslån inkom under budgetåret 1958/59 mot 9 095 ansökningar under budgetåret 1957/58. Under budgetåret 1958/59 meddelades 7 477 belut om lån jämfört med 7 497 under nästföregående budgetår. Det beviljade beloppet uppgick till 41 015 166 kronor, varav 24 993 145 kronor utgjorde räntefria lån. Det genomsnittliga räntefria beloppet per beslut ökade från 3 131 kronor till 3 343 kronor eller med 3 %. Under budgetåret 1958/59 disponerades för räntefria förbättringslån totalt 22 716 555 kronor (beviljade lån med avdrag för återtagna lån). Jämfört med föregående budgetår har beloppet ökat med 7 %. Den försöksbetonade förbättringslångivningen avseende hus med tre eller flera lägenheter, som inleddes under budgetåret 1954/55, har hittills haft ringa omfattning. Under budgetåret 1958/59 disponerades för statsbidrag till fiskarbostäder 37 900 kronor och för förvaltningsbidrag 66 547 kronor. Under budgetåret disponerades sålunda tillhoppa 22 821 002 kronor. Då det disponibla beloppet för budgetåret 1958/59 uppgick till i runt tal 28 690 000 kronor kvarstod alltså ett odisponerat belopp av ca 5 870 000 kronor.

Styrelsen erinrar om att 1958 års riksdag anvisade 22 000 000 kronor för verksamheten under budgetåret 1958/59. Detta belopp jämte ett vid ingången av budgetåret odisponerat belopp utnyttjade styrelsen så, att 23 000 000 kronor fördelades på länsbostadsnämnderna för beslut om räntefria förbättringslån och statsbidrag till fiskarbostäder. I statsverkspropositionen 1959 beräknade emellertid departementschefen, att endast 20 000 000 kronor skulle komma att disponeras för de med anslaget avsedda ändamålen. Medelsbehovet för budgetåret 1959/60 beräknades under antagande av att ett odisponerat belopp av ca 7 000 000 kronor skulle föreligga vid ingången av nämnda budgetår. Trots att styrelsen hos länsbostadsnämnderna anhållit om största möjliga återhållsamhet beträffande lån- och bidragsgivningen under återstoden av budgetåret har förbrukningen uppgått till drygt 22 700 000 kronor. Inberäknat det för budgetåret anvisade anslaget förfogar styrelsen över ett belopp av (5 870 000 + 13 000 000) 18 870 000 kronor för verksamheten under budgetåret 1959/60.

Beträffande medelsbehovet för innevarande och nästa budgetår har styrelsen anfört, att länsbostadsnämnderna beräknat medelsbehovet för räntefria förbättringslån under budgetåret 1959/60 till 31 735 000 kronor och under budgetåret 1960/61 till 30 775 000 kronor. En jämförelse mellan långivningen avseende dylika lån under andra halvåret 1958 resp. första halvåret 1959, då de nya lånebestämmelserna trätt i kraft, visar en ökning av beloppet av de räntefria, stående delarna från 3 183 kronor till 3 356 kronor eller med ca 5 % per beslut. Det är enligt styrelsens uppfattning för tidigt att av detta siffermaterial dra några bestämda slutsatser om vilken höjning av beloppen, som de nya bestämmelserna om förbättringslån kommer att innebära. Siffrorna visar i varje fall, att de nya bestämmelserna inte medfört en minskning av genomsnittsbeloppet. Reduktionen av maximibeloppet för räntefritt stående förbättringslån till i allmänhet 4 000 kronor påverkar visserligen genomsnittsbeloppet i minskande riktning men effekten härav synes inte bli större än att den mer än väl uppvägs av det högre maximibelopp, som numera gäller för vissa låntagargrupper. Under hänvisning till det anförda vidhåller styrelsen sin under föregående år gjorda beräkning av långivningen avseende räntefria förbättringslån, vilken beräkning innebär, att 25 000 000 kronor beviljas under budgetåret 1959/60. I detta belopp beräknas ingå bidragsgivningen avseende sådana invalidbostäder som åtnjuter bidrag i samband med förbättringslån. Statsbidrag till fiskarbostäder beräknas i enlighet med nämndernas förslag komma att beviljas med 65 000 kronor under budgetåret 1959/60 och med 55 000 kronor under budgetåret 1960/61. Styrelsen beräknar vidare, att ett belopp av högst 64 000 kronor kommer att utbetalas till förvaltare av bostadsegnahemslån under budgetåret 1959/60 och 62 000 kronor under budgetåret 1960/61.

Anslagsbehovet för budgetåret 1959/60 beräknar styrelsen sålunda till (25 000 000 + 65 000 + 64 000 — 5 870 000) i runt tal 19 000 000 kronor. Då anslag anvisats med 13 000 000 kronor erfordras ett anslag å tilläggsstat med 6 000 000 kronor.

Styrelsen beräknar vidare, att långivningen avseende räntefria förbättringslån kommer att uppgå till 25 000 000 kronor under budgetåret 1960/61.

Departementschefen upptager till en början samernas bostadsfråga till behandling och anför härom följande.

Under de senaste åren har frågan om att förhjälpa samerna — inte minst de renskötande samerna — till goda och för dem ändamålsenliga bostäder alltmer uppmärksamrats. Jag vill erinra om den höjning av räntefritt stående förbättringslån för nybyggnad och upprustning av bostäder åt samer, som 1958 års riksdag beslutade. De berörda kommunerna har i växande utsträckning på olika sätt främjat samernas bostadsförsörjning. En ganska betydande nybyggnadsverksamhet för samernas behov har också kommit till stånd under senare tid. Såsom ett hinder för en utvidgning av verksamheten har angivits, att statens stöd är splittrat och att

det administrativa förfarandet vid ansökan om lån och bidrag är alltför tungrott och tidskrävande.

Det förut återgivna förslaget angående bostäder åt samerna, som framlagts av länsbostadsnämnden i Norrbottens län, tar i första hand sikte på en förenkling och ett förtydligande av gällande bestämmelser om statligt stöd för nybyggnad och upprustning av bostäder åt samerna. Statens finansiella stöd för förbättring av samernas permanenta bostäder skall enligt förslaget ges i form av egnahems- och förbättringslån. Långgivningen skall handhas av länsbostadsnämnderna. Förslaget har tillstyrkts av remsorganen. Det synes erbjuda väsentliga förenklingar och förbättringar av det statliga stödet. Jag anser därför att förslaget kan läggas till grund för en omprövning av åtgärderna på förevarande område.

Det må erinras om att den långgivning, varom här är fråga, i vad det gäller de renskötande samerna tar sikte på den fasta familjebostaden, det s. k. huvudvistet. De renskötande samerna har därutöver behov av enklare bostäder vid höst-, vår- och sommarvistena. De byggnader det i detta senare fall gäller får närmast betraktas som till renskötseln hörande driftbyggnader. Behovet av dylika byggnader och därmed sammanhängande ekonomiska frågor får bedömas på grundval av överväganden om rennäringens utveckling och kan inte omfattas av den långgivning, som skall handhas av länsbostadsnämnderna.

De av länsbostadsnämnden i Norrbottens län omnämnda bostadstyperna, vilka praktiskt prövats i viss utsträckning, synes erbjuda en god utgångspunkt för den fortsatta produktionen av bostäder för samernas behov. Det kan antagas att bostäder av olika storlek och typ krävs för att samernas behov skall bli tillgodosedda. Att permanenta bostäder åt samerna såvitt möjligt bör uppföras i anslutning till befintlig bebyggelse finner jag naturligt. Beaktas bör emellertid också att det i särskilda fall kan finnas nödvändigt att bostaden förlägges mera avsides, därför att eljest förbindelsen med renbetesområden blir ogynnsam.

Vad kapitalsubventionens storlek beträffar godtar jag länsbostadsnämndens förslag. Den räntefria stående delen av förbättringslån bör alltså kunna ökas med 2 000 kronor, varigenom den nuvarande rotvärdesersättningen kan slopas. De omständigheter, som föranlett nämnden förorda att bidraget vid behov skall kunna ökas med 5 000 kronor i fråga om bostadsbyggande inom Karesuando kommun, finner jag beaktansvärda. Jag tillstyrker förslaget.

Beträffande frågan om säkerheten för utlämnade lån, som rör de fall där in-teckningssäkerhet inte kan ställas, kan det antas att sådana fall blir sällsynta. Länsstyrelsen i Norrbottens län har sålunda framhållit att anledning att vägra renskötande same att förvärva mark för bostadsbyggnad ovanför odlingsgränsen knappast torde föreligga, under förutsättning att garantier skapas för att marken förbehålles dylik lapp. I de fall, där försäljning av mark inte kan eller bör komma i fråga, måste emellertid nyttjanderättsformen tillämpas. Då in-teckningssäkerhet i sådana fall inte kan ställas blir det nödvändigt att utnyttja det senast av 1955 års riksdag givna bemyndigandet att utlämna lån utan hinder av egnahemslånekungörelsens stadganden om säkerhet för lån. Länsbostadsnämnden har för dylika fall lagt fram förslag till föreskrifter i upplåtelsekontrakt mellan nyttjanderättshavaren—låntagaren och länsstyrelsen resp. mellan låntagaren och länsbostadsnämnden. Syftet torde närmast vara att göra det möjligt för länsbostadsnämnden att ingripa när låntagare, vars ekonomiska

förhållanden är tillfredsställande, inte inom föreskriven tid erlägger ränta och amortering på beviljat bostadslån. Jag förutsätter att en låntagare, som tillfälligt och utan eget förvållande råkar i ekonomiska svårigheter t. ex. på grund av sjukdom, får ekonomisk hjälp i vederbörlig ordning, så att han kan fullgöra de med lånet förbundna åtagandena. Med denna erinran finner jag länsbostadsnämndens förslag böra läggas till grund för föreskrifter i ämnet. Föreskrifterna torde få utfärdas av Kungl. Maj:t.

I detta sammanhang beröres frågan om avskrivning av räntefritt stående förbättringslån vid ägarskifte.

I 22 § kungörelsen 1957: 359 om egnahemslån m. m. meddelas föreskrifter om vad som är att iakttaga då förbättringslån beviljats och fastigheten sedermera övergår till ny ägare eller tomträtten till ny innehavare. Bifalles därvid ansökning om övertagande av förbättringslån, skall enligt bestämmelserna i andra stycket en tiondel av lånet i vad det är räntefritt och stående avskrivnas för varje helt år som förflutit sedan lånet utbetalades, såvida ej särskilda skäl föreligga häremot.

Bakgrunden till denna bestämmelse om avskrivning har redovisats i propositionen 1952: 128. Det har ansetts rimligt, att förbättringslån, som beviljas utan ränte- och amorteringsskyldighet, efter hand betraktas som förbrukat av låntagaren på i princip samma sätt som om denne i stället åtnjutit ett löpande bidrag för att minska sina bostadskostnader. Staten borde då inte göra anspråk på återbetalning av sådan förbrukat del av lånet.

Många låntagare betraktar emellertid det räntefria stående förbättringslånet som ett bidrag. De försummar därför att vid försäljningen föra över betalningsskyldigheten på köparen och därmed förmå denne att ansöka om övertagande. Ingår i lånet inte någon amorteringsdel kommer försäljningen sällan till det lånebeviljande organets kännedom, men när så sker måste hela subventionsbeloppet återkrävas, eftersom i lånebestämmelserna avskrivningsmöjligheten är sammankopplad med frågan om övertagande av lånet.

Bostadsstyrelsen har överlämnat en promemoria med förslag till ändring av de nuvarande bestämmelserna om avskrivning av det räntefria stående förbättringslånet. Styrelsen föreslår, att 22 § andra stycket egnahemslånekungörelsen utformas på sådant sätt, att där omfördäld avskrivning av räntefritt stående förbättringslån eller av sådan lånedel må efter sedvanlig prövning av omständigheterna i ärendet kunna verkställas i samband med ägarskifte även om ansökning inte föreligger av den nya ägaren om övertagande av förbättringslånet.

Departementschefen har ingen erinran mot styrelsens förslag.

Vad angår bostadsstyrelsens förslag till medelsanvisning för nästa budgetår erinras om de ändringar i bestämmelserna om förbättringslån, som ägde rum under år 1959. I föregående års statsverksproposition (V ht 1959 s. 187) anfördes, att det — innan erfarenhet vunnits av de nya

lånevillkoren — syntes ligga närmast till hands att räkna med en minskning av medelsbehovet i jämförelse med närmast föregående budgetår. Med anledning härav beräknade departementschefen, att ett disponibelt belopp av omkring 20 000 000 kronor skulle erfordras för de med anslaget avsedda ändamålen. Det av bostadsstyrelsen lämnade siffermaterialet tyder emellertid på en viss ökning av långivningen. Med hänsyn härtill förordar departementschefen, att 22 000 000 disponeras för långivningen avseende räntefria förbättringslån under nästa budgetår. Anslaget bör uppföras med samma belopp. Övriga utgifter, som skall bestridas från ifrågavarande anslag, anses inte böra föranleda en uppräknings av beloppet.

Bidrag till inrättande av pensionärshem. Bestämmelserna om statsbidrag till anordnande av pensionärshem upphörde att gälla med utgången av år 1958. För pensionärshem kan i stället beviljas dels tertiärlån på vanliga grunder, dels ett löpande pensionärsbostadsbidrag. Bostadsstyrelsen har hemställt, att anslag för innevarande och nästa budgetår anvisas med belopp motsvarande summan av samtliga kvarvarande beviljade bidrag. Detta skulle emellertid innebära en avsevärd höjning av medelsanvisningen. Departementschefen kan inte tillstyrka anslag på tilläggsstat för innevarande budgetår och förordar för nästa budgetår anslag med oförändrat belopp eller 10 000 000 kronor.

Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor. Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 25 000 kronor. Vid utgången av budgetåret 1958/59 fanns å anslaget en reservation av 42 759 kronor.

Bostadsstyrelsen har anfört, att utgifterna under budgetåret 1958/59 avsåg kostnader för dels omtryckning av den s. k. egnahemsbyggarkursen och dels tryckning av en utredning rörande gruppbyggande av småhus. Under innevarande budgetår beräknas anslaget bl. a. komma att disponeras för omtryckning av broschyrerna God Bostad (med komplement) och Trä-takstolar till bostadshus, för tryckning av en omarbetad upplaga av broschyren Värmeinstallationer i småhus samt för ytterligare kostnader för tryckning av utredningen rörande gruppbyggande av småhus. Kostnaderna för angivna ändamål beräknas till sammanlagt ca 30 000 kronor. Därutöver kan under budgetåret tillkomma utgifter för ändamål, som ännu inte kan förutses.

För budgetåret 1960/61 beräknar styrelsen anslagsbehovet till oförändrat belopp eller 25 000 kronor.

Departementschefen förordar, med hänsyn till den betydande reservationen å anslaget, att anslaget för nästa budgetår uppföres endast med ett formellt belopp av 100 kronor.

1960 års bostadsräkning. Under rubriken Förberedelser till en bostadsräkning har för budgetåret 1959/60 anvisats ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

Bostadsstyrelsen har erinrat, att styrelsen i augusti 1958 lade fram förslag beträffande huvuddragen i en bostadsräkningsplan (jfr V ht 1959, s. 189—192) samt att Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1959 uppdragit åt styrelsen att lägga fram förslag till plan för bostadsräkningen.

Styrelsen anför, att under budgetåret 1958/59 förberedelsearbetet för en allmän bostadsräkning bedrivits under fortsatt kontakt med intresserade parter och de myndigheter som kommer att beröras av bostadsräkningens genomförande. Beträffande samordningen med folkräkningen har styrelsen haft fortlöpande kontakt med statistiska centralbyrån. Tillsammans med statistiska centralbyrån har styrelsen haft samråd med representanter för Svenska stadsförbundet och Svenska landskommunernas förbund beträffande den lokala granskningen av materialet till folk- och bostadsräkningarna och med experter beträffande upplysningsverksamheten i samband med de båda räkningarna.

Styrelsen redovisar härefter sina synpunkter på behovet av en bostadsräkning och anför därvid i huvudsak följande.

Bostadsräkningar och bostadsundersökningar av olika typer och omfattning har under 1900-talet företagits vid skilda tillfällen. Dylika undersökningar har betraktats som en viktig gren av den fortlöpande socialstatistiken. De behövs allt framgent, och detta behov är större än tidigare på grund av statens och kommunernas numera mycket omfattande åtgärder för att främja en förbättring av bostadsförsörjningen och en mera planmässig bebyggelse. Det är salunda angeläget att med vissa tidsintervaller erhålla uppgifter, som belyser bostads- och boendeförhållandena, ger underlag för en analys av de bostadspolitiska åtgärdernas resultat och kan läggas till grund för planeringen av den fortsatta bebyggelsen och den framtida bostadsförsörjningen.

Den senaste allmänna bostadsräkningen företogs år 1945. En mycket grov bild av bostadsbeståndets nuvarande storlek och sammansättning skulle man möjligen kunna få genom att framskriva uppgifterna i 1945 års räkning med hjälp av den fortlöpande bostadsbyggnadsstatistiken. Denna bild måste emellertid bli mycket otillfredsställande, då den löpande statistiken icke återspeglar den omfattande ombyggnads- och förbättringsverksamhet som har ägt rum icke minst på landsbygden. Ej heller ger den löpande statistiken några uppgifter om den säkerligen betydande avgången ur bostadsbeståndet till följd av att bostadslägenheter utnyttjas för annat än bostadsändamål och till följd av att framför allt på landsbygden belägna bostäder överges. I själva verket torde en betydande förändring av bostadsbeståndet ha ägt rum, om vilken man f. n. saknar statistisk information. Härtill måste läggas att det icke finns någon möjlighet att framskriva uppgifter om hushallen och boendeförhållandena. Även i detta avseende har betydande förändringar ägt rum sedan år 1945. Aktuella uppgifter om trångboddheten och boendeförhållandena i övrigt finns därför f. n. endast beträffande det fåtal kommuner som har företagit egna

bostadsräkningar och bostadsundersökningar under de senaste åren. Med hänsyn till bristerna i förefintlig statistisk information framstår en ny bostadsundersökning som oundgänglig.

För bedrivande av en rationell statlig bostadspolitik vore det möjligen tillräckligt med en viss översiktlig kännedom om bostads- och hushållsbeståndet samt boendeförhållandena i riket som helhet och i tätorter och landsbygd tagna var för sig. Dessa uppgifter skulle kunna inhämtas genom en urvalsundersökning. För den kommunala planeringen av bostadsförsörjningen och samhällsplaneringen erfordras däremot uppgifter för små geografiska enheter. För att man skall erhålla sådana uppgifter krävs en total bostadsräkning. Den information som erhålles genom en bostadsräkning kommer att vara värdefull även i ett flertal andra sammanhang.

Beträffande bostadsräkningens omfattning anför styrelsen, att ett stort antal önskemål framförts beträffande bostadsräkningsprogrammet. Styrelsen har emellertid såväl med hänsyn till kostnaderna som till kvaliteten på de data som insamlas ansett det nödvändigt att hårt begränsa antalet uppgifter till de för bostadsräkningens syfte väsentliga frågeställningarna. Som exempel på de önskemål som ej tillgodoses genom den i det följande framlagda planen nämnes undersökningar av saneringsbehovet, redovisning av sommarstugor och liknande, uppgifter om lägenhetsytor, uppgifter som gör det möjligt att beräkna bostadsbeståndets värde, uppgifter om standarden för statsbelånade resp. icke statsbelånade hus, uppgifter som är nödvändiga för utrymningsplanläggningen m. fl.

Styrelsen diskuterar särskilt frågan huruvida en total hyresräkning skall ingå i planen för bostadsräkningen. Önskemål härom har, konstaterar styrelsen, framförts från flera håll, bl. a. av statens hyresråd. Med hänsyn till önskvärdheten av att samordna bostadsräkningen med folkräkningen anser styrelsen det emellertid nödvändigt, att uppgifterna om bostäderna är få och enkla. Av detta skäl är det enligt styrelsens uppfattning omöjligt att kombinera bostadsräkningen med en allmän hyresräkning. Då vidare en total hyresräkning bör kunna begränsas till orter där en hyresmarknad förekommer och ur hyresräkningen synes kunna utelutas egnahem, bostadsföreningar m. m., skulle en total hyresräkning hänföra sig till mindre än halva bostadsbeståndet. Av de anförda skälen synes det styrelsen motiverat, att en hyresräkning företages fristående från folkräkningen.

För belysning av tillförlitligheten av de lämnade uppgifterna och för insamling av vissa kompletterande uppgifter bör en intervjuundersökning utföras i omedelbar anslutning till den totala räkningen. Vidare bör särskilda specialundersökningar företagas bl. a. för studium av relationen hyra/inkomst och bostadsefterfrågan. Med hänsyn till förefintliga personalresurser har det ännu inte varit möjligt att påbörja utarbetandet av program för specialundersökningarna. Styrelsen kan därför inte nu lägga fram någon plan för dessa undersökningar, till vilken statsmakterna skulle kunna ta ställning samtidigt som till bostadsräkningen.

Styrelsen anför vidare, att bostadsräkningen skall redovisa uppgifter ej endast om bostäderna utan även om folkmängden och hushållen efter deras boendeförhållanden. Bostadsbeskrivningen bör begränsas till bostadslägenheter och såväl bebodda som obebodda lägenheter bör redovisas. De uppgifter som insamlas beträffande bostäderna bör hänföra sig till fastigheterna, husen och de enskilda bostadslägenheterna. Utöver nödvändiga identifieringsdata och bestämning av husens belägenhet bör bl. a. följande uppgifter inhämtas: beträffande fastigheterna fastighetstypen (jordbruksfastighet — annan fastighet), beträffande husen antalet lägenheter, huruvida mer än halva huset användes för annat än bostadsändamål, huruvida huset ingår i radhusbebyggelse, byggnadsår ävensom, för flerfamiljshus, antal våningar, trappuppgångar och förekomst av hiss, beträffande bostadslägenheterna upplåtelseform, antal bostadsrum, förekomsten (i lägenheten eller huset) av vattenledning, avlopp m. fl. sanitära anordningar samt beträffande de i husen boende personerna, deras kön, födelseår och civilstånd. Vid utarbetandet av uppgifterna om fastigheterna och husen bör till skillnad från indelningen vid 1945 års bostadsräkning lägenheter på jordbruksfastighet redovisas som en särskild grupp.

Styrelsen behandlar därefter frågan om bostadsräkningens genomförande och föreslår, att genomförandet av densamma uppdrages åt styrelsen.

Departementschefen delar bostadsstyrelsens synpunkter på behovet av en bostadsräkning och dess motivering för att den grundläggande räkningen skall vara total, d. v. s. uppgifter skall inhämtas om alla bostäder.

Den av styrelsen framlagda planen för bostadsräkningen anses kunna i huvudsak godtagas. Som styrelsen framhållit, är bostadsräkningen emellertid ännu inte planlagd i detalj. Planen måste därför betraktas som preliminär. De närmare riktlinjerna för bostadsräkningens utförande föreslås få slutligt prövas i samband med att Kungl. Maj:t fastställer plan för densamma.

De totala kostnaderna för bostadsräkningen har av styrelsen preliminärt uppskattats till 6 500 000 kronor. Styrelsen räknar emellertid med att en revision av bearbetningsplanen skall medföra kostnadsreduktioner. Departementschefen understryker angelägenheten av att alla möjligheter till besparingar vid arbetets utförande beaktas.

Bostadsstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår biträdes. Den föreslagna personalorganisationen och kostnaderna i övrigt bör emellertid prövas i samband med att Kungl. Maj:t fastställer plan för bostadsräkningen.

Departementschefen har inhämtat, att chefen för finansdepartementet har för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att i särskild proposition anmäla förslag rörande den medverkan från kommunernas sida, som kan finnas erforderlig i samband med granskningen av de uppgifter som lämnats till 1960 års folk- och bostadsräkningar.

Den reservation som vid innevarande budgetårs utgång kan finnas å anslaget Förberedelser till en bostadsräkning bör tillgodoföras förevarande anslag. Departementschefen förordar en medelsanvisning till 1960 års bostadsräkning för nästa budgetår av 2 400 000 kronor.

Kapitalbudgeten

Lånefonden för bostadsbyggande. Från fonden, till vilken medel anvisas endast i den mån så erfordras för utbetalning av beviljade lån, utlämnas tertiärlån till flerfamiljshus samt räntebärande egnahemslån och förbättringslån. För varje budgetår fastställs en ram för långivningen. För innevarande budgetår har anslaget till fonden uppförts med 700 000 000 kronor.

Bostadsstyrelsen har överlämnat fem promemorior med förslag till vissa författningsändringar m. m.

Länsbostadsnämnden i Västernorrlands län har gjort framställning om bemyndigande för nämnden att vid beviljande av egnahems- och förbättringslån till befolkningen i Trysunda fiskeläge i Nätra kommun göra eftergifter i fråga om kravet på säkerhet m. m.

I anledning av att bostadsstyrelsen föreslagit att såsom villkor för egnahemslån ej längre skall föreskrivas att *lägenhetsytan får utgöra högst 125 m²* anför departementschefen följande.

Ifrågavarande lånevillkor har motiverats av att med egnahemslånet är förbundna avsevärda subventioner i form av låg ränta på det statliga lånet, ränte- och amorteringsfrihet beträffande 4 000 kronor av lånet samt ränteförskott. Dessa låneförmåner har ansetts böra i första hand förbehållas dem som väljer ett hus av ordinär storlek. I det följande kommer jag att föreslå, att i fråga om egnahemslån, som beviljas fr. o. m. nästa budgetår, den räntefria stående delen skall slopas. De med det statliga lånet förknippade förmånerna blir ändock, så länge nuvarande ränteläge består, betydande. Det synes därför tveksamt, huruvida de som uppför stora egnahem och får förutsättas ha god ekonomi skall komma i åtnjutande av de förmåner egnahemslånet erbjuder. Vad bostadsstyrelsen anfört beträffande svårigheterna att rättvist tillämpa bestämmelsen om maximiyta anser jag visserligen tala för att bestämmelsen slopas. Jag är emellertid inte beredd att nu tillstyrka styrelsens förslag. Innan förslaget godtages bör undersökas huruvida syftet med föreskriften kan tillgodoses på ett enklare sätt därigenom att vissa ändringar företages i villkoren för egnahemslån.

Bostadsstyrelsens förslag angående belåning av sådana *garage och biluppställningsplatser på särskild fastighet*, som är avsedda att betjäna en grupp av småhus, innebär att självständig belåning av dylika garage och biluppställningsplatser skall kunna medges inom ramen för de av Kungl. Maj:t fastställda belåningsvärdena. Jag tillstyrker förslaget.

Mot styrelsens förslag att långivningen för dels *utbyte av galvaniserade rör mot kopparrör i flerfamiljshus*, dels *färdigställande av skyddsrum* skall upphöra har jag intet att erinra.

F. n. gäller att för hus, som *till övervägande del innehåller andra utrymmen än för bostadsändamål*, tertiärlån kan beviljas endast efter medgivande av Kungl. Maj:t. Antalet dylika dispensärenden är relativt litet.

Bostadsstyrelsen har föreslagit en utvidgning av långivningen beträffande affärer, kontor, garage m. m. Parkeringsutredningen har nyligen framlagt förslag angående väsentligt utökad belåning av bl. a. garage. Jag är inte beredd att förorda en uppmjukning av bestämmelserna om belåning av butiker, kontor, garage m. m. inom bostadslångivningens ram. En närmare undersökning av ifrågavarande byggnadsbehov erfordras. Jag förutsätter, att den av mig enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 december 1959 tillkallade bostadsutredningen skall belysa dessa behov. Styrelsens förslag avstyrkes.

Vad härefter angår den av länsbostadsnämnden i Västernorrlands län gjorda framställningen om beviljande av *egnahems- och förbättringslån avseende Trysunda fiskeläge* finner departementschefen det rimligt att en möjlighet öppnas för Kungl. Maj:t att efter omständigheterna i varje särskilt fall medgiva att egnahemslån beviljas mot annan säkerhet än in-teckningssäkerhet. Den åsyftade prövningen bör bl. a. avse frågan, huruvida den erbjudna säkerheten är tillfredsställande eller inte. Kommunal borgen torde i något fall kunna bli aktuell. Bemyndigandet torde böra utnyttjas sparsamt och endast i det fall starka sociala skäl kan åberopas. Departementschefen föreslår alltså, att i det fall in-teckningssäkerhet för egnahemslån inte kan ställas Kungl. Maj:t skall äga medgiva att annan godtagbar säkerhet lämnas.

Det förslag om slopande av egnahemslånets räntefria stående del, som framlägges i det följande, aktualiserar frågan om *kommunalt risktagande beträffande egnahemslånet*. F. n. gäller att räntefri stående del av egnahemslån beviljas endast under förutsättning att vederbörande kommun åtagit sig att gentemot staten ansvara för förlust, som annorledes än genom avskrivning kan uppkomma på den räntefria stående delen av lånet. Även sedan den räntefria stående delen slopats och ersatts med räntebärande lån synes det rimligt, att vederbörande kommun står viss risk, lämpligen i samma utsträckning som f. n. Departementschefen förordar därför — under förutsättning att hans förslag om slopande av den räntefria stående delen godtages — att vederbörande kommun skall ansvara för förlust på egnahemslånet under de tio första åren av lånets löptid intill ett belopp av för nybyggnad 4 000 kronor och för ombyggnad 20 % av belåningsvärdet, dock högst 4 000 kronor.

Vid anmälan av ärenden angående kapitalinvesteringar å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1959/60 har förordats, att det för budgetåret uppställda byggnadsprogrammet skall utökas med 5 000 lägenheter från 63 000 till 68 000 lägenheter. Anledningen härtill är främst att igångsättningen av nya bostadsbyggnadsföretag sistförflutna höst av arbetsmarknadsskäl givits en relativt stor omfattning.

Vid anmälan av frågan om bostadsbyggnadsprogram för innevarande budgetår (statsverksprop. 1959, bil. 26) anförde departementschefen vissa allmänna synpunkter på bostadsbyggandet. Det erinrades om att behovet

av en planering av bostadsbyggandet på längre sikt är allmänt omvittnat. Vidare framhölls, att det är angeläget att bostadsbyggandet såvitt möjligt hålles på en jämn nivå. Tvåra kastningar i fråga om produktionens storlek försvårar ett rationellt byggande och verkar uppdrivande på kostnaderna. I anslutning härtill underströks emellertid, att man därav inte kan dra den slutsatsen att det är önskvärt att uppställa ett fixerat, stelt program för bostadsbyggandet för två eller flera år framöver. Såsom skäl för denna mening framhölls, att erfarenheterna från efterkrigstiden visar att förändringar i den allmänna ekonomiska konjunkturen i hög grad påverkar förhållandena på byggnadsmarknaden. Investeringar i framför allt industrianläggningar är mycket konjunkturkänsliga. Även om det är möjligt att med olika ekonomisk-politiska medel utjämna svängningarna i dylika investeringar blir variationerna ändock betydande. Under sådana förhållanden kan det inte undvikas, att en viss anpassning av bostadsbyggandets storlek efter konjunkturväxlingarna får ske. Departementschefen ansåg därför, att om konjunkturläget förbättrades i en nära framtid och därmed övriga byggnadsinvesteringar på nytt ökades man fick försöka undvika stockningar i produktionen och förlängda byggnadstider med åtföljande kostnadsfördyringar genom att i någon mån hålla tillbaka igångsättningen av nya bostadsbyggnadsföretag.

Vad gäller behovet av nya bostäder framhölls, att det ansetts angeläget att bostadsbyggandet omfattar åtminstone 65 000 lägenheter per år. Denna bedömning fann departementschefen i stort sett riktig och underströk att det inom denna ram förefaller angeläget att ytterligare öka bostadsbyggandet i de största städerna, där bostadsunderskottet är betydande.

Denna förra året gjorda allmänna bedömning av bostadsbyggandets storlek synes böra bli vägledande även då det gäller att fastställa ett program för bostadsbyggandet under nästa budgetår. Liksom för föregående och innevarande budgetår bör för nästa budgetår uppställas ett minimiprogram avseende 63 000 lägenheter. Det är inte möjligt att redan nu ange hur stor igångsättningen av nya bostadsbyggnadsföretag bör vara nästa höst för att sysselsättningsförhållandena skall bli goda under vintern 1960/61. Det kan visa sig att behov föreligger av en så stor igångsättning att programmet behöver utökas. Å andra sidan bör understrykas, att den pågående uppgången i konjunkturen kan medföra att ett överskridande av minimiprogrammet inte blir aktuellt.

Genom beslut av Kungl. Maj:t i maj 1959 genomfördes vissa ändringar i bestämmelserna angående högsta belåningsvärde för flerfamiljshus. Innebördens av beslutet var bl. a. att en viss allmän höjning av värdena medgavs. I fråga om småhus har bostadsstyrelsen föreslagit en höjning av belåningsvärdena med i allmänhet 3 000 kronor för sådana enfamiljshus och lägenheter i rad- eller kedjehus, som inrymmer minst 4 rum och kök på en yta av minst 80 m². Enligt departementschefens mening bör en mindre

uppräknig av belåningsvärdena komma till stånd. Det synes lämpligt att för andra småhus än tvåfamiljshus värdena överlag höjes med 3 000 kronor. I det följande kommer att föreslås att den räntefria stående delen av egnahemslån slopas för lån, som beviljas fr. o. m. nästa budgetår. Praktiska skäl talar för att en höjning av belåningsvärdena genomföres vid samma tidpunkt. Beräkningen av medelsramarna för bostadslångivningen under nästa budgetår bör grundas på den här åsyftade höjningen av belåningsvärdena.

Bostadsbyggandets fördelning på hustyper beräknas komma att bli i stort sett oförändrad under nästa budgetår. De genomsnittliga lånebeloppen per lägenhet bör beräknas med ledning av bostadsstyrelsens uppgifter om lånebeloppens hittillsvarande storlek med de jämkningar som betingas av de nämnda förändringarna av lånevillkoren för småhus.

Den för genomförandet av programmet för bostadsbyggandet under nästa budgetår erforderliga *medelsramen* beräknas därför enligt följande uppställning:

	Milj. kronor
Tertiärlån till flerfamiljshus (41 500 lägenheter × 10 000 kronor) ...	415
Egnahemslån till nybyggnad (16 000 lägenheter × 24 000 kronor) ...	384
Tertiärlån till rad- och kedjehus (1 500 lägenheter × 12 000 kronor)	18
Egnahemslån till ombyggnad samt förbättringslån	48
	Summa 865

Ramen för preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, bör alltså för nästa budgetår fastställas till 865 000 000 kronor.

Vad härefter angår *anslaget till lånefonden för bostadsbyggande* godtagger departementschefen bostadsstyrelsens i skrivelse den 4 december 1959 framlagda beräkning av anslagsbehovet. Förslaget att räntefri stående del av egnahemslån skall slopas för lån, som beviljas fr. o. m. den 1 juli 1960, torde inte nämnvärt påverka utbetalningarna av lån under nästa budgetår. Det föreslås därför, att anslaget till lånefonden för bostadsbyggande för nästa budgetår upptages med 820 000 000 kronor.

Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrin. Från fonden utlämnas lån till anskaffande av byggnadsmaskiner m. m. Till fonden har för innevarande budgetår anvisats ett formellt anslag av 100 kronor.

Bostadsstyrelsen har anfört, att under budgetåret 1958/59 till styrelsen inkom 83 ansökningar om lån för 157 maskiner med en uppgiven anskaffningskostnad av tillhopa 4 843 744 kronor. Under samma budgetår har disponerats 4 163 585 kronor och i amorteringar och inlösen av lån in-

flutit 4 158 049 kronor. Vid nuvarande länestock kan beloppet av inflytande amorteringar under såväl innevarande som nästföljande budgetår beräknas uppgå till ca 4 000 000 kronor. Då detta belopp i stort sett synes vara till fyllest för långivningen vid nuvarande ansökningsfrekvens räknar styrelsen med att anslaget för budgetåret 1960/61 endast behöver anvisas med ett formellt belopp av 100 kronor.

Departementschefen har inte något att erinra mot vad bostadsstyrelsen anfört.

Räntefria lån till bostadsbyggande. Sedan det ortdifferentierade tilläggs-lånet slopats genom beslut vid 1959 års riksdag kommer långivningen under anslaget att fr. o. m. budgetåret 1959/60 avse tilläggs-lån till studentbostäder, vinterbidrag, räntefria stående delar av egnahemslån samt bidrag till specialinredning av invalidlägenheter. För innevarande budgetår har anvisats ett anslag av 120 000 000 kronor.

Bostadsstyrelsen har med tillstykan överlämnat en framställning av 18 egnahemsägare i Motala om avskrivning av vissa ränte- och amorteringsfria lån, som beviljats dem under deras anställning vid centrala torpedverkstaden i Motala.

I framställningen anföres, att ifrågavarande låntagare enligt kungl. brev den 19 december 1941 och den 27 augusti 1943 i samband med byggande av egnahem genom försvarets fabriksstyrelse erhållit statliga subventionslån utgörande ca 10 % av den slutligt godkända anskaffningskostnaden. Som stöd för sin ansökan har låntagarna åberopat, att de vid torpedverkstaden anställda, som år 1946 uppförde egnahem med hjälp av egnahemslån och därtill knutet tilläggs-lån med belopp motsvarande 10 % av byggnadskostnaden, genom beslut av Kungl. Maj:t fått sina subventionslån avskrivna fr. o. m. den 1 januari 1958.

1958 års besparingsutredning anför, att frågan om *ändring av den räntefria stående delen av egnahemslån*, f. n. 4 000 kronor vid nybyggnad och högst samma belopp vid ombyggnad, framförts i olika sammanhang. Sålunda förordade bostadspolitiska utredningen i sitt betänkande angående riktlinjer för bostadspolitiken (SOU 1956: 40) en generell sänkning av beloppet till 3 000 kronor. Utredningen erinrar vidare om att i en inom socialdepartementet i december 1958 utarbetad promemoria rörande ett kreditgarantisystem på egnahemsområdet förutsattes att några kapitalsubventioner inte skulle ingå i en egnahemslångivning vid ett kreditgarantisystem.

Utredningen anför härefter i huvudsak följande.

Vid en bedömning av frågan huruvida kapitalsubventionerna vid egnahemslångivningen skulle kunna slopas torde man böra beakta, att bostads- efterfrågan på längre sikt kan komma att alltmera förskjutas mot egnahem. En ökning av egnahemsbyggandet kan därför böra eftersträvas. Vi-

dare bör betonas det sparmoment, som ligger i anskaffandet av ett eget hem. Redan de nu gällande ränte- och amorteringsvillkoren för egnahemslån innebär även för den enskilde egnahemsbyggaren en relativt betydande utgift. Besparingsutredningen har ansett dessa omständigheter väsentliga vid sina överväganden av subventioneringen till egnahemsbyggandet. Å andra sidan bör beaktas, att kapitalsubventionerna till flerfamiljshus genom beslut av 1959 års riksdag praktiskt taget helt slopats. Konsekvensen kan därför tala för ett motsvarande ställningstagande, när det gäller egnahemssubventionerna.

Besparingsutredningen har vid dessa överväganden sökt finna en lösning, som kan innebära en minskning av de generella subventionerna utan att medföra någon nämnvärd ökning av de årliga bostadskostnaderna för den enskilde låntagaren. Utredningen har därvid stannat för att förorda ett slopande av den generella subventionen i form av räntefri stående del men samtidigt föreslå att någon förlängning genomföres i fråga om amorteringstiden för egnahemslån. En förlängning från nuvarande 25 år till 30 år synes lämplig. Motsvarande ändring av amorteringstiden torde få genomföras beträffande lån till ombyggnader.

Den årliga ökningen av kapitalkostnaderna som förslaget medför beräknas av utredningen till ca 130 kronor eller drygt 10 kronor per månad.

På statsbudgeten skulle ett genomförande av förslaget innebära en minskning med 70 milj. kronor under anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande men samtidigt en lika stor ökning av medelsanvisningen under lånefonden för bostadsbyggande. Den föreslagna förlängningen av amorteringstiden medför dock att de inflytande årliga amorteringarna nedgår. Å andra sidan kan man räkna med ett minskat årligt behov av avskrivningsmedel med drygt 60 milj. kronor.

Besparingsutredningen har vidare behandlat frågan om *återkrav av tidigare beviljade subventioner*.

Skillnaden i fråga om kapitalkostnader mellan äldre och nyproducerade en- och tvåfamiljshus samt framför allt ett slopande av kapitalsubventionen till nya dylika hus gör enligt besparingsutredningens uppfattning ett återkrav av de äldre räntefria lånen motiverat. Utredningen erinrar om att kapitalsubventionerna till redan uppförda en- och tvåfamiljshus avskrivits i fråga om hus belånade enligt lånekungörelser före år 1948 men står kvar för hus belånade enligt 1948 års lånekungörelse eller senare. I fråga om sistnämnda hus föreslår utredningen, att i de fall egnahemslån beviljats före den 1 juli 1953 den räntefria delen uppsäges till återbetalning. Då emellertid ett återkrav av hela den räntefria delen för de berörda husen skulle kunna framstå som obillig anses amortering och förräntning böra krävas i fråga om hälften av det beviljade beloppet. Återbetalningstiden föreslås till 25 år och räntan till 4 %. För egnahemslån som beviljats efter den 1 juli 1953 kan — konstaterar utredningen — återbetalning komma i fråga tidigast fr. o. m. år 1963.

Utredningens förslag i fråga om återkrav av kapitalsubventionerna be-

räknas medföra att staten årligen skulle erhålla ca 20 milj. kronor i form av inflytande räntor och amorteringar. De årliga kapitalkostnaderna skulle för den enskilde låntagaren öka med 125—250 kronor men ändå ligga avsevärt lägre än för nybyggda egnahem.

Besparingsutredningen har även behandlat frågan om *förräntning av tidigare tilläggs lån*.

I fråga om flerfamiljshusen erinrar besparingsutredningen, att riksdagen genom beslut år 1957 och 1959 fastställt, att av tilläggs lån beviljade fr. o. m. år 1951 ett belopp motsvarande det kapitaliserade värdet av högst 3 kronor per m² bostadsyta skall amorteras på 25 år. Lånen är dock även i denna del räntefria.

Mot bakgrunden av skillnaderna i kapitalkostnader mellan olika årgångar hus har utredningen ansett sig böra föreslå, att ränta skall utgå å de uppsagda tilläggs lånen fr. o. m. den 1 juli 1960. Räntesatsen bör därvid fastställas till 4 %, d. v. s. samma ränta som nu gäller för tertiärlånen. Den årliga ränteinkomsten för staten beräknas till ca 20 milj. kronor. Ökningen av de årliga kapitalkostnaderna för berörda hus beräknas till högst kronor 1: 50 (för hus uppförda år 1954) och till lägst 30 öre (för hus uppförda år 1958) per m² lägenhetsyta. Kapitalkostnaderna kommer ändock att väsentligt understiga dem som nu gäller för nybyggda hus.

Departementschefen erinrar i anledning av besparingsutredningens förslag att *den räntefria stående delen av egnahemslån skall slopas* om att sedan 1953 huvudparten av de vid nämnda tidpunkt utgående avsevärda kapitalsubventionerna avvecklats. I fråga om flerfamiljshus beviljas sedan den 1 juli 1959 inte någon generell kapitalsubvention. En dylik subventions syfte är att nedsätta fastighetsägarens årliga utgifter för räntor och amorteringar å de för fastighetens finansiering upptagna lånen. Samma syfte har den låga räntan på det räntebärande statslånet liksom den räntegaranti beträffande primär- och sekundärlån, som staten lämnar. Övervägande skäl talar för att även kapitalsubventionen till småhus nu helt slopas. Det statliga stödet till nya bostadshus kan i mån av behov varieras genom förändring av räntesatsen för statslånet och av den garanterade räntan utan att räntefrihet för viss del av statslånet behöver tillgripas. Om på sätt besparingsutredningen förordat amorteringstiden för egnahemslån förlänges från 25 till 30 år, blir vid ett slopande av den räntefria stående delen den årliga utgiftsökningen för en egnahemsägare relativt obetydlig. Departementschefen tillstyrker därför besparingsutredningens förslag. Ändringen bör avse lån, som beviljas fr. o. m. nästa budgetår.

Vad härefter angår besparingsutredningens förslag att de genom riksdagens beslut 1957 och 1959 *återkrävda tilläggs lånen skall löpa med ränta* erinras om vad i det föregående vid anmälan av anslag till kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån anförts beträffande hyror och bostadskostnader. Att i nuvarande läge mera allmänt

höja hyrorna för de efter 1952 tillkomna flerfamiljshusen inger betänkligheter. Hyrorna har under de senaste åren stigit inte obetydligt. En hyreshöjning skulle särskilt hårt drabba alla de barnfamiljer, som bor i de berörda husen. Även om departementschefen är medveten om de bekymmer, som de avsevärda och växande utgifterna för det statliga bostadsstödet kan inge, kan han inte f. n. tillstyrka förslaget. På något längre sikt torde förhållandet mellan hyror och inkomster utvecklas så gynnsamt, att frågan kan komma i ett annat läge. Departementschefen är då beredd att på nytt ta upp utredningens förslag till prövning.

Vad beträffar besparingsutredningens förslag att *de åren 1948—1953 beviljade räntefria stående delarna av egnahemslån helt eller delvis skall återkrävas* må erinras om att motsvarande subventioner till småhus, uppförda före 1948, genom riksdagens beslut 1957 avskrivits. Frågan om när slutlig ställning bör tagas till de fr. o. m. 1948 beviljade kapitalsubventionerna behandlades av förra årets riksdag. Statsutskottet framhöll (utl. nr 49, s. 40) bl. a., att liksom fallet var vid den slutliga prövningen av hur det borde förfaras med de enligt äldre bestämmelser beviljade räntefria lånen praktiska skäl syntes tala för att en prövning år för år av lån, som vid varje prövningstillfälle har utestått i tio år, undviks och att en allmän ståndpunkt i ett sammanhang tages till alla eller huvuddelen av de under de senaste tio åren beviljade lånen.

Vad statsutskottet sålunda anfört godkändes av riksdagen.

I överensstämmelse med sagda uttalande bör berörda räntefria lån tills vidare förbli räntefria och stående. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, när huvuddelen av de räntefria lån, som enligt 1948 års egnahemslånekungörelse i dess ursprungliga lydelse beviljats intill ett belopp av 4 000 kronor, utestått i tio år, på nytt anmäla avskrivningsfrågan för riksdagen.

Av det anförda framgår att departementschefen inte kan tillstyrka besparingsutredningens förevarande förslag.

Bostadsstyrelsens förslag att *vissa räntefria lån till egnahemsägare i Motala* skall avskrivas godtogs av departementschefen.

Vad angår *ramen för preliminära beslut om räntefria lån* under nästa budgetår medför ett godtagande av departementschefens förslag om slopande av egnahemslånets räntefria stående del att dylika beslut i fortsättningen kommer att avse tilläggs lån till studentbostäder samt bidrag för specialinredning av lägenheter för invalider. Med utgångspunkt från bostadsstyrelsens beräkning av ifrågavarande lån- och bidragsgivning förordas, att medelsramen för nästa budgetår fastställs till 10 000 000 kronor.

Anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande för nästa budgetår har av bostadsstyrelsen beräknats till 90 000 000 kronor. Då ett slopande av egnahemslånets räntefria stående del för lån, som beviljas fr. o. m. den 1 juli 1960, inte torde nämnvärt påverka utbetalningarna av lån under nästa budgetår, tillstyrkes styrelsens förslag.

Lån till anordnande av kollektiva tvätterier. Från anslaget utgår jämlikt kungörelsen den 1 juni 1956 (nr 334) angående statslån till kollektiva tvätterier m. m. dels lån för anläggande, inköp, utvidgning eller modernisering av tvätteri (tvätterilån) dels ock lån för att främja kommunal utlåning till anskaffning och installation av maskinell tvättutrustning för gemensamt bruk av 4—12 hushåll (lån för utlämnande av tvättcirkellån). För innevarande budgetår har anvisats ett investeringsanslag av 700 000 kronor.

Bostadsstyrelsen har anfört, att under budgetåret 1958/59 behandlats ansökningar om lån till kollektiva tvätterier avseende ett sammanlagt lånebelopp av ca 2 400 000 kronor. Medelsbristen har emellertid medfört, att styrelsen vid prövningen av låneärendena nödgats begränsa beviljade lån till belopp liggande betydligt under vad sökanden gjort framställning om och vad författningsenligt annars kunde ha utgått. Det beviljade lånebeloppet i ifrågavarande ärenden uppgick sålunda endast till 709 200 kronor. Vid budgetårets slut kvarstod ett belopp om 660 kronor odisponerat. Med inräknande av det för budgetåret 1959/60 anvisade anslaget disponerar styrelsen för långivningen under detta budgetår ett belopp av 700 660 kronor. Med hänsyn till utvecklingen av långivningen under budgetåret 1958/59 erfordras för innevarande budgetår ett anslag på tilläggsstat av 1 300 000 kronor. Vid utgången av budgetåret 1959/60 beräknas detta belopp vara i huvudsak taget i anspråk.

För budgetåret 1960/61 beräknar styrelsen medelsbehovet och tillika anslagsbehovet till sammanlagt 2 000 000 kronor.

Departementschefen anför att enligt beslut av förra årets riksdag fastställdes med hänvisning till då gällande normalränta en räntesats av 4,25 % för tvätteri- och tvättcirkellån. Normalräntan utgör numera 4,5 %. Med anledning härav torde räntesatsen för tvätteri- och tvättcirkellån, som beviljas fr. o. m. den 1 juli 1960, böra fastställas till 4,5 %.

Bostadsstyrelsen har framhållit, att under senare tid det för beviljande av tvätterilån anvisade anslaget visat sig otillräckligt. Olika skäl kan åberopas för att undersöka huruvida inte — i vart fall beträffande större och medelstora tvätterier — statliga lån på speciella villkor i form av tvätterilån kan undvaras. En betydande långivning till dylika tvätterier förekommer inom ramen för tertiärlånegivningen till flerfamiljshus. Om de särskilda tvätterilånen med viss möjlighet även till bidrag icke skall helt slopas, kan det vara ändamålsenligt att förbehålla dylika lån små tvätterier i glesbebyggda trakter, där eljest svårigheter skulle föreligga att ordna tvättfrågan på ett rationellt sätt. För tvätterier i större och medelstora samhällen borde i så fall enbart tertiärlån kunna beviljas. Departementschefen har för avsikt att låta utreda denna fråga.

I avvaktan på att lånebehoven på ifrågavarande område blir klarlagda kan departementschefen inte förorda en ökning av långivningen utan föreslår, att för nästa budgetår anvisas ett anslag av 700 000 kronor.

MOTIONERNA

I de likalydande motionerna *I: 25* (av herr Ferdinand Nilsson m. fl.) och *II: 37* (av herr Larsson i Luttra m. fl.) hemställs, att riksdagen måtte med ändring av vad i propositionen i ifrågavarande hänseende säges uttala att den räntefria, stående delen av egnahemslånen måtte även efter den 1 juli 1960 i hittills gällande omfattning bibehållas.

I de likalydande motionerna *I: 57* (av herr Ewerlöf m. fl.) och *II: 66* (av herr Hjalmarson m. fl.) hemställs, att riksdagen måtte

A. besluta, att räntefri stående del av egnahemslån icke skall behöva återbetalas i andra fall än då egnahemmet försålts med vinst och endast i den mån köpeskillingen överstigit ett till försäljningsdagen framräknat produktionsvärde samt i intet fall om det räntefria stående lånet innehafts mer än 10 år;

B. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t måtte utfärda direktiv för

1) kungl. byggnadsstyrelsen, med uppgift för styrelsen att stimulera kommunerna till en aktivare planering för småhusbebyggelse, ävensom medverka till en större frihet vid utformning av bebyggelseplaner för småhusområden, och

2) kungl. bostadsstyrelsen, med uppgift för styrelsen att inom sitt område verka för en ökad småhusbebyggelse, ävensom begränsa och förenkla styrelsens anvisningar för den bostads- och byggnadstekniska granskningen av belånade egnahem.

I de likalydande motionerna *I: 58* (av herr Ewerlöf m. fl.) och *II: 65* (av herr Hjalmarson m. fl.) hemställs, att riksdagen måtte besluta

A. 1) att den statliga bostadslångivningen fr. o. m. den 1 juli 1960 skall ersättas av ett kreditgarantisystem;

2) att i anledning därav varken preliminära beslut skall meddelas angående lån från lånefonden för bostadsbyggande eller anslag anvisas till samma fond från nämnda datum;

3) att för erhållande av kreditgaranti en engångsavgift av 0,5 % skall erläggas;

4) att räntegarantien skall upphöra, då den tidigare fastställda giltighetstiden å tio år utgått;

5) att räntegaranti, avseende räntor å underliggande lån som hänföra sig till tiden fr. o. m. den 1 januari 1960, skall grundas på en räntesats av 5 % vad avser hus tillkomna före den 1 januari 1958 och en räntesats på 4,5 % vad avser senare tillkomna hus;

6) att egnahemslån och förbättringslån avseende hus som tillkommit fr. o. m. den 1 januari 1958 skall för tid fr. o. m. 1 januari 1960 förräntas efter en räntesats av 5 %;

7) att tertiärlån mellan 70 och 85 % av belåningsvärdet för hus tillkomna fr. o. m. 1 januari 1958 skall för tid fr. o. m. 1 januari 1960 förräntas efter en räntesats av 5,5 %;

8) att tertiärlån till den del de överstiger 85 % av belåningsvärdet för hus tillkomna fr. o. m. den 1 januari 1958 skall för tid fr. o. m. den 1 januari 1960 förräntas efter en räntesats av 6 %;

9) att de tilläggs lån, som enligt beslut av 1957 och 1959 års riksdagar gjorts amorteringspliktiga, skall för tid fr. o. m. den 1 januari 1960 förräntas efter en räntesats av 5,5 %;

10) att inkomststrecken för åtnjutande av familjebostadsbidrag skall återställas till vad i detta hänseende gällde för 1959;

11) att avslå Kungl. Maj:ts förslag att utvidga möjligheterna att retroaktivt erhålla familjebostadsbidrag;

12) att inkomststrecken för åtnjutande av bostadsförbättringslån skall återställas till vad i detta hänseende gällde före den 1 juli 1959;

13) att godkänna följande avlöningsstat för bostadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	1 116 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	65 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 027 300
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, förslagsvis	15 000
5. Rörligt tillägg, förslagsvis	601 800
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	66 800
	Summa kronor 2 892 200

14) att till *Bostadsstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 2 892 200 kronor;

15) att till *Bostadsstyrelsen*: *Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 359 000 kronor;

16) att godkänna följande avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	770 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	127 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	2 187 400
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, förslagsvis	280 000
5. Rörligt tillägg, förslagsvis	640 500
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	71 200
	Summa kronor 4 076 800

17) att till *Länsbostadsnämnderna: Avlöningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 4 076 800 kronor;

18) att till *Länsbostadsnämnderna: Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 535 000 kronor;

19) att till *Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 120 000 000 kronor;

20) att till *Bostadsrabatter* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 103 000 000 kronor;

21) att till *Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 20 000 000 kronor;

22) att avslå Kungl. Maj:ts förslag att till *1960 års bostadsräkning* anvisa ett reservationsanslag av 2 400 000 kronor;

B. att, om förslaget under A. 1) ovan icke vinner riksdagens bifall,

1) tertiärlån, till vilka tillstånd lämnas tidigast den 1 juli 1960, skall beviljas upp till 85 % av den totala produktionskostnaden mot enbart in-teckningssäkerhet, oavsett förvaltningsformerna, upp till 97 % för s. k. allmännyttiga företag mot kommunal borgen och upp till 92 % för kooperativa och enskilda företag mot borgen av kommun, industriföretag eller annat företag av motsvarande ekonomisk styrka, samt till den del de överstiger 85 % av belåningsvärdet amorteras på 25 år;

2) vid utgivande av statliga bostadslån en förvaltningsavgift om 0,5 % skall uttagas i samband med lånets utbetalande;

3) medgiva, att under budgetåret 1960/61 preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 830 000 000 kronor.

I de likalydande motionerna *I: 158* (av herrar Öhman och Helmer Persson) och *II: 237* (av herr Nilsson i Gävle m. fl.) hemställes, att riksdagen måtte besluta att för bostadsbyggandet nästa budgetår fastställa som minimiprogram 70 000 lägenheter;

att departementschefens yrkande beträffande punkt 5. Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter på vissa bostadsbyggnadslån under a) måtte avslås;

att departementschefens yrkande under b) ändras därhän att av honom förordad förslagsanslag för nästa budgetår om 180 000 000 kronor uppräknas till 190 000 000 kronor;

att förslaget i kapitalbudgeten under femte huvudtiteln om slopande av den ränte- och amorteringsfria stånde delen av egnahemslånen å 4 000 kronor icke bifalles; samt

att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att utredningen rörande vissa bostadsfrågor m. m. får i uppdrag att jämväl utreda frågan om finansieringen av bostadsproduktionen i enlighet med vad i motiveringen angivits.

I de likalydande motionerna *I: 159* (av herr Mattsson) och *II: 235* (av herrar Jansson i Benestad och Gustavsson i Alvesta) hemställs, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om att förslag om att pensionärsbostadsbidrag må kunna erhållas även till lägenhet i en- och tvåfamiljshus måtte föreläggas innevarande års riksdag.

I de likalydande motionerna *I: 160* (av herr Hjalmar Nilsson m. fl.) och *II: 236* (av herr Johansson i Norrköping m. fl.) hemställs, såvitt nu är i fråga, att till bidrag till inrättande av pensionärshem anvisas ett reservationsanslag av 13 000 000 kronor för budgetåret 1960/61.

I de likalydande motionerna *I: 239* (av herr Bengtson m. fl.) och *II: 307* (av herr Hedlund m. fl.) hemställs, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av frågan om inkomstprövat stöd till egnahemsbyggandet i enlighet med motionernas syfte.

I de likalydande motionerna *I: 241* (av herr Ewerlöf m. fl.) och *II: 301* (av herr Hjalmarson m. fl.) hemställs, att riksdagen måtte besluta att långivning till flerfamiljshus och egnahem från lånefonden för bostadsbyggande skall upphöra vid utgången av juni månad 1960 och ersättas med ett kreditgarantisystem enligt de närmare anvisningar härom som utfärdas av Kungl. Maj:t.

I de likalydande motionerna *I: 243* (av herr Gustaf Henry Hansson m. fl.) och *II: 303* (av herr Källenius m. fl.) hemställs, att riksdagen måtte besluta, att villkoret att lägenhetsytan i nybyggnad för eget hem inte får överskrida 125 m² skall utgå ur 5 § andra och fjärde styckena kungörelsen den 24 maj 1957.

I de likalydande motionerna *I: 246* (av herr Spetz) och *II: 305* (av herrar Johansson i Öckerö och Svensson i Ljungskile) hemställs, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära förslag till sådan ändring i författningarna angående lån och bidrag till bostadsegnahem att försöksvis även äldre fastigheter i relativt gott skick, som tills vidare ej behöver genomgå någon större reparation, måtte kunna belånas i samband med ägarbyte i den mån de är belägna inom Bohuslans kustsamhällen eller andra likartade platser.

I de likalydande motionerna *I: 345* (av herr Bengtson m. fl.) och *II: 446* (av herr Hedlund m. fl.) hemställs, att riksdagen måtte

A. vid sin behandling av femte huvudtiteln, p. 88,

a) besluta att ränteeftergift till vissa bostadsbyggnadslån från den 1 januari 1960 må utgå till den del räntan överskrider de i motionerna för resp. år angivna räntesatserna;

b) till Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 114 000 000 kronor;

B. vid sin behandling av Kapitalbudgeten: Socialdepartementet, p. 4,

a) besluta att ränta å tertiär- och egnahemslån från den 1 juli 1960 må utgå med 4,5 procent i den mån vederbörande lån ej beviljats med fast ränta;

b) medgiva att under budgetåret 1960/61 preliminärt beslut om lån, som skall utgå ur lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 735 000 000 kronor;

C. i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla

a) om skyndsam prövning av frågan om ersättande av nu tillämpad statlig långivning till bostadsbyggandet med statligt kreditgarantisystem;

b) att i motionerna angivna riktlinjer för bostadspolitiken må prövas inom utredningen för vissa bostadsfrågor m. m.

I de likalydande motionerna *I: 349* (av herr John Ericsson) och *II: 443* (av herr Persson i Växjö m. fl.) hemställes, att familjebostadsbidragen fr. o. m. den 1 januari 1961 höjes i huvudsaklig överensstämmelse med i motionerna återgivna förslag och att till bostadsrabatter anvisas ett förslagsanslag för budgetåret 1960/61 av 140 000 000 kronor.

I de likalydande motionerna *I: 350* (av herr Per-Olof Hanson) och *II: 435* (av herr Nihlfors m. fl.) hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om

dels skyndsam utredning i syfte att bestämmelserna för statliga lån ändras så att enfamiljshus för uthyrning och upplåtelse i bostadsrättsform bedöms efter samma grunder som bostäder i högre flerfamiljshus (eller gynnsammare om man kan hitta någon form för sådan behandling) samt att egnahem som sparmål särskilt gynnas,

dels att en undersökning snarast verkställs om hur kommunernas möjligheter till upplåning för gatu- och ledningsarbeten åt rationellt uppförda låghusområden kan ökas så att inte en önskvärd framtidsutveckling hålles tillbaka av tillfälliga praktiska hinder,

dels ock att byggnadsstyrelsen får i uppdrag att aktivt verka för goda stadsplaner för enfamiljshus.

I de likalydande motionerna *I: 351* (av herr Jacobsson) och *II: 438* (av herrar Gustafsson i Skellefteå och Wedén) föreslås, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att förberedelser för övergång till kreditgarantier på bostadsområdet träffas i så god tid att förslag i ärendet kan underställas 1961 års riksdag.

I de likalydande motionerna *I: 352* (av herr Lundström m. fl.) och *II: 439* (av herr Ohlin m. fl.) föreslås, att riksdagen måtte

1) i skrivelse till Kungl. Maj:t framhålla att egnahemsbyggandet i fortsättningen bör erhålla en större andel av den totala bostadsbyggnadsvolymen samt anhålla att Kungl. Maj:t uppdrager åt de statliga byggnadsorganen att söka intressera kommunerna för en sådan inriktning av planeeringsarbetet att tillräckligt med exploateringsfärdig mark ställes till förfogande för egnahemsbyggelsen;

2) besluta att den garanterade räntan på underliggande krediter skall fr. o. m. den 1 januari 1960 höjas från nuvarande 4 eller 4,5 procent till 5 procent för hus färdigställda före år 1951 samt från nuvarande 3,5 till 4 procent för senare uppförda hus t. o. m. sådana, som påbörjats före den 1 januari 1958;

3) besluta att i enlighet med besparingsutredningens förslag de tidigare utbetalade tilläggslånen, som enligt riksdagsbeslut åren 1957 och 1959 är uppsagda till amortering, från den 1 juli 1960 skall förräntas med en räntesats på fyra procent;

4) besluta att räntefria stående delar av egnahem som beviljats under tiden 1948—1 juli 1953 skall fr. o. m. den 1 juli 1960 förräntas och amorteras till hälften av det beviljade beloppet i enlighet med besparingsutredningens förslag;

5) besluta att lånegränserna för tertiärlån som beviljas efter den 1 juli 1960 skall sänkas från nuvarande 95 till 92 procent av det godkända anskaffningsvärdet för bostadsrättshus samt från 100 till 97 procent för s. k. allmännyttiga bostadsföretag.

I de likalydande motionerna *I: 500* (av herr Svärd) och *II: 336* (av herrar Källenius och Magnusson i Borås) hemställs, att riksdagen måtte besluta, att kommunala och s. k. allmännyttiga bostadsföretag skall vara underkastade upphandlingskungörelsens bestämmelser.

I de likalydande motionerna *I: 501* (av herr Svärd) och *II: 335* (av herrar Källenius och Magnusson i Borås) hemställs, att riksdagen måtte besluta att såsom allmännyttiga betecknade och därmed i belåningshänseende jämställda företag och andra skall åläggas

dels att till Kungl. Maj:t redovisa sina fonder, dessas storlek och successiva uppbyggnad samt de för fonduppbyggningen tillämpade principerna, bl. a. i fråga om avskrivningar,

dels att till statens hyresråd fortlöpande anmäla alla inträffade hyresändringar liksom de kalkyler, som legat till grund för desamma.

I motionen *II: 187* (av fru Holmqvist och herr Bengtsson i Halmstad) hemställs, att maximeringen av lägenhetsytan för egnahemmen skall kunna få överskridas i sådana fall då särskilt ömmande omständigheter föreligger.

I motionen *II: 436* (av herrar Gustafsson i Skellefteå och Wedén) hemställs, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta att till Länsbostadsnämnderna: Avlöningar anvisa ett förslagsanslag av 4 659 800 kronor.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna *I: 25*, *II: 66*, *II: 65*, *II: 237*, *I: 159*, *II: 236*, *II: 307*, *II: 301*, *II: 303*, *II: 305*, *II: 446*, *II: 443*, *II: 435*, *II: 438*, *II: 439*, *II: 336*, *II: 335*, *II: 187* och *II: 436*.

RIKSDAGENS REVISORERS FÖREVARANDE UTTALANDE

Lån till anordnande av kollektiva tvätterier. Revisorernas uttalande är av följande lydelse.

Genom beslut vid 1939 års riksdag anvisades för första gången bidrag av statsmedel till anordnande av gemensamma tvättanläggningar på landsbygden. Efter förslag av 1941 års befolkningsutredning fastställde 1948 års riksdag nya principer i ämnet, innebärande att stödet i fortsättningen skulle utgå såsom lån i stället för såsom bidrag och avse såväl tätorter som landsbygd. Frågan om det allmännas stöd till tvätterier behandlades även av den s. k. bostadskollektiva kommittén, vars förslag genom beslut vid 1955 års riksdag föranledde vissa ändringar i lånevillkoren. Enligt numera gällande bestämmelser må av statsmedel lån utgivnas för anläggande, inköp, utvidgning eller modernisering av tvätterier (tvätterilån) samt för att främja kommunal utlåning till anskaffning och installation av maskinell tvättutrustning för gemensamt bruk av fyra—tolv hushåll (lån för utlämnande av tvättcirkellån). Tvätterilån utgår med högst 90 procent av de godkända kostnaderna för tvätten; räntesatsen är numera 4,25 procent, och lånet skall i regel vara slutamorterat inom 20 år. Tvättcirkellån utgår med högst 90 procent av kostnaderna för de med lånet avsedda åtgärderna, dock högst med 7 000 kronor.

Såsom av den föregående redogörelsen framgår ha sammanlagt 102 lån om tillhoppa 10 445 940 kronor till anordnande av kollektiva tvätterier beviljats. Antalet tvättcirkellån är två med ett sammanlagt lånebelopp av 7 000 kronor. I fråga om tolv av lånen till kollektiva tvätterier ha ränta och amortering ej erlagts i föreskriven ordning. Den utestående räntefordran var den 15 september 1959 totalt 162 859 kronor 14 öre, medan vid samma tidpunkt inalles 248 936 kronor 58 öre hade förfallit till betalning utan att amorteras i vederbörlig ordning. Dessa belopp hänföra sig huvudsakligen till två låntagare, som resterade med sammanlagt 148 840 kronor 86 öre i räntor och 223 130 kronor 26 öre i amorteringar. Den största ränteskulden för andra låntagare är 4 062 kronor 80 öre; motsvarande amorteringsbelopp är 6 334 kronor 8 öre. Sådan uppgörelse har numera träffats beträffande ett av de båda förstnämnda lånen, att det finnes grundad anledning antaga att räntebetalning och amorteringar i fortsättningen komma att ske i behörig tid. Den andra av de här ifrågavarande låntagarna, Vimmerbyortens Andelstvätterier, förening u. p. a., hade den 15 september 1959 en ränteskuld om tillhoppa 127 294 kronor 50 öre; bristande amortering förelåg i fråga om inalles 144 975 kronor 70 öre. Sammanlagt resterar således denna tvätt med 272 270 kronor 20 öre. Den kanske främsta anledningen till att den hittills icke kunnat drivas ekonomiskt lönande har för revisorerna uppgivits vara den mindre goda planeringen, varigenom såväl lokaler som maskiner kommit att få för stora dimensioner. En ombyggnad m. m. av tvätten i syfte att göra den mera rationell har beräknats medföra utgifter om sammanlagt i runt tal 100 000 kronor.

Vimmerbytvätten befinner sig f. n. i ett sådant ekonomiskt läge, att ledningen för föreningen övervägt att begära föreningen i likvidation. En sådan åtgärd har emellertid hittills bedömts som mindre lämplig, då

föreningen i så fall skulle nödgas realisera sina tillgångar. Även revisorerna anse att föreningen — som enligt balansräkningen den 31 december 1958 hade banktillgodohavanden på nära 61 000 kronor — bör beredas tillfälle att om möjligt få rörelsen ekonomiskt löande. Såvitt revisorerna kunnat finna, besjålas de ledande inom föreningen av en vilja att söka lösa föreningens ekonomiska kris. Utsikterna härtill bedömdes tidigare som goda, men sedan vederbörande landsting — som är delägare i föreningen och enligt föreningens stadgar är skyldigt att anlita tvätten — beslutat att icke längre utnyttja den, ha möjligheterna till en lösning av de ekonomiska svårigheterna försämrats. Enligt vad revisorerna vid besök vid tvätteriet inhämtat pågå förhandlingar mellan föreningen och landstinget i syfte att förmå detta att ånyo anlita tvätten. Revisorerna ha icke anledning att nu närmare ingå på dessa förhandlingar eller på andra frågor som ha avseende å möjligheterna för föreningen att få tvätten självbärande. Revisorerna anse sig endast helt allmänt kunna förutsätta, att föreningen snarast på ett eller annat sätt skall kunna vidtaga sådana åtgärder, att föreningens ekonomiska mellanhavanden med statsverket skola kunna regleras. Vad beträffar övriga resterande låntagare utgå revisorerna från att bostadsstyrelsen på lämpligt sätt söker förmå dessa att fullgöra sina skyldigheter.

Revisorerna anse sig slutligen böra anföra vissa principiella synpunkter på frågan om lån till anordnande av kollektiva tvätterier.

Under senare år ha olika åtgärder vidtagits — både från det allmännas sida och från enskilt håll — för att underlätta arbetsförhållandena för husmödrarna. Främst har detta kanske skett genom en betydande nyproduktion av ändamålsenliga lägenheter. Men även stödet till anordnande av gemensamma tvättanläggningar har härvidlag otvivelaktigt haft en viss uppgift att fylla. Detta stöd hade ursprungligen formen av bidrag men har numera i huvudsak ersatts av möjligheter till lån i enlighet med de bestämmelser för vilka tidigare redogjorts. Att statens medverkan till lösande av tvättfrågan sålunda ändrat karaktär bör enligt revisorernas mening bl. a. ses som ett uttryck för att behovet av statligt stöd på förevarande område icke längre bedömes lika trängande som tidigare. En väsentlig anledning härtill är givetvis de förbättrade tvättmöjligheter som åstadkommit i samband med den statliga långivningen till bostadsbyggandet.

Såsom föredragande departementschefen framhöll i 1956 års statsverksproposition vid anmälan av anslagsbehovet för berörda ändamål måste anordnandet av fristående kollektiva tvätterier till övervägande del vara en kommunal angelägenhet. Det bör emellertid erinras, att de problem som mött vid planläggning och idrifttagning av olika tvättanläggningar i stort sett varit gemensamma. Det har därför otvivelaktigt varit av värde, att verksamheten sammanhållits i bostadsstyrelsen, varigenom kunna erfarenheter lättare kunnat nyttiggöras i skilda delar av landet. Icke mist har det blivit möjligt att få till stånd en planering av tvättarna över kommungränserna, och över huvud taget framstår syftet med långivningen som behjärtansvärt. Enligt revisorernas mening kan det emellertid ifrågasättas, om icke utvecklingen på detta område numera nått därhän, att statligt stöd för verksamheten kan undvaras. Det bör särskilt beaktas, att staten har att tillgodose många olika lånebehov men att utrymmet härför f. n. och inom överskådlig framtid måste bedömas som mycket begränsat. En avvägning mellan olika behov måste därför äga rum, varvid mindre angelägna ändamål nödvändigtvis måste få stå tillbaka. Det vill av flera skäl synas, som om just tvätterilånen skulle vara av sist avsedda karaktär.

Revisorerna anse sig därför böra föreslå, att behovet av statliga åtgärder på förevarande område omprövas.

UTSKOTTET

Allmänna grunder för bostadspolitik. Enligt statsverkspropositionen, bilaga 27, bör de för *bostadsbyggandets storlek* avgörande låneramarna fastställas från den utgångspunkten, att man eftersträvar en igångsättning under nästa budgetår av företag avseende minst 63 000 lägenheter. Departementschefen framhåller, att det inte är möjligt att redan nu ange hur stor igångsättningen av nya bostadsbyggnadsföretag bör vara nästa höst. Det kan visa sig att behov föreligger av en så stor igångsättning att programmet behöver utökas. Å andra sidan understryker departementschefen, att den pågående uppgången i konjunkturen kan medföra att ett överskridande av minimiprogrammet inte blir aktuellt.

I motionerna I: 158 och II: 237 föreslås, att för bostadsbyggandet under nästa budgetår fastställs ett minimiprogram avseende 70 000 lägenheter. I motionerna I: 352 och II: 439 uttalas, att det överskott, som uppstår å medelsramarna vid bifall till motionärernas förslag om sänkning av lånegränserna för bostadsrättshus och s.k. allmännyttiga företag, i första hand bör användas för en ökad produktion. I motionerna I: 345 och II: 446 anföres, att det nu aktuella bostadsbyggnadsprogrammet bör fastställas att omfatta 60 000 lägenheter som minimum.

Bostadsbyggandet har under de senaste sex åren legat på en hög nivå. Förra året färdigställdes ca 69 000 lägenheter, vilket var ca 6 000 lägenheter mer än 1958. Igångsättningen av nya bostadsbyggnadsföretag hade stor omfattning under 1959. Antalet lägenheter under byggnad den 1 januari 1960 kan beräknas ha överstigit motsvarande antal vid ingången av 1959. Tillskottet av nya lägenheter torde 1960 komma att uppgå till i runt tal 70 000.

För såväl föregående som innevarande budgetår fastställde riksdagen ursprungligen ett minimiprogram för igångsättning av nya bostadsbyggnadsföretag avseende 63 000 lägenheter. Dessa minimiprogram utvidgades sedermera. På förslag av Kungl. Maj:t beslöt riksdagen att programmet för budgetåret 1958/59 skulle utökas med ca 9 000 lägenheter. Riksdagen fastställde nyligen programmet för innevarande budgetår till 68 000 lägenheter.

Ifrågavarande beslut om utökning av bostadsbyggandet grundades dels på en bedömning av arbetsmarknadsläget dels på uppfattningen att det är angeläget att snabbt täcka underskottet på bostäder.

Vid sin prövning förra året av frågan om bostadsbyggandets storlek under budgetåret 1959/60 framhöll utskottet bl. a. (utl. 49, s. 30), att en förbättring av konjunkturen kunde antagas medföra, att investeringar i

andra byggnader än bostadshus ökade. För att i ett dylikt tänkt läge undvika stockningar i bostadsbyggandet kunde det visa sig nödvändigt att tillfälligt något hålla tillbaka igångsättningen av bostadsbyggnadsföretag. Med hänsyn till angelägenheten av att snabbt täcka underskottet på bostäder ansåg emellertid utskottet, att bostadsbyggandet under budgetåret 1959/60 såvitt möjligt borde bibehållas på dåvarande höga nivå.

Utskottet finner icke anledning att nu intaga en annan ståndpunkt till bostadsbyggandets storlek än den utskottet gav uttryck åt förra året. En fortsatt stor bostadsproduktion anser utskottet utomordentligt angelägen. En snabb avveckling av bostadsbristen och en fortsatt allmän förbättring av bostadsförhållandena såväl i städer som på landsbygd är skäl nog för att hävda, att bostadsbyggandet såvitt möjligt bör bibehållas på nuvarande nivå. Även andra skäl kan emellertid anföras. Ett fortsatt stort bostadsbyggande på olika orter utgör en av förutsättningarna för att industrianläggningar och andra ur samhällets synpunkt viktiga inrättningar skall kunna utnyttjas i avsedd omfattning. Olika för vår export viktiga företag är för sin utveckling beroende av en snar och avsevärd ökning av bostadstillgången.

På grund av det anförda anser utskottet, att en inskränkning av bostadsbyggandet inte kan förordas. Även om alltså riktpunkten för bostadsbyggandet enligt utskottets mening bör vara att bibehålla nuvarande höga nivå kan det inte uteslutas, att igångsättningen av bostadsbyggnadsföretag tillfälligt på grund av knapphet på arbetskraft får hållas tillbaka något. Utskottet vill erinra om att igångsättningen av bostadsbyggnadsföretag under flera år överstigit färdigställandet av företag. Antalet under byggnad varande lägenheter har successivt stigit. Därest under en kortare tid på grund av utsikterna på arbetsmarknaden försiktighet iakttages i fråga om igångsättningen av nya bostadsbyggnadsföretag, bör riktpunkten ändå vara att såvitt möjligt undvika en minskning av bostadsbyggandet. Så länge stockningar på byggnadsmarknaden och därav föranledd förlängning av byggnadstiderna förhindras uppstå, bör ett årligt tillskott av nya bostäder av ungefär samma omfattning som 1959 ligga inom möjligheternas ram.

I likhet med vad som ursprungligen gällt för såväl föregående som innevarande budgetår anser utskottet, att till grund för beräkning av medelsramarna för bostadslångivningen under nästa budgetår bör läggas ett minimiprogram av 63 000 lägenheter. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att pröva i vad mån förhållandena på arbetsmarknaden medger en ökning av bostadsbyggandet utöver minimiprogrammet och att, när anledning därtill föreligger, på nytt anmäla frågan för riksdagen.

Av det anförda framgår, att utskottet inte kan ansluta sig till de i förenämnda motioner I: 158 och II: 237, I: 352 och II: 439 samt I: 345 och II: 446 framförda synpunkterna och förslagen beträffande bostadsbyggandets storlek under nästa budgetår.

Departementschefen beräknar att *bostadsbyggandets fördelning på hus typer* kommer att bli i stort sett oförändrad under nästa budgetår.

I motionerna I: 57 och II: 66 yrkas, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att Kungl. Maj:t måtte utfärda direktiv dels för byggnadsstyrelsen, med uppgift för styrelsen att stimulera kommunerna till en aktivare planering för småhusbebyggelse, ävensom medverka till en större frihet vid utformning av bebyggelseplaner för småhusområden, dels för bostadsstyrelsen, med uppgift för styrelsen att inom sitt område verka för en ökad småhusbebyggelse, ävensom begränsa och förenkla styrelsens anvisningar för den bostads- och byggnadstekniska granskningen av belånade egna hem.

I motionerna I: 350 och II: 435 hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om dels skyndsamt utredning i syfte att bestämmelserna för statliga lån ändras så att enfamiljshus för uthyrning och upplåtelse i bostadsrättsform bedöms efter samma grunder som bostäder i högre flerfamiljshus (eller gynnsammare om man kan finna någon form för en sådan behandling) samt att egna hem som sparmål särskilt gynnas, dels att en undersökning snarast verkställs om hur kommunernas möjligheter till upplåning för gatu- och ledningsarbeten åt rationellt uppförda låghusområden kan ökas så att inte en önskvärd framtidsutveckling hålles tillbaka av tillfälliga praktiska hinder dels ock att byggnadsstyrelsen får i uppdrag att aktivt verka för goda stadsplaner för enfamiljshus.

I motionerna I: 352 och II: 439 föreslås att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t framhålla att egna hemsbyggnandet i fortsättningen bör erhålla en större andel av den totala bostadsbyggnadsvolymen samt anhålla att Kungl. Maj:t uppdrager åt de statliga byggnadsorganen att söka inträffa kommunerna för en sådan inriktning av planeringsarbetet att tillräckligt med exploateringsfärdig mark ställes till förfogande för egna hemsbyggnaden.

Frågan om bostadsbyggnadets fördelning på hustyper behandlades senast av förra årets riksdag. Utskottet framhöll därvid bl.a. (utl. 49, s. 31), att det särskilt i fråga om mindre orter kunde visa sig tveksamt, huruvida en fortsatt stor produktion av flerfamiljshus svarade mot en varaktig efterfrågan på bostäder i dylika hus. Det kunde i varje fall anses som sannolikt att på något längre sikt efterfrågan på småhus skulle stiga. Under sådana förhållanden kunde det enligt utskottets mening vara välbetänkt att — även om någon påtaglig förskjutning i bostadsproduktionens inriktning på hustyper för landet i dess helhet inte skulle vara omedelbart förestående — i vissa kommuner räkna med att hyreshusbyggnandet kunde komma att relativt minska i betydelse.

I anledning av förenämnda motionsyrkanden vill utskottet vidare erinra om att vissa utredningar pågår, som är av betydelse för prövning av frågan om småhusbyggnadens utveckling. Den av Kungl. Maj:t nyligen tillkallade bostadsutredningen, som skall undersöka föreliggande bostadsbehov och deras sannolika utveckling de närmaste 5 à 10 åren, har att överväga efter-

frågans inriktning på skilda hustyper. Utredningen om sparstimulerande åtgärder, som beräknas slutföra sitt arbete innevarande år, prövar bl. a. frågan om ökat sparande bland dem som önskar skaffa sig ett eget hem. Enligt vad utskottet erfarit pågår inom statens nämnd för byggnadsforskning utredningar beträffande ändamålsenliga stadsplaner för småhus. Bostadsstyrelsen har genom ekonomiska utredningar rörande småhusbyggande och genom typritningar, broschyrer och upplysningsverksamhet i andra former sökt främja ett rationellt småhusbyggande.

Efterkrigstidens kraftiga ökning av realinkomsterna har främjat intresset för småhuset som bostadsform. Allt flera familjer har fått ekonomiska möjligheter att skaffa sig en rymlig bostad. Särskilt bland familjer med små barn torde därigenom småhuset nu framstå som en ur olika synpunkter lämplig bostadsform. Intresset för småhus torde ha stimulerats även till följd av den snabbt ökade produktionen av rad- och kedjehus. En omprövning av statens stöd åt småhusbyggandet i syfte att allmänt underlätta tillkomsten av småhus kan därför bli aktuell. När förenämnda utredningar slutförts, torde förutsättningar för en bedömning av det framtida småhusbyggandet och dess behov av statligt stöd komma att föreligga.

Vad angår den i motionerna I: 350 och II: 435 upptagna frågan om ändrade lånevillkor för sådana enfamiljshus, som hyres ut eller upplåtes med bostadsrätt, synes en närmare utredning önskvärd. På allmänna grunder kan antagas att de skillnader i fråga om lånevillkor, som f. n. gäller beträffande å ena sidan fristående enfamiljshus och å andra sidan rad- och kedjehus, såvitt fråga är om hus som hyres ut eller upplåtes med bostadsrätt, är ägnade att påverka valet av hustyp, ett förhållande som svårigen kan anses tillfredsställande. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare undersöka, huruvida för nämnda hustyper gemensamma lånebestämmelser bör införas.

I vidare mån än som framgår av det anförda kan utskottet inte biträda de i förevarande motioner I: 57 och II: 66, I: 350 och II: 435 samt I: 352 och II: 439 framförda förslagen beträffande småhusbyggandet.

I motionerna I: 158 och II: 237 föreslås, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att den av departementschefen enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 december 1959 tillkallade *bostadsutredningen* får i uppdrag att jämväl utreda frågan om finansieringen av bostadsproduktionen i enlighet med vad i motionerna angivits.

I motionerna I: 345 och II: 446 hemställas, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att i motionerna angivna riktlinjer för bostadspolitiken må prövas inom bostadsutredningen.

Den av Kungl. Maj:t tillkallade bostadsutredningen skall som förut anförts undersöka föreliggande bostadsbehov och deras sannolika utveckling de närmaste 5 à 10 åren. Syftet med denna undersökning är bl. a. att lägga en grund för ståndpunktstagande till olika bostadspolitiska åtgärder

och insatser. I utredningsdirektiven framhålls, att en undersökning av bostadsmarknadens utveckling erfordras, därest man önskar en fortsatt planmässig och snabb förbättring av bostadsförhållandena, som tar sikte särskilt på betalningssvaga grupper och som beaktar kravet på en såvitt möjligt jämn och hög bostadsproduktion. Vidare understrykes behovet av en bedömning av de framtida bostadsbehoven med hänvisning till att rivning och genomgripande ombyggnad av betydande delar av det äldre bostadsbeståndet kan bli aktuell i en relativt nära framtid.

Utskottet finner ifrågasvarande undersökning av bostadsmarknadens utveckling på längre sikt vara värdefull. Sedan undersökningen slutförts, blir det möjligt att pröva huruvida och i vad mån en omläggning av bostadspolitikerna är motiverad. Att redan nu, innan denna undersökning genomförs, till prövning upptaga de allmänna bostadspolitiska frågor, som omnämnes i motionerna I: 158 och II: 237 samt I: 345 och II: 446, synes därför inte ändamålsenligt. Berörda motionsyrkanden avstyrkes.

I motionerna I: 58 och II: 65 föreslås, att den statliga bostadslånggivningen fr. o. m. den 1 juli 1960 skall ersättas av ett *kreditgarantisystem*. I anledning därav förordas i motionerna dels att varken preliminära beslut skall meddelas angående lån från lånefonden för bostadsbyggande eller anslag anvisas till samma fond från nämnda datum, dels ock att för erhållande av kreditgaranti en engångsavgift av 0,5 % skall erläggas.

I motionerna I: 241 och II: 301 hemställs, att riksdagen måtte besluta att långivning till flerfamiljshus och egnahem från lånefonden för bostadsbyggande skall upphöra vid utgången av juni månad 1960 och ersättas med ett kreditgarantisystem enligt de närmare anvisningar härom som utfärdas av Kungl. Maj:t.

I motionerna I: 345 och II: 446 hemställs, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsam prövning av frågan om ersättande av nu tillämpad statlig långivning till bostadsbyggandet med statligt kreditgarantisystem.

I motionerna I: 351 och II: 438 förordas, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att förberedelser för övergång till kreditgarantier på bostadsområdet träffas i så god tid att förslag i ärendet kan underställas 1961 års riksdag.

Frågan om införande av ett kreditgarantisystem behandlades senast av förra årets riksdag. I anledning av motionsyrkanden om omedelbar övergång till ett kreditgarantisystem framhöll utskottet bl. a. (utl. 49, s. 32, 33), att utskottet fann en så brysk övergång från statliga lån till statliga kreditgarantier på bostadsområdet oantagbar bl. a. därför att den skulle innebära att staten vägrade fullfölja redan ingångna låneavtal. Ett dylikt förfarande ansågs principiellt oriktigt. Dess praktiska konsekvenser skulle också för ett stort antal låntagare vara av mycket allvarlig natur. Inte minst de, som under det senaste året med stöd av beviljat egnahemslån påbörjat byggandet

av ett eget hem, skulle få uppenbara svårigheter att slutligt finansiera egnahemmet. Åtskilliga egnahemsbyggare skulle på grund av de starkt försämrade räntevillkoren tvingas söka försälja sitt eget hem. Mera allmänt skulle det inte kunna undvikas att igångsättningen av nya bostadsbyggnadsföretag kraftigt inskränktes på åtskilliga håll.

I anledning av motionsyrkanden om utredning angående övergång till ett kreditgarantisystem på bostadsområdet förordade utskottet en allsidig och förutsättningslös prövning av frågan. Inte minst viktigt ansåg utskottet det vara, att övergångsproblemen blev noggrant utredda. Möjligheten att komma till rätta med dessa problem genom ett successivt genomförande av ett kreditgarantisystem borde undersökas närmare. Utskottet ansåg det av praktiska skäl lämpligt, att prövningen av frågan till en början begränsades att gälla endast egnahemsområdet.

Utskottet anser att de förra året anförda skälen för att gå försiktigt fram vid prövning av frågan om införande av kreditgarantier på bostadsområdet alltjämt äger giltighet. Bostadsproduktionen har som förut nämnts stor omfattning. Behovet av en fortsatt hög produktion är allmänt omvittnat. Försämringar av lånevillkoren, som kan medföra allvarliga bakslag för bostadsbyggandet, kan utskottet därför inte godtaga.

På grund av det anförda avstyrker utskottet berörda motionsyrkanden.

I fråga om de av Kungl. Maj:t fastställda *högsta belåningsvärdena för bostadshus* anser departementschefen, att en mindre uppräknings av värdena för småhus bör komma till stånd. Det synes lämpligt att för andra småhus än tvåfamiljshus värdena överlag höjes med 3 000 kronor. Departementschefen förutsätter att ifrågavarande högre belåningsvärden skall tillämpas för lån, som beviljas fr. o. m. nästa budgetår.

Den anpassning av belåningsvärdena för småhus, som departementschefen förutskickat skall genomföras den 1 juli i år, synes utskottet välgrundad. Vad beträffar tidpunkten för ändringens genomförande vill utskottet anföra följande. I statsverkspropositionen föreslås, att samtidigt som belåningsvärdena för småhus höjes den räntefria stående delen av egnahemslån skall slopas. Enligt vad utskottet erfarit har producenter av småhus ansett sig böra överväga att uppskjuta igångsättningen av vissa projekt, avsedda att påbörjas i vår, till efter den 1 juli för att därmed bli berättigade till ett högre belåningsvärde. Vissa störningar i bostadsproduktionen kan på grund härav befaras uppkomma. Utskottet vill därför förorda, att en möjlighet öppnas att för sådana företag, avseende enfamiljshus, rad- eller kedjehus, vilka beviljas statligt lån under första halvåret 1960, tillämpa de lånevillkor, som kommer att gälla för lån beviljade fr. o. m. den 1 juli 1960.

I motionerna I: 500 och II: 336 föreslås, att kommunala och s. k. allmännyttiga bostadsföretag skall vara underkastade *upphandlingskungörelsens bestämmelser*.

Såsom utskottet framhöll, när denna fråga behandlades vid förra årets riksdag (utl. 49, s. 34), följes upphandlingskungörelsens bestämmelser i tillämpliga delar av de flesta av de åsyftade företagen. Utskottet finner inte anledning frångå sin tidigare intagna ståndpunkt, att tillräckliga skäl inte föreligger att såsom villkor för statslån uppställa att ifrågavarande kungörelse skall tillämpas. Utskottet avstyrker förevarande motioner.

I motionerna I: 501 och II: 335 föreslås, att *såsom allmännyttiga be-tecknade och därmed i belåningshänseende jämställda företag och andra skall åläggas viss redovisningsskyldighet*, nämligen dels att till Kungl. Maj:ts redovisa sina fonder, dessas storlek och successiva uppbyggnad samt de för fonduppbyggningen tillämpade principerna, bl. a. i fråga om avskrivningar, dels att till statens hyresråd fortlöpande anmäla alla inträffande hyresändringar liksom de kalkyler, som legat till grund för desamma.

Utskottet vill erinra om att i det fall statliga lån beviljats för allmännyttiga företags fastigheter det lånebeviljande organet kan, därest anledning därtill yppas, erhålla alla erforderliga upplysningar beträffande företags fastigheter. Behov av att kontinuerligt insamla de i motionerna angivna uppgifterna för dylika fastigheter har inte framkommit, och ett godtagande av motionärernas förslag skulle föranleda ett betydande merarbete för berörda företag och myndigheter. Utskottet avstyrker motionerna.

Ränteeftergifter. I statsverkspropositionen föreslås, att den garanterade räntan i vad det gäller räntor å primär- och sekundärlån, som hänför sig till tiden fr. o. m. den 1 januari 1960, skall höjas med 0,5 % för sådana före 1953 färdigställda hus, som tillkommit med stöd av 1946 och 1948 års tertiärlånekungörelser eller 1948 års egnahemslånekungörelse.

I motionerna I: 158 och II: 237 hemställas, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

I motionerna I: 58 och II: 65 föreslås, dels att räntegarantien skall upphöra, då den tidigare fastställda giltighetstiden å tio år utgått, dels att räntegaranti, avseende räntor å underliggande lån, som hänför sig till tiden fr. o. m. den 1 januari 1960, skall grundas på en räntesats av 5 % vad avser hus tillkomna före den 1 januari 1958 och en räntesats av 4,5 % vad avser senare tillkomna hus.

I motionerna I: 345 och II: 446 förordas, att ränteeftergift till vissa bostadsbyggnadslån från den 1 januari 1960 må utgå till den del räntan överskrider de i motionerna för resp. år angivna räntesatserna, nämligen för hus som färdigställts åren 1952—1954 5,5 %, beträffande hus som färdigställts åren 1955, 1956, 1957 och 1958 5,25, 5,0, 4,75 resp. 4,75 % och beträffande senare färdigställda hus 4,0 %. I motionerna uttalades vidare, att för bostäder, som uppförts före 1952, räntegarantien bör upphöra att gälla fr. o. m. den 1 januari 1960.

I motionerna I: 352 och II: 439 föreslås, att den garanterade räntan på

underliggande krediter skall fr. o. m. den 1 januari 1960 höjas från nuvarande 4 eller 4,5 % till 5 % för hus färdigställda före år 1951 samt från nuvarande 3,5 till 4 % för senare uppförda hus t. o. m. sådana, som påbörjats före den 1 januari 1958.

Vad först angår Kungl. Maj:ts förslag vill utskottet erinra om att för huvuddelen av de fastigheter, för vilka tertiärlån beviljats jämlikt 1941 och 1942 års tertiärlånekungörelser, den av staten garanterade räntan å primärlån f. n. utgör 4,5 %. I fråga om en liten grupp flerfamiljshus, nämligen sådana för vilka beviljats tertiärlån enligt 1942 års kungörelse i dess lydelse fr. o. m. den 23 maj 1945, utgör dock den garanterade räntan å primärlån 4 %. Syftet med Kungl. Maj:ts förslag torde vara att för de med statligt lån finansierade fastigheter, vilka färdigställda före 1951, den garanterade räntan skall fastställas till 4,5 %. För fastigheter färdigställda under 1952 och 1953 skall den garanterade räntan enligt propositionen sättas till 4 % och för senare tillkomna hus till oförändrat 3,5 %.

Riksdagen har på förslag av Kungl. Maj:t åren 1955 och 1957 beslutat om viss höjning av den garanterade räntan å primär- och sekundärlån. För hus tillkomna före 1951 har den garanterade räntan höjts med 1 %, för därefter tillkomna hus med 0,5 %. Senast vid förra årets riksdag framställda motionsyrkanden om mera långtgående höjningar av den garanterade räntan har avslagits.

Vid sin behandling förra året av motionsyrkanden av sistnämnda inberörd framförde utskottet (utl. 49, s. 34, 35) vissa principiella synpunkter på frågan om generella bostadssubventioner i form av ränteeftergift, låg ränta på statliga bostadslån m. m. Utskottet intog den ståndpunkten, att en successiv avveckling av vissa generella subventioner kunde godtagas men underströk samtidigt dels att för den som ansåg att en fortsatt allmän förbättring av bostadsförhållandena borde vara bostadspolitikens mål det inte kunde komma i fråga att brådstörtat avveckla de generella subventionerna, dels att krav på en stabilisering av ränteutgifterna för nya hus på en relativt låg nivå enligt utskottets mening alltfört måste ställas. Utskottet underströk vidare, att det i dåvarande läge på såväl bostads- som arbetsmarknaden var särskilt angeläget att undvika en mera påtaglig ytterligare fördyring av nya bostäder. Önskemålet om en fortsatt stor bostadsproduktion gjorde att finansieringsvillkoren i huvudsak borde bibehållas tills vidare. Drastiska ändringar i dessa villkor kunde beräknas kraftigt hämma bostadsbyggandet. Vidare skulle enligt utskottets bedömning möjligheterna för såväl nybildade familjer som barnfamiljer, vilka på grund av familjens tillväxt var i behov av en större bostad, att skaffa sig en passande bostadslägenhet försämrats högst avsevärt.

Utskottet anser de av utskottet förra året anförda synpunkterna på finansieringsvillkoren för bostadsbyggandet alljämt äga giltighet. Enligt motionerna I: 58 och II: 65 skall i fråga om nya hus inte endast den garan-

terade räntan höjas från för primärlån 3,5 till 4,5 % utan även räntan å statslånet höjas från 4 till 5 %, beträffande vissa lånedelar 6 %. Ett godtagande av ifrågavarande förslag skulle höja hyrorna i nya hus med ca 6 kronor per m², d. v. s. för en tvårumslägenhet av normal storlek med ca 350 kronor per år. I motionerna I: 345 och II: 446 föreslås dels en höjning av den garanterade räntan å primärlån för nya hus till 4 %, dels en höjning av statslånets ränta till 4,5 %. För nya hus skulle hyrorna vid ett godtagande av sistnämnda förslag ökas med ca 3 kronor per m², d. v. s. för en tvårumslägenhet med ca 150 kronor per år.

Vad gäller hyrorna i de under 1940- och 1950-talet tillkomna, med statligt lån finansierade bostadshusen finner utskottet det ådagalagt att dessa är lägre än hyrorna i nybyggda hus. Skillnaden mellan de före 1953 tillkomna husen och de nybyggda husen är särskilt påtaglig. Skäl för en uppjustering av den garanterade räntan i fråga om i första hand hus tillkomna före 1953 synes därför kunna anföras. Utskottet vill erinra om att hyrorna för berörda bostadslägenheter under senare år vid upprepade tillfällen höjts, bl. a. beroende på försämringar av lånevillkoren. Flertalet av dessa lägenheter bebos av barnfamiljer, av vilka huvudparten åtnjuter familjebostadsbidrag. En höjning av den garanterade räntan beträffande här åsyftade lägenheter har alltså i långa stycken samma verkan som en reducering av familjebostadsbidragen skulle få. Utskottet anser fördenskull, att stor försiktighet bör iakttagas vid prövning av frågan om höjning av den garanterade räntan för tidigare tillkomna hus.

På grund av det anförda finner sig utskottet endast kunna godtaga en mindre höjning av den garanterade räntan i fråga om hus färdigställda före 1953, nämligen med 0,5 % för sådana hus, beträffande vilka den garanterade räntan å primärlån f. n. utgör 3,5 eller 4 %. I enlighet härmed skulle den garanterade räntan å primärlån bli 4,5 % för hus tillkomna före 1951 och 4 % för hus tillkomna 1951 och 1952. Ifrågavarande ändring av den garanterade räntan bör avse räntor å primär- och sekundärlån, som hänförs till tiden fr. o. m. den 1 januari 1960.

Förenämnda yrkanden i motionerna I: 158 och II: 237, I: 58 och II: 65, I: 345 och II: 446 samt I: 352 och II: 439 kan utskottet inte biträda.

Familjebostadsbidrag. I statsverkspropositionen föreslås, att föreskriften angående beviljande av *familjebostadsbidrag för förfluten tid* jämkas. Enligt förslaget skall familjebostadsbidrag kunna utgå för det kvartal under vilket ansökan om bidrag inkommer och för de två föregående kvartalen.

I motionerna I: 58 och II: 65 hemställs, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

De i propositionen anförda skälen för att öppna en möjlighet att bevilja familjebostadsbidrag för förfluten tid finner utskottet övertygande. Utskottet föreslår, att ifrågavarande ändring av bidragsbestämmelserna skall tillämpas beträffande bidrag, som beviljas fr. o. m. den 1 juli 1960.

I motionerna I: 58 och II: 65 föreslås, att *inkomststrecken* för åtnjutande av familjebostadsbidrag skall återställas till vad i detta hänseende gällde för 1959.

De för familjebostadsbidrag fastställda inkomststrecken höjdes förra året överlag med 1 000 kronor. Vid behandling av denna fråga förra året erinrade utskottet bl. a. (utl. 49, s. 36), att ifrågavarande höjning av inkomststrecken stod i överensstämmelse med tidigare av riksdagen godkända principer och endast innebar en anpassning av strecken till inträffad minskning av penningvärdet.

Utskottet finner inte anledning frångå sin förra året intagna ståndpunkt i berörda fråga och kan alltså inte biträda ifrågavarande motionsyrkanden.

I motionerna I: 349 och II: 443 föreslås, att *familjebostadsbidragen fr. o. m. den 1 januari 1961 höjes* i huvudsaklig överensstämmelse med i motionerna återgivna förslag.

De i berörda motioner framställda yrkandena om höjning av familjebostadsbidragen finner utskottet ha visst fog för sig. Barnfamiljernas behov av rymliga bostäder är allmänt omvitnat. För åtskilliga barnfamiljer med små inkomster blir årskostnaden för en rymlig nybyggd bostadslägenhet vid nuvarande finansieringsvillkor och familjebostadsbidrag hög. Den förenämnda nyligen tillkallade bostadsutredningen skall bl. a. klarlägga barnfamiljernas bostadsbehov. När resultatet av ifrågavarande undersökning föreligger, blir det möjligt att allmänt ompröva bostadsbidragen till barnfamiljer. Utskottet anser sig inte nu böra förorda en höjning av familjebostadsbidragen och avstyrker motionerna I: 349 och II: 443.

Bidrag till pensionärsbostäder. I motionerna I: 159 och II: 235 hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om att förslag om att pensionärsbostadsbidrag må kunna erhållas även till lägenhet i en- och tvåfamiljshus måtte föreläggas innevarande års riksdag.

Berörda fråga behandlades vid förra årets riksdag. I anledning av motionsyrkanden i ämnet framhöll utskottet bl. a. (utl. 49, s. 36), att det borde övervägas att utsträcka bidragsgivningen till att avse jämväl lägenheter i hus, som finansierats med egnahemslån. Ökade möjligheter antogs härigenom kunna ges framför allt landskommuner att på ett tillfredsställande sätt ordna åldringarnas bostadsfråga. Utskottet ansåg att Kungl. Maj:t borde närmare pröva huruvida och på vilka villkor pensionärsbostadsbidrag skulle kunna beviljas för lägenhet i hus, finansierat med egnahemslån, samt för riksdagen framlägga förslag i ämnet.

Småhus, för vilka enligt gällande lånebestämmelser tertiärlån inte kan beviljas, utgör i många fall en ändamålsenlig lösning av pensionärernas bostadsfråga. Ett bibehållande av nuvarande tillämpningsområde för pensionärsbostadsbidrag kan medföra, att kommuner, som ämnar uppföra småhus inrymmande pensionärsbostäder, tvingas att välja hustyper, vilka är oförmånliga bl. a. ur ekonomisk synpunkt. I likhet med vad som anföres

i nämnda motioner finner utskottet det angeläget, att bidragsgivningen snarast utvidgas. Utskottet anser därför, att det redan för nästa budgetår bör öppnas en möjlighet att bevilja pensionärsbostadsbidrag för lägenhet i småhus, finansierat med egnahemslån. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att med ledning av de bidragsvillkor i övrigt som f. n. gäller fastställa villkor för pensionärsbostadsbidrag till lägenhet i dylika hus. Frågan torde sedermera på nytt böra anmälas för riksdagen.

Förbättringslån. I statsverkspropositionen föreslås, att statens stöd för *nybyggnad och upprustning av bostäder åt samerna* förenklas. Förslaget innebär att av förbättringslån, som beviljas för angivna ändamål, högst 12 000 kronor skall kunna utgöra en räntefri stående del. Vid behov skall detta belopp kunna ökas med 5 000 kronor i fråga om bostadsbyggande inom Karesuando kommun.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag, vill understryka angelägenheten av att samernas bostadsfråga snarast löses.

I motionerna I: 58 och II: 65 föreslås, att förbättringslån avseende hus som tillkommit fr. o. m. den 1 januari 1958 skall för tid fr. o. m. 1 januari 1960 förräntas efter en *räntesats* av 5 %.

Utskottet har i det föregående vid prövning av frågan om ränteeftergifternas storlek ansett, att en mera påtaglig försämring av lånevillkoren inte nu bör genomföras. Ifrågavarande motionsyrkanden avstyrkes därför.

I motionerna I: 58 och II: 65 föreslås, att *inkomststrecken* för åtnjutande av bostadsförbättringslån skall återställas till vad i detta hänseende gällde före den 1 juli 1959.

Genom beslut av förra årets riksdag höjdes det för räntefritt stående förbättringslån fastställda inkomststrecket med 1 000 kronor. Såsom skäl för beslutet angavs liksom i fråga om förenämnda beslut om höjning av inkomststrecken för familjebostadsbidrag att penningvärdet hade minskat. Anledning saknas att nu sänka inkomststrecket beträffande räntefritt stående förbättringslån. Utskottet avstyrker ifrågavarande motionsyrkanden.

Egnahemslån. I statsverkspropositionen anmäles ett av bostadsstyrelsen framlagt förslag om att såsom villkor för egnahemslån för nybyggnad ej längre skall föreskrivas att *lägenhetsytan får utgöra högst 125 m²*. Departementschefen anser visserligen att skäl talar för att bestämmelsen slopas men är inte beredd att tillstyrka styrelsens förslag utan anser att det bör undersökas, huruvida syftet med föreskriften kan tillgodoses på ett enklare sätt därigenom att vissa ändringar företages i villkoren för egnahemslån.

I motionerna I: 243 och II: 303 hemställs, att riksdagen måtte besluta att villkoret att lägenhetsytan i nybyggnad för eget hem inte får överskrida 125 m² skall utgå ur 5 § andra och fjärde styckena egnahemslånekungörelsen.

I motionen II: 187 föreslås, att maximeringen av lägenhetsytan för egna-hemmen skall kunna få överskridas i sådana fall då särskilt ömmande omständigheter föreligger.

I likhet med departementschefen finner utskottet vissa skäl tala för att bestämmelsen i fråga slopas. Utskottet har särskilt fäst sig vid de av bostadsstyrelsen påtalade svårigheterna att vid tillämpning av bestämmelsen finna en rättvis bedömningsgrund. Så länge staten lämnar betydande subventioner till småhusbyggandet i form av ränteeftergifter och låg ränta på egnahems-lånet, är det emellertid inte utan vidare givet, att det statliga stödet bör kunna utgå till hur stora hus som helst. Flertalet av dem, som uppför hus med en yta avsevärt överstigande 125 m², torde inte vara beroende av det statliga stödet. Utskottet delar därför departementschefens uppfattning, att ifrågavarande lånebestämmelse bör bibehållas tills vidare.

Utskottet vill vidare erinra om att möjligheter finnes att göra undantag från bestämmelsen att lägenhetsytan inte får överstiga 125 m². Dylikt undantag kan medges då fråga är om bostäder å jordbruksfastighet, för lån-sökande som har behov av arbetsrum i lägenheten och för lånsökande som har stor familj. Skäl kan åberopas för att i ökad utsträckning medge undantag från bestämmelsen i vad det gäller barnfamiljer. En möjlighet är att generellt undantaga familjer med t. ex. minst tre barn. Vidare synes de i motionen II: 187 berörda fallen böra beaktas. Att i fråga om invalide-serade personer, som behöver särskilt stort bostadsutrymme, lån skall — om omständigheterna i övrigt talar därför — kunna beviljas för hus med en lägenhetsyta överstigande 125 m² finner utskottet närmast självklart. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att på grundval av de anförda syn-punkterna jämkta de föreskrifter, som f. n. gäller beträffande undantag från huvudregeln om en lägenhetsyta av högst 125 m².

I vidare mån än som framgår av det anförda kan utskottet inte biträda de i förenämnda motioner framställda ändringsyrkandena.

I statsverkspropositionen föreslås, att *den räntefria stående delen av egna-hemslån skall slopas* och att i samband därmed dels *amorteringstiden för egnahemslån förlänges* från 25 till 30 år dels ock att *vederbörande kommun skall ansvara för förlust på egnahemslånet* under de tio första åren av lånets löptid intill ett belopp av för nybyggnad 4 000 kronor och för ombyggnad 20 % av belåningsvärdet, dock högst 4 000 kronor.

I motionerna I: 25 och II: 37 samt I: 158 och II: 237 hemställes, att Kungl. Maj:ts förslag om slopande av den räntefria stående delen av egna-hemslån icke bifalles.

Ett slopande av den räntefria stående delen av egnahemslån och en sam-tidig förlängning av amorteringstiden för egnahemslånet från 25 till 30 år beräknas medföra en ökning av de årliga kapitalutgifterna för ett eget hem med ca 130 kronor. I detta sammanhang bör emellertid beaktas den av departementschefen förutskickade höjningen av belåningsvärdena för små-

hus med i allmänhet 3 000 kronor. För huvuddelen av nybyggda småhus medför en dylik höjning av belåningsvärdena en sänkning av de årliga kapitalutgifterna, som även vid ett något förhöjt kostnadsläge delvis motverkar den ökning av de årliga utgifterna som ett slopande av den räntefria stående delen medför. Utskottet vill vidare erinra om att det ortsdifferentierade tilläggslånet för flerfamiljshus genom beslut av förra årets riksdag slopades fr. o. m. den 1 juli 1959. Att för längre tid bibehålla en generell kapitalsubvention enbart för småhus finner utskottet inte lämpligt.

På grund av det anförda tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förevarande förslag. Utskottet kan alltså inte biträda avslagsyrkandet i motionerna I: 25 och II: 37 samt I: 158 och II: 237.

I motionerna I: 239 och II: 307 hemställs under hänvisning till Kungl. Maj:ts förslag att den räntefria stående delen av egnahemslån skall slopas, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av frågan om inkomstprövat stöd till egnahemsbyggandet i enlighet med motionernas syfte.

Utskottet har ej funnit sig böra tillstyrka ifrågavarande förslag.

I statsverkspropositionen anmäles ett av 1958 års besparingsutredning framlagt förslag, att *de åren 1948—1953 beviljade räntefria stående delarna av egnahemslån helt eller delvis skall återbetalas*. Departementschefen anser att ifrågavarande räntefria lån tills vidare bör förbli räntefria och stående och att det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, när huvuddelen av de lån, som enligt 1948 års egnahemslånekungörelse i dess ursprungliga lydelse beviljats intill ett belopp av 4 000 kronor, utestått i tio år, på nytt anmäla avskrivningsfrågan för riksdagen.

I motionerna I: 57 och II: 66 hemställs, att riksdagen måtte besluta att räntefri stående del av egnahemslån icke skall behöva återbetalas i andra fall än då egnahemmet försäljes med vinst och endast i den mån köpeskillingen överstigit ett till försäljningsdagen framräknat produktionsvärde samt i intet fall om det räntefria lånet innehafts mer än 10 år.

I motionerna I: 352 och II: 439 föreslås, att räntefria stående delar av egnahemslån, som beviljats under tiden 1948—1 juli 1953, skall fr. o. m. den 1 juli 1960 förräntas och amorteras till hälften av det beviljade beloppet i enlighet med besparingsutredningens förslag.

Frågan huruvida räntefri stående del av egnahemslån skall återkrävas eller ej behandlades senast av förra årets riksdag. Utskottet framhöll därvid bl. a. (utl. 49, s. 40, 41), att liksom fallet var vid den slutliga prövningen av hur det borde förfaras med de enligt äldre bestämmelser beviljade räntefria lånen till småhus praktiska skäl syntes tala för att en prövning år för år av lån, som vid varje prövningstillfälle hade utestått i tio år, undveks och att en allmän ståndpunkt i ett sammanhang togs till alla eller huvuddelen av de under de senaste tio åren beviljade lånen. Att därvid utan närmare övervägande av de skäl för och emot ett efterskänkande av lånen, som

otvivelaktigt kunde anföras, besluta att lånen skulle avskrivas sedan de utestått i tio år fann utskottet inte välbetänkt.

Utskottet vill erinra om vad utskottet i det föregående anfört beträffande generella bostadssubventioner. I motionerna I: 58 och II: 65 samt I: 345 och II: 446 framlagda förslag om inskränkning av räntegarantien har avstyrkts, enär utskottet inte velat medverka till en avsevärd höjning av boendekostnaderna. I anledning av yrkandet i motionerna I: 57 och II: 66 att riksdagen redan nu — innan den period av tio år, under vilken krav på återbetalning av den räntefria stående delen i flertalet fall inte kan ställas, utgått för huvuddelen av lånen — skall besluta att lånedelen inte skall återbetalas annat än i vissa fall, vill utskottet understryka, att berörda egnahemsägares naturliga behov av ekonomisk trygghet och garantier mot en opåräknad, mera avsevärd fördyring av boendekostnaderna i första hand kräver att ränteutgifterna för det egna hemmet stabiliseras på en rimlig nivå. På förenämnda grund har utskottet i det föregående avvisat den i skilda motioner framförda tanken på ett omedelbart slopande av räntegarantien för hus tillkomna under 1940-talet. De egnahemsägare, som i nuvarande ränteläge skulle förlora räntegarantien, skulle få vidkännas en betydande höjning av ränteutgifterna för upptagna fastighetslån. I enlighet härmed anser utskottet, att det inte bör ifrågakomma att återkräva beviljade räntefria stående delar av egnahemslån på sådana villkor, att de berörda egnahemsägarnas kapitalutgifter höjes mera avsevärt. Såsom utskottet anfört talar praktiska skäl för att frågan om avskrivning av beviljade räntefria stående delar av egnahemslån prövas i ett sammanhang sedan huvuddelen av lånen utestått i tio år.

Med anledning av det anförda förordar utskottet, att slutlig ställning inte nu tages till frågan, huruvida ett generellt krav på återbetalning av beviljade räntefria stående delar av egnahemslån skall ställas eller ej. Utskottet kan alltså inte biträda de förslag i denna fråga, som framlagts i motionerna I: 57 och II: 66 samt I: 352 och II: 439.

Vad angår det i motionerna I: 57 och II: 66 ställda yrkandet beträffande i vilka fall räntefri stående del av egnahemslån vid försäljning av med dylikt lån finansierat eget hem skall behöva återbetalas vill utskottet erinra om att enligt gällande bestämmelser övertagande av egnahemslån i samband med ägarbyte skall godkännas av det lånebeviljande organet. I samband härmed prövas köpeskillingens skälighet ur olika synpunkter. Utskottet anser att denna ordning bör bibehållas. Att på sätt förordas i berörda motioner föreskriva att räntefri stående del av egnahemslån kan återkrävas endast om köpeskillingen överstiger ett till försäljningsdagen framräknat produktionsvärde kan utskottet inte tillstyrka.

I motionerna I: 58 och II: 65 föreslås, att egnahemslån avseende hus som tillkommit fr. o. m. den 1 januari 1958 skall för tid fr. o. m. 1 januari 1960 förräntas efter en räntesats av 5 %.

I motionerna I: 345 och II: 446 förordas, att ränta å egnahemslån från den 1 juli 1960 må utgå med 4,5 % i den mån vederbörande lån ej beviljats med fast ränta.

Med erinran om vad utskottet anfört i det föregående beträffande avveckling av de generella bostadssubventionerna avstyrker utskottet ifrågasvarande motionsyrkanden.

I motionerna I: 246 och II: 305 föreslås, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära förslag till sådan ändring i författningarna angående lån och bidrag till bostadsegna hem att försöksvis även äldre fastigheter i relativt gott skick, som tills vidare ej behöver genomgå någon större reparation, måtte kunna belånas i samband med ägarbyte i den mån de är belägna inom Bohusläns kustsamhällen eller andra likartade platser.

Denna fråga har behandlats av riksdagen senast år 1958. Utskottet fann därvid (utl. B 37, s. 41) inte anledning föreslå åtgärder i frågan. Enär i berörda motioner några nya skäl för att aktualisera frågan inte har anförts, avstyrker utskottet desamma.

Tertiärlån I motionerna I: 58 och II: 65 föreslås, dels att tertiärlån mellan 70 och 85 % av belåningsvärdet för hus tillkomna fr. o. m. 1 januari 1958 skall för tid fr. o. m. 1 januari 1960 förräntas efter en *räntesats* av 5,5 %, dels att tertiärlån till den del de överstiger 85 % av belåningsvärdet för hus tillkomna fr. o. m. den 1 januari 1958 skall för tid fr. o. m. den 1 januari 1960 förräntas efter en *räntesats* av 6 %.

I motionerna I: 345 och II: 446 förordas, att ränta å tertiärlån från den 1 juli 1960 må utgå med 4,5 % i den mån vederbörande lån ej beviljats med fast ränta.

Utskottet kan på förut anförda grunder inte tillstyrka de i berörda motioner framställda ändringsförslagen.

I fråga om *tertiärlånets storlek och amorteringstid* föreslås i motionerna I: 58 och II: 65 att — därest i motionerna framlagt förslag om införande av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet icke vinner riksdagens bifall — tertiärlån, till vilka tillstånd lämnas tidigast den 1 juli 1960, skall beviljas upp till 85 % av den totala produktionskostnaden mot enbart intecknings-säkerhet, oavsett förvaltningsformerna, upp till 97 % för s. k. allmännyttiga företag mot kommunal borgen och upp till 92 % för kooperativa och enskilda företag mot borgen av kommun, industriföretag eller annat företag av motsvarande ekonomisk styrka, samt till den del de överstiger 85 % av belåningsvärdet amorteras på 25 år.

I motionerna I: 352 och II: 439 förordas, att lånegränserna för tertiärlån som beviljas efter den 1 juli 1960 skall sänkas från nuvarande 95 till 92 % av det godkända anskaffningsvärdet för bostadsrättshus samt från 100 till 97 % för s. k. allmännyttiga bostadsföretag.

Denna lånefråga prövades senast av förra årets riksdag. Utskottet ansåg

därvid (utl. 49, s. 38), att med hänsyn till att införandet år 1956 av högsta belåningsvärden för bostadshus inneburit vissa anpassningssvårigheter, en sänkning av övre belåningsgränserna för tertiärlån inte borde företagas. Utskottet erinrade jämväl om att ett godtagande av den föreslagna minskningen av tertiärlånen skulle innebära risk för störningar i bostadsbyggandet.

Vad utskottet sålunda anförde äger alltjämt giltighet. Ifrågavarande motionsyrkanden avstyrkes.

I motionerna I: 58 och II: 65 föreslås, att — därest i motionerna framlagt förslag om införande av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet icke vinner riksdagens bifall — vid utgivande av statliga bostadslån en *förvaltningsavgift* om 0,5 % skall uttagas i samband med lånets utbetalande.

Förra årets riksdag avslag motionsyrkanden av samma innehåll som det nu framställda. Enär tillräckliga skäl för uttagande av en förvaltningsavgift inte anförts, avstyrker utskottet förslaget.

Tillägglån. I statsverkspropositionen anmäles besparingsutredningens förslag att de genom riksdagens beslut 1957 och 1959 *återkrävda tillägglånen skall löpa med ränta*. Departementschefen anser, att det i nuvarande läge inger betänkligheter att mera allmänt höja hyrorna för de efter 1952 tillkomna flerfamiljshusen. En hyreshöjning skulle särskilt hårt drabba alla de barnfamiljer, som bor i de berörda husen. Departementschefen kan därför inte f. n. tillstyrka förslaget men framhåller att på något längre sikt förhållandet mellan hyror och inkomster torde utvecklas så gynnsamt, att frågan kan komma i ett annat läge.

I motionerna I: 58 och II: 65 föreslås, att de tillägglån, som enligt beslut av 1957 och 1959 års riksdagar gjorts amorteringspliktiga, skall för tid fr. o. m. den 1 januari 1960 förräntas efter en räntesats av 5,5 %.

I motionerna I: 352 och II: 439 förordas, att ifrågavarande tillägglån från den 1 juli 1960 skall förräntas med en räntesats på 4 %.

Förra årets riksdag avslag motionsyrkanden av i huvudsak samma innehåll som de nu framställda. Med erinran om vad utskottet i det föregående anfört beträffande avvecklingen av generella bostadssubventioner avstyrker utskottet förenämnda motionsyrkanden.

Tvätter- och tvättcirkellån. I statsverkspropositionen föreslås, att *räntesatsen* för tvätter- och tvättcirkellån skall höjas från 4,25 % till 4,5 % för lån, som beviljas fr. o. m. den 1 juli 1960.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag angående räntesatsen å berörda lån.

Beträffande förevarande långivning framhåller departementschefen, att olika skäl kan åberopas för att undersöka huruvida inte — i vart fall beträffande större och medelstora tvätterier — statliga lån på speciella villkor i form av tvätterilån kan undvaras. En betydande långivning till dylika

tvätterier förekommer inom ramen för tertiärlångivningen till flerfamiljs-hus. Det kan därför enligt departementschefen vara ändamålsenligt att förbehålla tvätterilån med viss möjlighet även till bidrag till små tvätterier i glesbebyggda trakter, där eljest svårigheter skulle föreligga att ordna tvättfrågan på ett rationellt sätt. Departementschefen har för avsikt att låta utreda denna fråga.

Riksdagens revisorer har ifrågasatt, om inte utvecklingen på tvättområdet numera nått därhän, att statligt stöd för verksamheten bör kunna undvaras. Revisorerna anser sig därför böra föreslå, att behovet av statliga åtgärder på förevarande område omprövas.

I likhet med departementschefen och riksdagens revisorer anser utskottet, att en utredning beträffande statens stöd åt kollektiva tvätterier nu bör komma till stånd.

Av Kungl. Maj:t framlagda förslag beträffande grunderna för låne- och bidragsverksamheten, vilka inte upptagits till behandling i det föregående, har inte givit utskottet anledning till särskilt yttrande.

Medelsbehovet för låne- och bidragsverksamheten. Enligt Kungl. Maj:ts beräkning av medelsbehovet för budgetåret 1960/61 bör anslaget till *Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån* uppföras med 180 000 000 kronor.

I motionerna I: 58 och II: 65 yrkas, att anslaget upptages med 120 000 000 kronor, i motionerna I: 158 och II: 237 föreslås, att anslaget uppföres med 190 000 000 kronor, medan i motionerna I: 345 och II: 446 förordas ett belopp av 114 000 000 kronor.

Utskottet vill först erinra om att ränteläget i januari månad innevarande år höjdes med för flertalet räntesatser 0,5 %. Därest det nya ränteläget består, kommer tillgodoförandet av ränteeftergifter under nästa budgetår att till följd av räntestegringen öka med ca 15 000 000 kronor. Med ledning av de av Kungl. Maj:t förordade grunderna för beviljande av ränteeftergift kan anslagsbehovet vid nuvarande ränteläge beräknas till 195 000 000 kronor. Motionsyrkandena är betingade av förslag om ändring av bestämmelserna angående ränteeftergift. Enär utskottet i det föregående avstyrkt dessa förslag, ansluter sig utskottet till Kungl. Maj:ts beräkning av medelsbehovet med den jämkning av densamma, som föranledes av omförmälda höjning av ränteläget. Utskottet förordar alltså, att anslaget uppföres med 195 000 000 kronor.

Anslaget till *Bostadsrabatter* föreslås av Kungl. Maj:t uppfört med 130 000 000 kronor.

I motionerna I: 58 och II: 65 yrkas, att anslaget sänkes till 103 000 000 kronor, medan i motionerna I: 349 och II: 443 föreslås en höjning till 140 000 000 kronor.

Utskottet, som i det föregående avstyrkt de i berörda motioner framställda

yrkandena om ändring av bestämmelserna om familjebostadsbidrag, förordar det av Kungl. Maj:t äskade beloppet.

Anslaget till *Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet* föreslår Kungl. Maj:t skall uppföras med ett belopp av 22 000 000 kronor.

I motionerna I: 58 och II: 65 yrkas, att anslaget uppföres med 20 000 000 kronor.

Utskottet, som i det föregående avstyrkt det i berörda motioner framlagda förslaget om sänkning av inkomststrecket för räntefritt stående förbättringslån, biträder Kungl. Maj:ts beräkning av medelsbehovet.

Anslaget till *Bidrag till inrättande av pensionärshem* föreslås av Kungl. Maj:t uppfört med 10 000 000 kronor.

I motionerna I: 160 och II: 236 yrkas, att anslaget upptages med 13 000 000 kronor.

Utskottet finner sig inte kunna tillstyrka ett högre belopp än 10 000 000 kronor för ifrågavarande ändamål men anser att det under nästa budgetår, när behovet av medel kan säkrare överblickas, bör prövas huruvida inte utanordning av beviljade bidrag skall kunna ske i snabbare takt än f. n. Utskottet biträder alltså Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Med utgångspunkt från de förut nämnda antagandena beträffande bostadsbyggandets storlek föreslår Kungl. Maj:t, att ramen för *preliminära beslut* angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande samt från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, för budgetåret 1960/61 fastställas till 865 000 000 kronor resp. 10 000 000 kronor.

I motionerna I: 58 och II: 65 yrkas, att ramen för preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, fastställas till 830 000 000 kronor, medan i motionerna I: 345 och II: 446 ifrågavarande ram föreslås fastställd till 735 000 000 kronor.

Utskottet, som anslutit sig till Kungl. Maj:ts förslag i fråga om bostadsbyggandets storlek och finansieringsvillkor, biträder även Kungl. Maj:ts beräkning av långivningens storlek och avstyrker berörda motionsyrkanden.

Mot Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning under *övriga, här ej särskilt nämnda anslag till låne- och bidragsverksamheten* har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Den bostadspolitiska organisationen: Anslag till bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna. Departementschefen erinrar om att en omfattande utflyttning av låneärenden från bostadsstyrelsen till länsbostadsnämnderna sedan flera år ägt rum. Enligt beslut av förra årets riksdag handlägger bostadsstyrelsen endast långivningen i Stockholm samt långivningen till flerfamiljshus i vissa förortskommuner till Stockholm, i Göteborg med Mölnadal och Partille samt i Malmö med Lund. Övrig långivning handhaves av länsbostadsnämnderna, medan beslut i ärenden angående familjebostadsbidrag meddelas av de kommunala förmedlingsorganen.

Departementschefen erinrar om att han med stöd av Kungl. Maj:ts be- myndigande nyligen tillkallat en utredningsman med uppgift att företaga en översyn av den bostadspolitiska organisationen.

Vidare anför departementschefen att han räknar med att det genom ut- färdande av direktiv till länsbostadsnämnderna rörande långivningen skall bli möjligt att begränsa prövningen av enskilda låneärenden till en tillämp- ning av enkla, allmängiltiga normer. Härigenom vidgas möjligheterna till en ytterligare decentralisering. Det är enligt departementschefen inte ute- slutet att en total utflyttning av alla låneärenden på länsbostadsnämnderna kan genomföras.

Om det visar sig möjligt att redan för nästa budgetår genom förenkling och förtydligande av direktiven till länsbostadsnämnderna minska de på bostadsstyrelsen ankommande göromålen anses en däremot svarande re- ducering av styrelsens personalorganisation böra företagas. Då det f. n. inte är möjligt att bedöma denna fråga, förutsättes det få ankomma på Kungl. Maj:t att pröva huruvida under nästa budgetår personalorganisationen skall kunna inskränkas. Sedan den förenämnda organisationsutredningen slutförts torde frågan på nytt få anmälas för riksdagen.

Under angivna förhållanden anser departementschefen att större änd- ringar i personalorganisationen inte bör göras f. n.

Vad beträffar länsbostadsnämnderna föreslås i statsverkspropositionen, att antalet ledamöter i nämnderna ökas med en ledamot i varje nämnd.

I motionen II: 436 yrkas, att antalet ledamöter i länsbostadsnämnderna blir oförändrat och att det av Kungl. Maj:t föreslagna anslaget till länsbo- stadsnämndernas avlöningar skall sänkas till 4 659 800 kronor.

I motionerna I: 58 och II: 65 föreslås dels ändringar i de av Kungl. Maj:t förordade avlöningsstaterna för bostadsstyrelsen och länsbostads- nämnderna, dels att till bostadsstyrelsens avlöningar anvisas ett förslags- anslag av 2 892 200 kronor samt till länsbostadsnämndernas avlöningar ett förslagsanslag av 4 076 800 kronor.

Utskottet, som godtager Kungl. Maj:ts förslag till ändringar i bostads- styrelsens personalorganisation, tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag i fråga om styrelsens avlöningar. Av det anförda framgår att utskottet inte kan biträda det häremot avvikande yrkandet i motionerna I: 58 och II: 65.

Utskottet tillstyrker även det i propositionen framlagda förslaget om ök- ning av antalet ledamöter i länsbostadsnämnderna liksom beräkningen av nämndernas avlöningsanslag. Förevarande yrkanden i motionerna I: 58 och II: 65 samt II: 436 avstyrkes därför.

I motionerna I: 58 och II: 65 föreslås, att till bostadsstyrelsens om- kostnader anvisas ett förslagsanslag av 359 000 kronor och till länsbo- stadsnämndernas omkostnader ett förslagsanslag av 535 000 kronor.

Utskottet kan inte finna tillräckliga skäl anförda för den minskning av styrelsens och länsbostadsnämndernas omkostnader, som föreslås i berörda

motioner, varför utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag.

Vad departementschefen i förevarande sammanhang i övrigt föreslagit och anfört har ej givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

1960 års bostadsräkning. I statsverkspropositionen föreslås, att en allmän bostadsräkning skall utföras innevarande år och att för angivna ändamål skall anvisas ett reservationsanslag av 2 400 000 kronor.

I motionerna I: 58 och II: 65 yrkas, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Eftersom en allmän bostadsräkning senast utfördes 1945, föreligger ett behov av information beträffande bostadsförhållandenas förändringar under efterkrigstiden. Utskottet, som godtager den i propositionen redovisade planen för en bostadsräkning innevarande år, tillstyrker Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Hemställan

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att riksdagen må

I. beträffande bostadsbyggandets storlek med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 158 och II: 237, I: 352 och II: 439 samt I: 345 och II: 446, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

II. beträffande bostadsbyggandets fördelning på hustyper med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt i anledning av motionerna I: 350 och II: 435, I: 57 och II: 66 samt I: 352 och II: 439, sistnämnda fyra motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

III. avslå i motionerna I: 158 och II: 237 samt I: 345 och II: 446 framställda yrkanden beträffande uppdrag åt bostadsutredningen att pröva vissa bostadspolitiska frågor;

IV. beträffande införandet av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet med avslag å motionerna I: 241 och II: 301, I: 351 och II: 438, I: 58 och II: 65 samt I: 345 och II: 446, sistnämnda fyra motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

V. beträffande högsta belåningsvärden för bostadshus i anledning av Kungl. Maj:ts förslag i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

VI. avslå i motionerna I: 500 och II: 336 framställt yrkande beträffande tillämpning av upphandlingskungörelsens

bestämmelser på kommunala och s. k. allmännyttiga bostadsföretag;

VII. avslå i motionerna I: 501 och II: 335 framställt yrkande beträffande viss redovisningsskyldighet för såsom allmännyttiga betecknade och därmed i belåningshänseende jämställda företag och andra;

VIII. beträffande bestämmelserna om ränteeftergift i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 158 och II: 237, I: 58 och II: 65, I: 345 och II: 446 samt I: 352 och II: 439, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

IX. beträffande bestämmelserna angående beviljande av familjebostadsbidrag för förfluten tid i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 58 och II: 65, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

X. avslå i motionerna I: 58 och II: 65 framställt yrkande beträffande ändring av grunderna för inkomstprövning av familjebostadsbidrag;

XI. beträffande höjning av familjebostadsbidragen med avslag å motionerna I: 349 och II: 443, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XII. beträffande pensionärsbostadsbidrag för lägenhet i hus finansierade med egnahemslån i anledning av motionerna I: 159 och II: 235 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

XIII. beträffande statens stöd för nybyggnad och upprustning av bostäder åt samerna med bifall till Kungl. Maj:ts förslag godkänna vad utskottet anfört;

XIV. beträffande räntesatsen för förbättringslån med avslag å motionerna I: 58 och II: 65, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XV. avslå i motionerna I: 58 och II: 65 framställt yrkande beträffande ändring av grunderna för inkomstprövning av räntefritt stående förbättringslån;

XVI. beträffande bestämmelsen om viss högsta lägenhetsyta såsom villkor för egnahemslån i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionen II: 187 ävensom med avslag å motionerna I: 243 och II: 303 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

XVII. beträffande slopande av den räntefria stående delen av egnahemslån i anledning av Kungl. Maj:ts förslag även-

som med avslag å motionerna I: 25 och II: 37 samt I: 158 och II: 237, sistnämnda bägge motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

XVIII. avslå i motionerna I: 239 och II: 307 framställt yrkande beträffande utredning angående inkomstprövat stöd till egnahemsbyggandet;

XIX. beträffande generell återkrav av beviljad räntefri stående del av egnahemslån med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 57 och II: 66 samt I: 352 och II: 439, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XX. avslå i motionerna I: 57 och II: 66 framställt yrkande beträffande återbetalning av egnahemslån i samband med ägarbyte;

XXI. beträffande räntesatsen för egnahemslån med avslag å motionerna I: 58 och II: 65 samt I: 345 och II: 446, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XXII. avslå i motionerna I: 246 och II: 305 framställt yrkande beträffande lån och bidrag till bostadsegnahem i samband med ägarbyte;

XXIII. beträffande räntesatsen för tertiärlån med avslag å motionerna I: 58 och II: 65 samt I: 345 och II: 446, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XXIV. beträffande tertiärlånets storlek och amorteringstid med avslag å motionerna I: 58 och II: 65 samt I: 352 och II: 439, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XXV. avslå i motionerna I: 58 och II: 65 framställt yrkande beträffande uttagande av en särskild förvaltningsavgift;

XXVI. beträffande ränta å återkrävda tilläggsån med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 58 och II: 65 samt I: 352 och II: 439, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XXVII. beträffande räntesatsen för tvätter- och tvättcirkellån med bifall till Kungl. Maj:ts förslag godkänna vad utskottet anfört;

XXVIII. beträffande utredning angående lån till tvätterier i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom riksdagens revisorers förevarande uttalande i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

XXIX. beträffande grunderna för den statliga låne- och bidragsverksamheten till förmån för bostadsförsörjningen, såvitt de ej behandlats under I.—XXVIII., med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och under erinran om vad utskottet anfört godkänna i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4 januari 1960 förordade ändringar;

XXX. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 58 och II: 65, I: 158 och II: 237 samt I: 345 och II: 446, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån* för budgetåret 1960/61 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 195 000 000 kronor;

XXXI. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 58 och II: 65 samt I: 349 och II: 443, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Bostadsrabatter* för budgetåret 1960/61 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 130 000 000 kronor;

XXXII. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 58 och II: 65, såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet* för budgetåret 1960/61 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 22 000 000 kronor;

XXXIII. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 160 och II: 236, såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till inrättande av pensionärshem* för budgetåret 1960/61 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 10 000 000 kronor;

XXXIV. till *Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor* för budgetåret 1960/61 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor;

XXXV. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 58 och II: 65 samt I: 345 och II: 446, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, medgiva, att under budgetåret 1960/61 preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 865 000 000 kronor;

XXXVI. till *Lånefonden för bostadsbyggande* för budgetåret 1960/61 under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 820 000 000 kronor;

XXXVII. till *Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien* för budgetåret 1960/61 under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 100 kronor;

XXXVIII. medgiva, att under budgetåret 1960/61 prelimi-

nära beslut om lån, som skall utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 10 000 000 kronor;

XXXIX. till *Räntefria lån till bostadsbyggande* för budgetåret 1960/61 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 90 000 000 kronor;

XL. till *Lån till anordnande av kollektiva tvätterier* för budgetåret 1960/61 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 700 000 kronor;

XLI. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för bostadsstyrelsen, som föranledes av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4 januari 1960 förordat;

XLII. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 58 och II: 65, såvitt nu är i fråga,

a) godkänna följande avlöningsstat för bostadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 116 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	65 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	2 227 300
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	15 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	601 800
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	66 800
Summa kronor 4 092 200;	

b) till *Bostadsstyrelsen: Avlöningar* för budgetåret 1960/61 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 4 092 200 kronor;

XLIII. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för länsbostadsnämnderna, som föranledes av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4 januari 1960 förordat;

XLIV. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 58 och II: 65 samt II: 436, samtliga motioner såvitt nu är i fråga,

a) godkänna följande avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	770 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	127 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	2 787 400
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	280 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	640 500
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	71 200

Summa kronor 4 676 800;

b) till *Länsbostadsnämnderna*: *Avlöningar* för budgetåret 1960/61 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 4 676 800 kronor;

XLV. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 58 och II: 65, såvitt nu är i fråga, för budgetåret 1960/61 under femte huvudtiteln anvisa

a) till *Bostadsstyrelsen*: *Omkostnader* ett förslagsanslag av 759 000 kronor;

b) till *Länsbostadsnämnderna*: *Omkostnader* ett förslagsanslag av 685 000 kronor;

XLVI. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 58 och II: 65, såvitt nu är i fråga, till 1960 års *bostadsräkning* för budgetåret 1960/61 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 2 400 000 kronor;

XLVII. besluta, att i förevarande sammanhang behandlade motioner, till den del de icke blivit under punkterna I.—XLVI. särskilt berörda, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 29 mars 1960

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Ivar Johansson, Birger Andersson, Thun, Bergman, Holmqvist, Pålsson, Jacobsson, Rikard Svensson, fru Wallentheim, herrar Ragnar Bergh, Nestrup, Herbert Lars-son och Lundström; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Malmberg, Thapper, Jansson i Kalix, Persson i Växjö, Svensson i Stenkyrka, fröken Elmén, herrar Cassel, Hansson i Skegrie, Mellqvist, Gustafsson i Skellefteå, Johansson i Norrköping, Kellgren och Källenius.

Särskilt yttrande

av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Cassel* och *Källenius*, vilka anförde:

»I motionerna I: 58 och II: 65 liksom i motionerna I: 241 och II: 301 har hemställts att riksdagen måtte besluta, att den statliga långivningen för bostadsbyggandet skall upphöra fr. o. m. den 1 juli 1960 och ersättas med ett statligt kreditgarantisystem. I särskild reservation tillstyrkes från vårt håll detta yrkande. Trots detta kommer vi, för det fall att nämnda motionsyrkande ej bifalles av riksdagen, att reservationsledes taga ställning till och framföra yrkanden i anslutning till olika i Kungl. Maj:ts proposition och i avgivna motioner berörda problem även med utgångspunkt från att den statliga långivningen bibehålles. Våra yrkanden rörande dessa senare punkter är alltså alternativa.»

Reservationer

1) beträffande bostadsbyggandets storlek

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Cassel* och *Källenius*, vilka ansett att

dels det avsnitt i utskottets yttrande på s. 37, som börjar med »Utskottet finner» och slutar med »för riksdagen», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet har under sina överläggningar rörande de samhällsekonomiska förutsättningarna för och konsekvenserna av ett bostadsbyggande i planerad omfattning hört företrädare för riksbankens ledning. Det har därvid bestyrkts, att de sammanlagda anspråken på långfristigt kapital oroväckande starkt överstiger tillgången, att försöken att möta denna situation med prioriteringsingrepp måste befaras försämra motståndskraften mot inflationspåfrestningar, åstadkomma bestående snedvridningar på marknaden och försena eller förhindra investeringar, vilka med hänsyn till den internationella konkurrensen är angelägna, samt att ett alltför ambitiöst bostadsbyggnadsprogram lätt förorsakar stockningar i byggandets finansiering vilka i sin tur leder till kostnadsökningar.

Utskottet finner sig böra erinra om denna bakgrund från vilken man ej kan bortse vid diskussionen om bostadsbyggandets omfattning. Mot denna bakgrund framstår det som särskilt viktigt, att det allmännas bostadspolitik konsekvent inriktas på att främja en kostnadspressande konkurrens, att de verkliga bostadskostnaderna klart redovisas för dem som efterfrågar bostad och att det personliga bostadssparandet underbygges. Utskottet anser sig också böra understryka betydelsen av en decentraliserad kreditgranskning av bostadsbyggnadsprojekt. En sådan befordras av

att den statliga långivningen ersättes med ett kreditgarantisystem. Det bör genom en sådan bostadspolitik bli möjligt att rymma ett större bygande inom en oförändrad eller minskad ram. Det förefaller dock utskottet svårt att närmare precisera det antal lägenheter till vilkas uppförande staten bör medverka. Bostadsproduktionens storlek måste liksom omfattningen av all annan produktion bli beroende av människornas efterfrågan på en fri marknad och av sparandets storlek. Anledning för staten att föreskriva ett minimiprogram förefinnes inte. Ehuru ett betydande bostadsbyggande för utskottet framstår som angeläget, vill utskottet följaktligen ej föreslå riksdagen att binda sig vid någon mera fixerad målsättning. Vid finansieringsfrågornas prövning bör en fortskridande avstämning mot konjunkturläget och mot de bedömningar som kan göras av läget på kapitalmarknaden komma till stånd, varvid väsentlig hänsyn måste tagas till de intressen riksbanksledningen har att hävda. Utskottet vill i sammanhanget också understryka vikten — icke minst för bostadsbyggandet — av att det statliga lånebehovet för rent statliga ändamål nedbringas, samtidigt som utskottet erinrar om de risker för sysselsättning och valuta-reserv som är förenade med att rationaliseringar och moderniseringar inom arbetslivet eftersätts, vilket kan komma att bli resultatet om kapitalmarknadens resurser även i fortsättningen förbehålles staten och bostadsbyggandet.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»I. beträffande bostadsbyggandets storlek i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 158 och II: 237, I: 352 och II: 439 samt I: 345 och II: 446, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

b) av herrar *Jacobsson, Nestrup, Lundström, Malmborg*, fröken *Elmén* och herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att

dels utskottets yttrande fr. o. m. det stycke på s. 36, som börjar med »Bostadsbyggandet har», t. o. m. det stycke på s. 37, som slutar med »nästa budgetår», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Bostadsbyggandet, som under 1950-talet varit otillräckligt, har under de senaste två åren legat på en nivå, som svarar mot det fyraårsprogram för bostadsbyggandet, som lades fram i motioner från folkpartiet och som från regeringsvidan betecknades som orealistiskt.

Den ökade igångsättningen under de två senaste åren har emellertid främst haft konjunkturpolitisk motivering och vidtagits i syfte att främja sysselsättningen inom byggnadsindustrin. Enligt Kungl. Maj:ts förslag bör till grund för beräkningen av medelsramarna för nästa budgetår läggas ett minimiprogram av endast 63 000 lägenheter.

Utskottet delar departementschefens uppfattning att en viss anpassning

av bostadsbyggandets omfattning efter konjunktorens växlingar är motiverad. Dessa variationer måste emellertid hållas inom ganska snäva gränser. Det tar lång tid att planera och projektera ett byggnadsföretag, och stora variationer i bostadsbyggandets omfattning försvårar planeringsarbetet och skapar stora besvärligheter för byggnadsindustrien. Till detta kommer att arbetsmarknadspolitiken bör arbeta med snabbt verkande medel, som kan sättas in utan dröjsmål, och avvecklas omedelbart när detta ur konjunkturpolitisk synpunkt blir önskvärt. Sett ur den synpunkten är bostadsbyggandet ett ganska klumpigt medel när det gäller att utjämna kortvariga växlingar i konjunkturen.

Ett annat skäl mot att nu vidtaga en hård begränsning av bostadsbyggandet är att bostadsbristen på många håll fortfarande är besvärande, särskilt i de större städerna. Detta är desto allvarigare som efterfrågan på bostäder av allt att döma kommer att bli större under 1960-talet. Under förutsättning att giftermålsfrekvensen i olika åldrar förblir oförändrad kommer det årliga antalet giftermål att öka med 20—25 % fram till 1970. Härtill kommer att en fortgående standardstegring medför större krav på bostäderna från både familjer och ensamstående.

Om man till detta lägger att bostadsbristen utgör ett av de svårare hindren för ökad rörlighet på arbetsmarknaden, framstår en kraftig inskränkning av bostadsbyggandet som mycket olycklig. I motionerna I: 352 och II: 439 föreslås en sänkning av lånegränserna för bostadsrättshus och s. k. allmännyttiga företag. Utskottet, som anser att ett ökat sparande inom bostadssektorn underlättar finansieringen av en tillräckligt hög bostadsproduktion, tillstyrker i det följande motionerna i denna del. Härigenom minskas anspråken på den statliga tertiärlångivningen. Utskottet anser att i första hand det överskott som härigenom uppstår bör användas för en ökad produktion.

I motionerna I: 352 och II: 439 framhålls att särskilt på platser där bostadsbristen håller på att avvecklas är risken stor för att en fortsatt forcerad produktion av stora hyreshus kommer att visa sig vara en felinvestering. När de bostadssökande familjerna i allt större utsträckning börjar efterfråga egnahem, kan det visa sig svårt att få hyresgäster i många av de stora hyreskomplex, som nu uppföres i städernas utkanter samt även i mindre och medelstora samhällen. Egnahemsbyggandet bör därför erhålla en större andel av den totala byggnadsvolymen. Utskottet delar motionärernas mening i detta avseende.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»I. beträffande bostadsbyggandets storlek i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 158 och II: 237, I: 352 och II: 439 samt I: 345 och II: 446, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

c) av herrar *Ivar Johansson, Pålsson, Svensson* i Stenkyrka och *Hansson* i Skegrie, vilka ansett att

dels det avsnitt i utskottets yttrande på s. 37, som börjar med »Utskottet finner» och slutar med »nästa budgetår», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Bostadsbyggandet har under de senaste fem åren legat på hög nivå. Under senare år har tillskottet av lägenheter utgjort inemot 70 000. Den under efterkrigstiden kraftigt ökade efterfrågan på bostäder har därigenom kunnat tillgodoses i större utsträckning än tidigare. Underskottet på bostadsmarknaden är numera till väsentligaste delen hänförligt till de största städerna, vilka varit föremål för en omfattande inflyttning under de senaste decennierna. På andra orter råder icke bostadsbrist i egentlig mening och på vissa håll har t. o. m. nyproducerade bostäder stått oanvända avsevärd tid. Genom den stora omfattning bostadsbyggandet haft under senare år, vilket motiverats med konjunkturpolitiska och sysselsättningspolitiska skäl, har sålunda tagits ett viktigt steg mot en avveckling av bristen på bostäder.

Det har ansetts att en årlig produktion av 65 000 lägenheter erfordras för att bristen på bostäder relativt snabbt skall kunna täckas. Under senare tid har denna nivå avsevärt överskridits. Utskottet vill i sammanhanget erinra om vad det föregående år i sitt av riksdagen godkända utlåtande anfört om det då aktuella bostadsbyggnadsprogrammet ur konjunktursynpunkt. I utlåtandet framhölls, att därest konjunkturläget förbättrades, kunde det visa sig svårt att gå nämnvärt utöver det av departementschefen förordade minimiprogrammet om 63 000 lägenheter. Då en klar konjunkturförbättring nu inträtt, äger detta uttalande sin tillämpning. Man kan sålunda inte utgå från att bostadsbyggandet under nästkommande budgetår kan hållas på samma höga nivå som under innevarande budgetår, vilket också framhållits av departementschefen. Dock vill utskottet understryka angelägenheten av att bostadsbyggandet i erforderlig utsträckning anpassas till förändringar i konjunkturläget och på arbetsmarknaden och att bostadsbyggnadsprogrammet sålunda bör äga viss rörlighetsmarginal. Såsom departementschefen framhållit kan den pågående uppgången i konjunkturen medföra att ett överskridande av det föreslagna minimiprogrammet om 63 000 lägenheter inte blir aktuellt. Det kan sålunda befaras att det av departementschefen föreslagna minimiprogrammet kommer att sakna den rörlighetsmarginal som bör eftersträvas. Utskottet finner sig därför böra tillstyrka det i motionerna I: 345 och II: 446 framförda yrkandet att det nu aktuella bostadsbyggnadsprogrammet bör fastställas att omfatta 60 000 lägenheter som minimum.

Vägledande för utskottets ställningstagande härvidlag har även varit den förändrade situationen på bostadsmarknaden och inom näringslivet. Särskilt på vissa orter har näringslivet betydande svårigheter, vilket med-

för risk för driftsinskränkningar och driftsnedläggelser. På en del håll har betydande lokal arbetslöshet uppstått av dylika orsaker. Skall denna bekämpas enbart genom omflyttning av arbetskraft försvåras bostadsförsörjningen avsevärt. Bl. a. kan inflyttningstrycket på de större städernas bostadsmarknad komma att öka. Det är därför angeläget att näringslivet inom berörda områden i möjligaste mån stärkes och att erforderliga kapitalresurser ställes till förfogande härför. Vad i detta hänseende anförts i motionerna I: 345 och II: 446 bör enligt utskottets mening beaktas.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»I. beträffande bostadsbyggandets storlek i anledning av Kungl. Maj:ts förslag jämte motionerna I: 158 och II: 237 samt I: 352 och II: 439 ävensom med bifall till motionerna I: 345 och II: 446, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anför»;»

2) av herrar *Ivar Johansson, Pålsson, Jacobsson, Ragnar Bergh, Nestrup, Lundström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg, Svensson* i Stenkyrka, fröken *Elmén*, herrar *Cassel, Hansson* i Skegrie, *Gustafsson* i Skellefteå och *Källenius*, vilka beträffande bostadsbyggandets fördelning på hustyper ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 39, som börjar med »I vidare mån» och slutar med »beträffande småhusbyggandet», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet anser i likhet med vad som framhålles i motionerna I: 57 och II: 66 samt I: 352 och II: 439 att egnahemsbyggandet i fortsättningen bör erhålla en större andel av den totala bostadsbyggnadsvolymen. Avvägningen mellan hyreshus och egnahem beror emellertid i hög grad på kommunala avgöranden och på hur den lokala planeringen inriktas. Utskottet tillstyrker därför det i ovannämnda motioner framförda förslaget att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t framhåller att egnahemsbyggandet bör erhålla en växande andel av bostadsproduktionen samt anhåller att Kungl. Maj:t uppdrager åt de statliga byggnadsorganen att söka intressera kommunerna för en sådan inriktning av planeringsarbetet att tillräckligt med exploateringsfärdig mark ställes till förfogande för egnahemsbebyggelsen.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»II. beträffande bostadsbyggandets fördelning på hustyper i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 350 och II: 435 ävensom med bifall till motionerna I: 57 och II: 66 samt I: 352 och II: 439, sistnämnda fyra motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kännas vad utskottet anför»;»

3) av herrar *Ivar Johansson, Pålsson, Svensson* i Stenkyrka och *Hansson* i Skegrie, vilka beträffande uppdrag åt bostadsutredningen att pröva vissa bostadspolitiska frågor ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 40, som börjar med »Utskottet finner» och slutar med »motionsyrkanden avstyrkes», bort ha följande lydelse:

»Utskottet finner ifrågavarande undersökning av bostadsmarknadens utveckling på längre sikt vara värdefull. Undersökningen bör emellertid inte hindra att vissa åtgärder nu vidtages. En omläggning av bostadspolitiken som syftar till en fortsatt förbättring av bostadsbeståndet, som tar sikte på inkomstsvaga grupper och som beaktar kravet på en såvitt möjligt jämn och hög bostadsproduktion framstår i stället mot bakgrunden av vad utskottet i föregående stycke anfört som konsekvent och riktig. I de riktlinjer för bostadspolitiken, som förordas i motionerna I: 345 och II: 446, har här nämnda tre syften angetts som de väsentliga huvuduppgifterna för bostadspolitiken. Utskottet ansluter sig till denna allmänna syn. I konsekvens härmed kan utskottet förorda att en avveckling av den generella subventioneringen nu inleds. Den nuvarande generella subventioneringen är icke nödvändig för fullföljandet av här ovan nämnda tre huvudsyften och otvivelaktigt är det mera angeläget att tillgodose de eftersatta inkomstgrupperna än att genom en generell subventionering hålla en lägre bostadskostnad för alla inkomstgrupper. Den successiva avvecklingen av de generella subventionerna bör genomföras på sådant sätt att hyressplittningen minskas. Därigenom sker också en anpassning mot det initialstöd som förordas i ovannämnda motioner. Det får förutsättas, att den närmare utformningen av detta initialstöd prövas med utgångspunkt från de riktlinjer som angivits i motionerna. Utskottet tillstyrker sålunda motionerna I: 345 och II: 446 i de avseenden som här berörts.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»III. i anledning av motionerna I: 158 och II: 237 samt med bifall till motionerna I: 345 och II: 446, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att av utskottet angivna riktlinjer för bostadspolitiken prövas inom bostadsutredningen;»

4) beträffande införandet av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Cassel* och *Källenius*, vilka ansett att

dels utskottets yttrande fr. o. m. det stycke, som på s. 40 börjar med »Frågan om», t. o. m. det stycke på s. 41, som slutar med »berörda motionsyrkanden», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet delar den uppfattning som framförts i motionerna I: 58 och II: 65 samt I: 241 och II: 301 att man nu utan ytterligare dröjsmål bör gå över till ett kreditgarantisystem. Nuvarande ordning med staten såsom långgivare för bostadsbyggandet har visat sig innebära en våldsamt påfrestande på statsfinanserna. Den har drivits till priset av en icke acceptabel statsupplåning i riksbanken och affärsbankssystemet. Ett utbyte av långivningen till flerfamiljshus och egnahem mot kreditgarantier skulle, som motionärerna påpekat, vidare innebära en avlastning av förvaltningsuppgifter från statliga organ och dessutom en betydande förenkling för låntagaren själv.

En omläggning till kreditgarantisystem betyder inte i och för sig att man måste avstå från ränte- eller kapitalsubventionering därest sådan anses motiverad. Utskottet vill framhålla, att själva övergången till ett kreditgarantisystem icke behöver medföra några svårigheter för de personer som redan sökt lån för byggande av flerfamiljshus eller egnahem. Staten har alltid möjlighet att se till att lånemedel i erforderlig utsträckning står till förfogande. Utskottet som sålunda tillstyrker yrkandena i motionerna I: 58 och II: 65 samt I: 241 och II: 301 om övergång från statlig bostadslångivning till ett kreditgarantisystem fr. o. m. den 1 juli 1960 är medvetet om att förslaget aktualiserar vissa författningsändringar. Utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t utan dröjsmål förelägger riksdagen förslag till sådana ändringar.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»IV. beträffande införandet av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet i anledning av motionerna I: 58 och II: 65, I: 241 och II: 301, förstnämnda bägge motioner såvitt nu är i fråga, ävensom med avslag å motionerna I: 351 och II: 438, I: 345 och II: 446, sistnämnda bägge motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

b) av herrar *Ivar Johansson, Pålsson, Jacobsson, Nestrup, Lundström, Malmborg, Svensson* i Stenkyrka, fröken *Elmén*, herrar *Hansson* i Skegrie och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att

dels utskottets yttrande fr. o. m. det stycke, som på s. 40 börjar med »Frågan om», t. o. m. det stycke på s. 41, som slutar med »berörda motionsyrkanden», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Vad det gäller motionerna I: 58 och II: 65 samt I: 241 och II: 301 vill utskottet hänvisa till vad utskottet vid föregående års riksdag anförde med anledning av motsvarande yrkande (utl. nr 49, s. 32).

I anledning av yrkandena i motionerna I: 345 och II: 446 samt I: 351 och II: 438 vill utskottet erinra om att det vid förra årets riksdag i sitt av

riksdagen godkända utlåtande förordade en allsidig och förutsättningslös utredning av frågan. Det må också erinras om att bostadspolitiska utredningen förordat en närmare utredning av densamma. Vidare har besparingsutredningen föreslagit att åtgärder snarast vidtages för att ersätta den statliga långivningen med ett kreditgarantisystem. Till denna uppfattning ansluter sig utskottet och förutsätter att spørsmålet toges upp till prövning så att förslag kan föreläggas 1961 års riksdag, varvid enligt utskottets mening kreditgaranti bör införas beträffande långivning till såväl egnahems- som flerfamiljshusbygget.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»IV. beträffande införandet av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet i anledning av motionerna I: 345 och II: 446 och med bifall till motionerna I: 351 och II: 438, förstnämnda bägge motioner såvitt nu är i fråga, ävensom med avslag å motionerna I: 58 och II: 65 samt I: 241 och II: 301, förstnämnda bägge motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

5) av herrar *Ivar Johansson, Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Svensson* i Stenkyrka, *Cassel, Hansson* i Skegrie och *Källenius*, vilka beträffande tillämpning av upphandlingskungörelsens bestämmelser å kommunala och s. k. allmännyttiga bostadsföretag ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 42, som börjar med »Såsom utskottet» och slutar med »förevarande motioner», bort ha följande lydelse:

»Utskottet finner i likhet med motionärerna, att kommunala och s. k. allmännyttiga bostadsföretag, vilka ju arbetar praktiskt taget utan eget startkapital, skall ha skyldighet att handha dem anförtrodda statliga medel under enahanda redovisningsansvar som egentliga statsorgan samt att upphandlingskungörelsens bestämmelser vid infordrande, prövning och antagande av anbud fördenskull skall gälla även dylika företag. Utskottet tillstyrker sålunda förevarande motionsyrkande.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»VI. beträffande tillämpning av upphandlingskungörelsens bestämmelser på kommunala och s. k. allmännyttiga bostadsföretag med bifall till motionerna I: 500 och II: 336 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

6) av herrar *Ivar Johansson, Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Svensson* i Stenkyrka, *Cassel, Hansson* i Skegrie och *Källenius*, vilka beträffande viss redovisningsskyldighet för såsom allmännyttiga betecknade och därmed i belåningshänseende jämställda företag och andra ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 42, som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »avstyrker motionerna», bort ha följande lydelse:

»Utskottet finner, att motionärerna anfört bärande skäl för att ålägga såsom allmännyttiga betecknade bostadsföretag redovisningsskyldighet för sina fonder, dessas storlek och successiva uppbyggnad samt de för fonduppbyggningen tillämpade principerna. Genom fortlöpande uppgifter, som utan större omgång kan sammanställas av befintlig personal hos såväl uppgiftslämnare som mottagare, kan riksdagen erhålla underlag för bedömning av behovet av framtida stöd till bostadsproduktionen inom dessa företag. De uppgifter, som i motionerna föreslås skola lämnas till statens hyresråd, är väl ägnade att underlätta en enhetlig hyressättning för olika slag av fastigheter. Utskottet tillstyrker sålunda förevarande motionsyrkanden.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»VII. beträffande viss redovisningsskyldighet för såsom allmännyttiga betecknade och därmed i belåningshänseende jämställda företag och andra med bifall till motionerna I: 501 och II: 335 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

7) beträffande bestämmelserna om ränteeftergift

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Cassel* och *Källenius*, vilka ansett att

dels utskottets yttrande fr. o. m. det stycke på s. 43, som börjar med »Vid sin», t. o. m. det stycke på s. 44, som slutar med »inte biträda», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Enligt utskottets mening bör generella räntesubventioner inte ingå såsom ett varaktigt led i bostadspolitiken. Utskottet vill erinra om att den av Kungl. Maj:t föreslagna räntegarantien innebär att skattebetalarna för varje ny produktionsårgång av fastigheter vid nu rådande ränteläge belastas med ytterligare 45 milj. kronor eller mera. Kostnaden stiger alltså mycket snabbt och kommer redan för nästa budgetår att uppgå till 195 milj. kronor. Till jämförelse vill utskottet erinra om att motsvarande utgift för 10 år sedan uppgick till blott 400 000 kronor.

I motionerna I: 58 och II: 65 har föreslagits, att räntegarantien helt skall upphöra beträffande lån som stått ute 10 år eller mera. Utskottet biträder detta förslag. Vidare har samma motionärer föreslagit, att räntegarantien skall sättas till 5 % för de fastigheter som tillkommit intill utgången av 1957 och till 4,5 % för fastigheter som tillkommit eller tillkommer därefter. Med hänsyn till att räntan för de statliga bostadslånen är bunden vid 3 % för fastigheter tillkomna före 1958 men utgår med 4 %

för senare färdigställda hus finner utskottet denna differentiering av räntan å de underliggande lånen väl avvägd. Även den av motionärerna föreslagna räntegarantien innebär en betydande och kostsam subvention men synes utskottet det oaktat för det närvarande kunna godtagas. Utskottet tillstyrker därför motionerna I: 58 och II: 65 i denna del.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»VIII. beträffande bestämmelserna om ränteeftergift i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 345 och II: 446, I: 352 och II: 439 ävensom med bifall till motionerna I: 58 och II: 65 samt med avslag å motionerna I: 158 och II: 237, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kännas vad utskottet anfört;»

b) av herrar *Jacobsson, Nestrup, Lundström, Malmborg*, fröken *Elmén* och herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att

dels utskottets yttrande fr. o. m. det stycke på s. 43, som börjar med »Vad först», t. o. m. det stycke på s. 44, som slutar med »inte biträda», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet, som anser att en viss successiv avveckling av det generella bostadsstödet bör äga rum, kan inte biträda Kungl. Maj:ts förslag beträffande ränteeftergifterna. Det i motionerna I: 352 och II: 439 framlagda förslaget, som helt ansluter sig till besparingsutredningens enhälliga förslag, anser utskottet väl avvägt. Förslaget innebär att räntan på underliggande krediter fr. o. m. den 1 januari 1960 höjes med 0,5 % för hus som påbörjats före den 1 januari 1958. Härigenom uppnås en besparing i jämförelse med Kungl. Maj:ts förslag, som för nästa budgetår uppgår till 20 milj. kronor och för därpå följande budgetår till 40 milj. kronor. Övriga motionsyrkanden om ändringar i ränteeftergifterna kan utskottet inte biträda.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»VIII. beträffande bestämmelserna om ränteeftergift i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 58 och II: 65, I: 345 och II: 446 ävensom med bifall till motionerna I: 352 och II: 439 samt med avslag å motionerna I: 158 och II: 237, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kännas vad utskottet anfört;»

c) av herrar *Ivar Johansson, Pålsson, Svensson* i Stenkyrka och *Hansson* i Skegrie, vilka ansett att

dels utskottets yttrande fr. o. m. det stycke på s. 43, som börjar med »Vad först», t. o. m. det stycke på s. 44, som slutar med »inte biträda», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet har i det föregående i princip anslutit sig till uppfattningen att de generella bostadssubventionerna successivt bör avvecklas, varvid emellertid förutsättes ett initialstöd avsett att trygga nyproduktionen. Det synes följdriktigt att denna uppfattning får göra sig gällande även i fråga om det nu aktuella ställningstagandet till den garanterade räntans nivå. Subventionsavvecklingen bör sålunda genomföras på sådant sätt att den nuvarande hyressplittringen minskas. Utskottet vill erinra om att boendekostnaden i de hus som uppförts under 1940-talet avsevärt underskrider kostnaden för senare uppförda hus. Detta beror på att de förstnämnda husen uppförts till en avsevärt lägre nominell kostnad och på att för dem erhållits statligt lån till 3 % bunden ränta, vilket i dagens ränteläge är en betydande förmån. Utskottet förordar därför att den garanterade räntan upphör att gälla för hus som uppförts före 1952.

I fråga om hus som uppförts efter nämnda tidpunkt föreligger även en betydande hyressplittring. Boendekostnaden i hus uppförda åren 1952—1954 är sålunda avsevärt lägre än i de hus som nu uppföres. Utskottet förordar att den garanterade räntan justeras på sådant sätt att hyressplittringen minskas. Förslag om en sådan justering har framförts i motionerna I:345 och II:446. Förslaget, till vilket utskottet ansluter sig, innebär att den garanterade räntan för hus uppförda åren 1952, 1953 och 1954 skall fastställas till 5,5 %, för hus uppförda 1955 till 5,25 %, för hus uppförda 1956 till 5 % samt för hus uppförda åren 1957 och 1958 till 4,75 %.

För bostäder som uppförts efter 1958 gäller andra villkor för de statliga lånen. Av den anledningen finner utskottet sig nu böra förorda endast en mindre justering av den garanterade räntan för dessa hus. Det må emellertid erinras om att syftet med den garanterade räntan för underliggande krediter icke varit att lämna en bestående subventionering utan att lämna ett skydd mot tillfälligt höga räntor. När den garanterade räntan infördes fastställdes den sålunda till 3 %. Riksbankens diskonto utgjorde då 2,5 %. Sedan våren 1955 har emellertid diskontot inte underskridit 4 % och har under de senaste tre åren varierat mellan 4,5 och 5 %. Den garanterade räntan utgör numera för efter 1952 uppförda hus 3,5 %. Det höga ränteläget har sålunda blivit bestående lång tid och kan inte betecknas som tillfälligt. Utskottet finner sig emellertid icke böra förorda en total anpassning till det extremt höga ränteläget men förordar likväl en viss anpassning. Den garanterade räntan för hus uppförda efter 1958 bör sålunda fastställas till 4 %. Den ekonomiska förmånen av räntegarantien och kostnaden för staten blir trots denna justering betydligt större än vad som ursprungligen avsetts, vilket emellertid utskottet i förevarande situation finner vara ofrånkomligt.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»VIII. beträffande bestämmelserna om ränteeftergift i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 58 och II: 65, I: 352 och II: 439 ävensom med bifall till motionerna I: 345 och II: 446 samt med avslag å motionerna I: 158 och II: 237, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

8) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Cassel* och *Källenius*, vilka beträffande ändring av grunderna för inkomstprövning av familjebostadsbidrag ansett att

dels det avsnitt i utskottets yttrande på s. 45, som börjar med »De för» och slutar med »ifrågavarande motionsyrkanden», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Den föregående år beslutade höjningen av inkomststrecken för familjebostadsbidragen i samband med försämringen av penningvärdet var enligt utskottets mening i och för sig motiverad. Med hänsyn till ofrånkomligheten av att i nuvarande läge begränsa statens utgifter så långt detta är möjligt finner sig utskottet dock nödsakat tillstyrka, att tills vidare de inkomststreck skall tillämpas som var gällande t. o. m. utgången av 1959. Utskottet förordar alltså bifall till motionerna i förenämnda del.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»X. beträffande ändring av grunderna för inkomstprövning av familjebostadsbidrag med bifall till motionerna I: 58 och II: 65, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

9) beträffande höjning av familjebostadsbidragen

a) av herrar *Thun, Herbert Larsson, Jansson* i Kalix, *Persson* i Växjö, *Johansson* i Norrköping och *Kellgren*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 45, som börjar med »De i» och slutar med »och II: 443», bort ha följande lydelse:

»Motionärerna har föreslagit, att familjebostadsbidragen fr. o. m. den 1 januari 1961 skall höjas genom att dels det fasta bidraget ökas med 60 kronor per år, dels ock bidraget per barn och år ökas med 30 kronor. Utskottet anser i likhet med motionärerna, att en sådan förbättring av familjebostadsbidragen är angelägen mot bakgrunden av de ökade bostadskostnaderna. Utskottet ansluter sig alltså till motionärernas yrkande.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XI. beträffande höjning av familjebostadsbidragen i anledning av motionerna I: 349 och II: 443, såvitt nu är i fråga,

i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

b) av fru *Wallentheim*.

10) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Cassel* och *Källenius*, vilka beträffande räntesatsen för förbättringslån ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 46, som börjar med »Utskottet har» och slutar med »avstyrkes därför», bort ha följande lydelse:

»Utskottet, som anser det lämpligt att räntan å förbättringslån sättes till samma som skall gälla beträffande statliga egnahemslån och som i annat sammanhang förordat att denna ränta sättes till 5 %, biträder motionsyrkandet.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XIV. beträffande räntesatsen för förbättringslån med bifall till motionerna I: 58 och II: 65, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

11) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Cassel* och *Källenius*, vilka beträffande ändring av grunderna för inkomstprövning av räntefritt stående förbättringslån ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 46, som börjar med »Genom beslut» och slutar med »ifrågavarande motionsyrkanden», bort ha följande lydelse:

»Frågan om var inkomststrecket för åtnjutande av bostadsförbättringslån skall dragas har samband med vad som skall gälla beträffande familjebostadsbidraget. Under hänvisning till vad utskottet ovan anfört rörande familjebostadsbidraget biträder utskottet alltså motionsyrkandet, vilket innebär en återgång till det inkomststreck som gällde intill utgången av juni månad 1959.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XV. beträffande ändring av grunderna för inkomstprövning av räntefritt stående förbättringslån med bifall till motionerna I: 58 och II: 65, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

12) beträffande bestämmelsen om viss högsta lägenhetsyta såsom villkor för egnahemslån av herr *Källenius*.

13) av herrar *Ivar Johansson, Pålsson, Svensson* i Stenkyrka och *Hansson* i Skegrie, vilka beträffande utredning angående inkomstprövat stöd till egnahemsbyggandet ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 48, som börjar med »Utskottet har» och slutar med »ifrågavarande förslag», bort ha följande lydelse:

»I motionerna framhålles att slopandet av den räntefria stående delen av egnahemslån kommer att medföra viss snedvridning och kategoriklyvning med hänsyn till att räntefri stående del alltjämt skall kunna utgå i fråga om förbättringslån. Utskottet finner dessa farhågor befogade och vill särskilt påvisa de mycket svåra gränsdragningsproblem som kommer att uppstå. Om förbättringen av ett en- eller tvåfamiljshus har karaktären av ombyggnad, blir låneformen egnahemslån och räntefri stående del kan sålunda inte erhållas. Om förbättringen, även om den är av genomgripande natur, icke kan betecknas som ombyggnad, erhålles förbättringslån, varvid räntefri stående del kan beviljas. Utskottet vill även erinra om att den avveckling av den generella subventioneringen, som förordats i det föregående, kräver ett särskilt uppmärksammande av de inkomstsvaga hushållens möjligheter att anskaffa en godtagbar bostad. Det särskilda inkomst- och förmögenhetsprövade stödet inom förbättringslånens ram bör därvid även framgent bli av stort värde. Dock synes det icke riktigt att en inkomstsvag familj, som icke genom förbättring av äldre bostad kan erhålla stöd, skall ställas utanför möjligheten att erhålla stöd, när anskaffandet av bostad sker genom uppförande av egnahem. I motionerna I: 25 och II: 37 har särskilt påtalats de svårigheter som löntagare med lägre inkomster kan förväntas få, därest den räntefria stående delen av egnahemslånet slopas. Utskottet hyser en liknande uppfattning och förordar att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning av frågan om inkomstprövat stöd till egnahemsbyggandet i enlighet med syftet i motionerna I: 239 och II: 307.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XVIII. i anledning av motionerna I: 239 och II: 307 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av frågan om inkomstprövat stöd till egnahemsbyggandet;»

14) beträffande generellt återkrav av beviljad räntefri stående del av egnahemslån

a) av herrar *Jacobsson, Ragnar Bergh, Nestrup, Lundström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg*, fröken *Elmén*, herrar *Cassel, Gustafsson* i Skellefteå och *Källenius*, vilka ansett att

dels utskottets yttrande fr. o. m. det stycke på s. 48, som börjar med »Frågan huruvida», t. o. m. det stycke på s. 49, som slutar med »och II: 439», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Frågan huruvida tidigare utbetalade räntefria stående delar av egnahemslån skall återkrävas eller icke har kommit i ett nytt läge på grund

av att Kungl. Maj:t föreslagit att kapitalsubventionerna i fortsättningen icke skall utgå till nyproducerade egnahem, ett förslag som utskottet i annat sammanhang tillstyrker. Som besparingsutredningen framhåll blir skälen för uppsägning av äldre räntefria egnahemslån starkare om kapitalsubventionen till nya hus slopas, särskilt som egnahemslåneräntan och även byggnadskostnaderna är lägre för de äldre egnahemmen. Utskottet tillstyrker därför förslaget i motionerna I: 352 och II: 439, innebärande att räntefria stående delar av egnahemslån, som beviljats under tiden 1948—1 juli 1953 skall fr. o. m. 1 juli 1960 förräntas och amorteras till hälften av det beviljade beloppet. Räntan bör fastställas till 4 % och amorteringstiden till 25 år. Den årliga inkomsten för statsverket av räntor och amorteringar beräknas till ca 20 milj. kronor.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XIX. beträffande generellt återkrav av beviljad räntefri stående del av egnahemslån i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 57 och II: 66 samt med bifall till motionerna I: 352 och II: 439, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

b) av herrar *Ivar Johansson, Pålsson, Svensson* i Stenkyrka och *Hansson* i Skegrie, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 49, som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »tio år», bort utgå utom såvitt avser de två sista meningarna,

dels efter nämnda stycke bort tillkomma text av följande lydelse:

»Då utskottet i det föregående förordat höjningar av den garanterade räntan för de hus, vilka berörs av yrkandena i motionerna I: 352 och II: 439, finner sig utskottet ej böra tillstyrka att ifrågavarande lånedelar nu uppsäges till förräntning och amortering. Utskottet vill emellertid understryka, att frågan bör kunna tagas upp till förnyad prövning när det allmänna kostnadsläget så medger, t. ex. i samband med avvecklingen av omsättningsskatten.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XIX. beträffande generellt återkrav av beviljad räntefri stående del av egnahemslån i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 57 och II: 66 samt I: 352 och II: 439, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

15) av herrar *Ivar Johansson, Pålsson, Jacobsson, Ragnar Bergh, Nestrup, Lundström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg, Svensson* i Sten-

kyrka, fröken *Elmén*, herrar *Cassel*, *Hansson* i Skegrie, *Gustafsson* i Skellefteå och *Källenius*, vilka beträffande återbetalning av egnahemslån i samband med ägarbyte ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 49, som börjar med »Vad angår» och slutar med »inte tillstyrka», bort ha följande lydelse:

»I samband med frågan om ökad rörlighet på arbetsmarknaden har även villkoren vid försäljning av egnahem kommit i blickpunkten. Utskottet anser, i nära anslutning till vad som anföres i motionerna I: 57 och II: 66, att ett beslut om att vid försäljning av egnahem uppsägning av egnahemslån, inklusive lånets räntefria stående del, skall få ske endast om köpeskillingen överstiger ett till försäljningstillfället framräknat produktionsvärde skulle bidra till att underlätta rörligheten på arbetsmarknaden. Utskottet föreslår därför riksdagen att besluta i enlighet härmed.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XX. beträffande återbetalning av egnahemslån i samband med ägarbyte i anledning av motionerna I: 57 och II: 66, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

16) beträffande räntesatsen för egnahemslån

a) av herrar *Ragnar Bergh*, *Skoglund* i Doverstorp, *Cassel* och *Källenius*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 50, som börjar med »Med erinran» och slutar med »ifrågavarande motionsyrkanden», bort ha följande lydelse:

»I nuvarande ränteläge kan staten icke upptaga långfristiga lån mot lägre ränta än i varje fall 5 %. Att staten under sådana omständigheter bedriver utlåning till räntor som så kraftigt understiger statens egna lånekostnader som den av Kungl. Maj:t föreslagna räntesatsen på 4 % kan utskottet inte godtaga. En räntesats å 5 % som motionärerna föreslagit innebär även den viss subventionering från statens sida. Med hänsyn till önskvärdheten att stimulera byggandet av egnahem finner sig utskottet dock böra stanna vid att föreslå en räntesats av 5 %. Utskottet tillstyrker alltså motionerna I: 58 och II: 65 i denna del.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXI. beträffande räntesatsen för egnahemslån i anledning av motionerna I: 345 och II: 446 samt med bifall till motionerna I: 58 och II: 65, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

b) av herrar *Ivar Johansson, Pålsson, Svensson* i Stenkyrka och *Hansson* i Skegrie, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 50, som börjar med »Med erinran» och slutar med »ifrågavarande motionsyrkanden», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet vill erinra om att syftet med den statliga långivningen till bostadsbyggandet icke varit att genom räntesättningen lämna generellt ekonomiskt stöd utan att säkerställa de s. k. övre krediterna. Detta framgår bl. a. av att räntan på de statliga lånen under 1940-talet utgjorde 3 %, medan diskontot då utgjorde 2,5 %. I samband med övergången från bunden till obunden ränta, vilket utgjorde ett principiellt ställningstagande till att räntan på bostadslånen i viss utsträckning skulle följa förändringar i det allmänna ränteläget, höjdes räntan till 4 %. Det officiella diskontot uppgår emellertid nu till 5 %. Räntan för statens upplåning genom obligationslån under det senaste halvåret har uppgått till nära 5 % och torde efter den nyligen företagna diskontohöjningen komma att stiga ytterligare. Som jämförelse må även nämnas att bottenkredit till bostadsfastighet på den allmänna kreditmarknaden icke torde kunna erhållas till en ränta som understiger 6 %. För krediter inom det läge, som gäller för den statliga långivningen till bostadsbyggandet, torde räntan ligga 0,5 å 1 % högre. Den nuvarande räntan på de statliga bostadslånen utgör således en mycket betydande förmån och skulle även vid en justering uppåt komma att understiga andra förekommande räntesatser. I konsekvens med sina ställningstaganden i det föregående förordar utskottet att räntan på egnahemslån, som beviljats med obunden ränta, höjes från 4 % till 4,5 %. De tidigare beviljade egnahemslånen, som beviljats med en ränta bunden till 3 %, kan självfallet icke bli föremål för räntejustering. Utskottet vill emellertid erinra om att det tagit hänsyn härtill vid sitt ställningstagande till den garanterade räntan på underliggande krediter.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXI. beträffande räntesatsen för egnahemslån med bifall till motionerna I: 345 och II: 446 ävensom med avslag å motionerna I: 58 och II: 65, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

17) av herrar *Ivar Johansson, Pålsson, Jacobsson, Nestrup, Lundström, Malmborg, Svensson* i Stenkyrka, fröken *Elmén*, herrar *Hansson* i Skegrie och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande lån och bidrag till bostads-egnahem i samband med ägarbyte ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 50, som börjar med »Denna fråga» och slutar med »utskottet desamma», bort ha följande lydelse:

»Utskottet delar motionärernas uppfattning att det kan vara motiverat

att staten underlättar förvärv av äldre egnahem genom statliga lån i varje fall inom vissa begränsade områden. I motionerna har behovet av dylika lån i Bohusläns kustområden framhållits. Utskottet föreslår riksdagen att i enlighet med yrkandena i motionerna I: 246 och II: 305 i skrivelse till Kungl. Maj:t begära förslag till sådan ändring av författningarna att försöksvis egnahemslån må kunna utgå till förvärv av äldre egnahem i gott skick inom Bohusläns kustområde.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXII. beträffande lån och bidrag till bostadsegnahem i samband med ägarbyte i anledning av motionerna I: 246 och II: 305 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

18) beträffande räntesatsen för tertiärlån

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Cassel* och *Källenius*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 50, som börjar med »Utskottet kan» och slutar med »framställda ändringsförslagen», bort ha följande lydelse:

»För att statens utgifter för det generella bostadsstödet skall kunna begränsas är det nödvändigt att tertiärlåneräntan bestämmas så att den någorlunda motsvarar statens egna kostnader. För lån som utbetalas efter den 1 juli 1960 bör sålunda räntesatsen för tertiärlån i den mån dessa icke överstiger 85 % av belåningsvärdet sättas till 5,5 %. För 'topplånet', det som ligger över 85 % av belåningsvärdet, bör räntesatsen vara 6 %. Att räntesatsen när det gäller tertiärlånen här föreslås ligga 0,5 % högre än såvitt avser egnahemslånen motiveras därav att den räntegaranterade bottenlånegivningen för egnahem endast sträcker sig till 50 %, medan den för flerfamiljshus uppgår till 70 % av belåningsvärdet. Utskottet tillstyrker alltså motionerna I: 58 och II: 65 i denna del.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXIII. beträffande räntesatsen för tertiärlån i anledning av motionerna I: 345 och II: 446 samt med bifall till motionerna I: 58 och II: 65, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

b) av herrar *Ivar Johansson, Pålsson, Svensson* i Stenkyrka och *Hansson* i Skegrie, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 50 som börjar med »Utskottet kan» och slutar med »framställda ändringsförslagen», bort ha följande lydelse:

»Utskottet vill hänvisa till vad det anfört om räntan å de statliga bostadslånen i anslutning till sitt ställningstagande till räntan å egnahems-lån och förordar i konsekvens härmed att räntan å tertiärlån fr. o. m. den 1 juli 1960 höjes från 4 till 4,5 % i den mån vederbörande lån ej beviljats med fast ränta.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXIII. beträffande räntesatsen för tertiärlån med bifall till motionerna I: 345 och II: 446 ävensom med avslag å motionerna I: 58 och II: 65, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

19) av herrar *Ivar Johansson, Pålsson, Jacobsson, Ragnar Bergh, Nestrup, Lundström, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg, Svensson* i Stenkyrka, fröken *Elmén*, herrar *Cassel, Hansson* i Skegrie, *Gustafsson* i Skellefteå och *Källenius*, vilka beträffande tertiärlånets storlek och amorteringstid ansett att

dels det avsnitt i utskottets yttrande, som på s. 50 börjar med »Denna lånefråga» och på s. 51 slutar med »motionsyrkanden avstyrkes», bort ersättas med text av följande lydelse:

»En sänkning av lånegränserna för flerfamiljshus i enlighet med motionsyrkandena föreslogs redan av bostadspolitiska utredningen. En sådan ändring skulle innebära att låneramar och anslag räckte till ett större antal lägenheter. Samtidigt skulle ett ökat sparande tillskapas, vilket utskottet anser synnerligen önskvärt. Vidare skulle därigenom en konkurrens mellan olika företagsformer på mer likartade villkor åstadkommas. Utskottet finner därför motionsyrkandena välmotiverade och föreslår att nämnda lånegränser tillämpas beträffande flerfamiljshus som påbörjas tidigast den 1 juli 1960. Till den del tertiärlånen överstiger 85 % bör de såsom framhållits i motionerna I: 58 och II: 65 amorteras på 25 år.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXIV. beträffande tertiärlånets storlek och amorteringstid i anledning av motionerna I: 352 och II: 439 samt I: 58 och II: 65, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

20) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Cassel* och *Källenius*, vilka beträffande uttagande av en särskild förvaltningsavgift ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 51, som börjar med »Förra årets» och slutar med »utskottet förslaget», bort ha följande lydelse:

»Utskottet finner motionärernas yrkande om en särskild förvaltnings-

avgift, avsedd att täcka åtminstone huvuddelen av statens låneomkostnader och risker, välmotiverat och tillstyrker därför detsamma.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXV. bifalla i motionerna I: 58 och II: 65 framställt yrkande om uttagande av en särskild förvaltningsavgift;»

21) beträffande ränta å återkrävda tilläggs lån

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Cassel* och *Källenius*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 51, som börjar med »Förra årets» och slutar med »förenämnda motionsyrkanden», bort ha följande lydelse:

»Utskottet anser i likhet med motionärerna, att de tilläggs lån som enligt beslut av 1957 och 1959 års riksdagar gjorts amorteringspliktiga nu också skall förräntas. Vad räntesatsen angår bör denna enligt utskottets mening vara densamma som utskottet i annat sammanhang förordade för tertiärlån upp till 85 % av belåningsvärdet eller 5,5 %. Ränta bör såsom föreslagits i motionerna I: 58 och II: 65 uttagas för tid fr. o. m. den 1 januari 1960.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXVI. beträffande ränta å återkrävda tilläggs lån i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 352 och II: 439 samt med bifall till motionerna I: 58 och II: 65, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

b) av herrar *Ivar Johansson, Pålsson, Jacobsson, Nestrup, Lundström, Malmborg, Svensson* i Stenkyrka, fröken *Elmén*, herrar *Hansson* i Skegrie och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 51, som börjar med »Förra årets» och slutar med »förenämnda motionsyrkanden», bort ha följande lydelse:

»Enligt beräkningar utförda av besparingsutredningen ligger kapitalkostnaderna för flerfamiljshus uppförda år 1955 vid drygt 21 kronor per m² lägenhetsyta, medan de för hus som påbörjats efter 1 januari 1958 utgör ca 27 kronor. Utskottet delar därför motionärernas mening att tidigare återkrävda tilläggs lån bör löpa med ränta. Härigenom minskas skillnaderna i kapitalkostnader mellan olika årgångar hus. Räntesatsen bör fastställas till 4 % och ränta utgå fr. o. m. den 1 juli 1960. Den årliga räntekomsten har av besparingsutredningen beräknats till 20 milj. kronor.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXVI. beträffande ränta å återkrävda tilläggsån i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 58 och II: 65 samt med bifall till motionerna I: 352 och II: 439, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kända vad utskottet anfört;»

22) beträffande anslag till kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadsån

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Cassel* och *Källenius*, vilka under förutsättning av bifall till den med 7 a) betecknade reservationen ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 52, som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »195 000 000 kronor», bort ha följande lydelse:

»Utskottet vill först erinra om att ränteläget i januari månad innevarande år höjdes med för flertalet räntesatser 0,5 %. Kostnaderna för ränteeftergifterna kan på grund härav för nästa budgetår beräknas öka med ca 15 000 000 kronor. Å andra sidan innebär vad utskottet ovan förordad rörande reducering av ränteeftergifterna en minskning av medelsbehovet med 60 000 000 kronor, varför utskottet förordar att anslaget uppföres med 135 000 000 kronor.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXX. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 58 och II: 65, I: 158 och II: 237 samt I: 345 och II: 446, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadsån* för budgetåret 1960/61 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 135 000 000 kronor;»

b) av herrar *Jacobsson, Nestrup, Lundström, Malmborg*, fröken *Elmén* och herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka under förutsättning av bifall till den med 7 b) betecknade reservationen ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 52, som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »195 000 000 kronor», bort ha följande lydelse:

»Utskottet vill först erinra om att ränteläget i januari månad innevarande år höjdes med för flertalet räntesatser 0,5 %. Kostnaderna för ränteeftergifterna kan på grund härav för nästa budgetår beräknas öka med ca 15 000 000 kronor. Det av Kungl. Maj:t beräknade medelsbehovet på 180 000 000 kronor bör därför höjas till 195 000 000 kronor. Utskottet har emellertid i annat sammanhang föreslagit ändringar i villkoren för ränteeftergifter, som för nästa budgetår minskar statens utgifter för detta ändamål med 20 000 000 kronor och för därpå följande budgetår med

40 000 000 kronor. Anslaget till kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån bör därför för budgetåret 1960/61 uppföras med 175 000 000 kronor.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXX. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 58 och II: 65, I: 158 och II: 237 samt I: 345 och II: 446, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån* för budgetåret 1960/61 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 175 000 000 kronor;»

c) av herrar *Ivar Johansson, Pålsson, Svensson* i Stenkyrka och *Hansson* i Skegrie, vilka under förutsättning av bifall till den med 7 c) betecknade reservationen ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 52, som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »195 000 000 kronor», bort ha följande lydelse:

»Utskottet har i det föregående anslutit sig till de i motionerna I: 345 och II: 446 angivna riktlinjerna för bostadspolitiken såväl i fråga om den garanterade räntans nivå som i övriga här berörda avseenden. I konsekvens härmed förordar utskottet att anslaget till kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån uppföres med 114 000 000 kronor.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXX. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 58 och II: 65, I: 158 och II: 237 ävensom med bifall till motionerna I: 345 och II: 446, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån* för budgetåret 1960/61 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 114 000 000 kronor;»

23) beträffande anslag till bostadsrabatter

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Cassel* och *Källenius*, vilka under förutsättning av bifall till den med 8) betecknade reservationen ansett att anslaget bör upptagas till lägre belopp och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande, som på s. 52 börjar med »Utskottet, som» och på s. 53 slutar med »äskade beloppet», bort ha följande lydelse:

»Utskottet, som i det föregående tillstyrkt ett återförande av inkomststrecken för familjebostadsbidrag till vad som gällde vid utgången av 1959, föreslår att anslaget uppföres med 103 000 000 kronor.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXXI. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 349 och II: 443 samt med bifall till motionerna I: 58 och II: 65, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Bostadsrabatter* för budgetåret 1960/61 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 103 000 000 kronor;»

b) av herrar *Thun, Herbert Larsson, Jansson* i Kalix, *Persson* i Växjö, *Johansson* i Norrköping och *Kellgren*, vilka under förutsättning av bifall till den med 9) betecknade reservationen ansett att anslaget bör upptagas till högre belopp och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande, som på s. 52 börjar med »Utskottet, som» och på s. 53 slutar med »äskade beloppet», bort ha följande lydelse:

»Utskottet, som i det föregående tillstyrkt en höjning av familjebostadsbidragens belopp i enlighet med förslag i motionerna I: 349 och II: 443, föreslår att anslaget uppförs med det i nämnda motioner yrkade beloppet, 140 000 000 kronor.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXXI. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 349 och II: 443 samt med avslag å motionerna I: 58 och II: 65, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Bostadsrabatter* för budgetåret 1960/61 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 140 000 000 kronor;»

c) av fru *Wallentheim*.

24) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Cassel* och *Källenius*, vilka under förutsättning av bifall till den med 11) betecknade reservationen ansett att anslaget till bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet bör anvisas med lägre belopp och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 53, som börjar med »Utskottet, som» och slutar med »av medelsbehovet», bort ha följande lydelse:

»Utskottet, som i det föregående tillstyrkt det i berörda motioner framlagda förslaget om sänkning av inkomststrecket för räntefritt stående förbättringslån, biträder motionärernas förslag också i fråga om medelsanvisningen.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXXII. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 58 och II: 65, såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet* för budgetåret 1960/61 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 20 000 000 kronor;»

25) beträffande bidrag till inrättande av pensionärshem

a) av herrar *Herbert Larsson, Jansson* i Kalix, *Persson* i Växjö och *Johansson* i Norrköping, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 53, som börjar med »Utskottet finner» och slutar med »förevarande förslag», bort ha följande lydelse:

»Såsom motionärerna anfört ineligger hos bostadsstyrelsen ansökningar om utbetalning av beviljade pensionärshemsbidrag, avseende tillhoppa ca 8 500 000 kronor, vilket belopp inte kan utbetalas av brist på medel under anslaget. Dröjsmålet med utbetalningarna medför att kommunerna ådrages dryga räntekostnader, som i realiteten minskar bidragens värde.

Då utskottet anser att staten utan onödig tidsutdräkt bör infria de förbindelser den iklätt sig i form av beviljade pensionärshemsbidrag, tillstyrker utskottet motionärernas förslag.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXXIII. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 160 och II: 236, såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till inrättande av pensionärshem* för budgetåret 1960/61 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 13 000 000 kronor;»

b) av fru *Wallentheim*.

26) beträffande ramen för preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande,

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Cassel* och *Källenius*, vilka under förutsättning av bifall till den med 19) betecknade reservationen ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 53, som börjar med »Utskottet, som» och slutar med »berörda motionsyrkanden», bort ha följande lydelse:

»Utskottet vill, med åberopande av sitt förslag att lånegränserna för tertiärlån skall sänkas, tillstyrka det i motionerna I: 58 och II: 65 framlagda förslaget om en ram för preliminära beslut om lån å 830 000 000 kronor. Någon minskning i antalet lägenheter i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag innebär detta icke. Utskottet avstyrker sålunda yrkandet i motionerna I: 345 och II: 446.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXXV. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 345 och II: 446, ävensom med bifall till motionerna I: 58 och II: 65, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, med-

giva, att under budgetåret 1960/61 preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 830 000 000 kronor;»

b) av herrar *Jacobsson, Nestrup, Lundström, Malmborg*, fröken *Elmén* och herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka under förutsättning av bifall till den med 19) betecknade reservationen ansett att det stycke i utskottets yttrande på s. 53, som börjar med »Utskottet, som» och slutar med »berörda motionsyrkanden», bort ha följande lydelse:

»Utskottet, som i det föregående tillstyrkt förslag om ändringar av lånegränserna som innebär att den av Kungl. Maj:t föreslagna ramen för preliminära beslut blir tillräcklig för viss ökning av bostadsbyggandets storlek i förhållande till den av Kungl. Maj:t angivna minimisiffran, biträder Kungl. Maj:ts beräkning av ramen och avstyrker berörda motionsyrkanden.»

c) av herrar *Ivar Johansson, Pålsson, Svensson* i Stenkyrka och *Hansson* i Skegrie, vilka under förutsättning av bifall till den med 1 c) betecknade reservationen ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 53, som börjar med »Utskottet, som» och slutar med »berörda motionsyrkanden», bort ha följande lydelse:

»Utskottet, som i det föregående förordat, att det preliminära bostadsbyggnadsprogrammet skall omfatta 60 000 lägenheter, förordar i konsekvens härmed att ramen för preliminära beslut angående lån till bostadsbyggandet fastställs till 835 000 000 kronor.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXXV. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 58 och II: 65 samt I: 345 och II: 446, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, medgiva, att under budgetåret 1960/61 preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 835 000 000 kronor;»

27) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Cassel* och *Källenius*, vilka under förutsättning av bifall till den med 4 a) betecknade reservationen beträffande avlöningsstat för bostadsstyrelsen ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 54, som börjar med »Utskottet, som» och slutar med »och II: 65», bort ha följande lydelse:

»Utskottet finner i likhet med motionärerna nödvändigt, att den byråkrati som har byggts upp för att handha de bostadspolitiska uppgifterna blir föremål för en kraftig beskärning. Vid bifall till utskottets förslag om

införande av ett kreditgarantisystem blir möjligheterna att begränsa de centrala och regionala organen i hög grad förbättrade. Utskottet föreslår därför med bifall till motionerna I: 58 och II: 65 att till bostadsstyrelsens avlöningar måtte anvisas ett förslagsanslag av 2 892 200 kronor.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XLII. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 58 och II: 65, såvitt nu är i fråga,

a) godkänna följande avlöningsstat för bostadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 116 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	65 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	1 027 300
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	15 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	601 800
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	66 800
	Summa kronor 2 892 200;

b) till *Bostadsstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1960/61 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 892 200;»

28) beträffande avlöningsstat för länsbostadsnämnderna

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Cassel* och *Källenius*, vilka under förutsättning av bifall till den med 4 a) betecknade reservationen ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 54, som börjar med »Utskottet tillstyrker» och slutar med »avstyrkes därför», bort ha följande lydelse:

»Utskottet tillstyrker det i motionerna I: 58 och II: 65 framställda förslaget beträffande länsbostadsnämndernas avlöningsstat. Kungl. Maj:ts förslag om ökning av antalet ledamöter i nämnderna avstyrkes.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XLIV. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionen II: 436 samt med bifall till motionerna I: 58 och II: 65, samtliga motioner såvitt nu är i fråga,

a) godkänna följande avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	770 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	127 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	2 187 400
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	280 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	640 500
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	71 200
	Summa kronor 4 076 800;

b) till *Länsbostadsnämnderna*: *Avlöningar* för budgetåret 1960/61 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 4 076 800;»

b) av herrar *Jacobsson, Nestrup, Lundström, Malmborg*, fröken *Elmén* och herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 54, som börjar med »Utskottet tillstyrker» och slutar med »avstyrkes därför», bort ha följande lydelse:

»Utskottet tillstyrker det i motionen II: 436 framförda förslaget, att antalet ledamöter i länsbostadsnämnderna skall förbli oförändrat och avstyrker Kungl. Maj:ts förslag om utökning av antalet. Härigenom uppnås en besparing i jämförelse med Kungl. Maj:ts förslag på 17 000 kronor. Övriga motionsyrkanden om beräkning av nämndernas avlöningsanslag kan utskottet icke biträda.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XLIV. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 58 och II: 65 samt med bifall till motionen II: 436, samtliga motioner såvitt nu är i fråga,

a) godkänna följande avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	770 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	110 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	2 787 400
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	280 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	640 500

6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	71 200
	Summa kronor 4 659 800;

b) till *Länsbostadsnämnderna*: *Avlöningar* för budgetåret 1960/61 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 4 659 800 kronor;»

29) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Cassel* och *Källenius*, vilka beträffande anslag till omkostnader för bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande, som på s. 54 börjar med »Utskottet kan» och på s. 55 slutar med »ifrågavarande förslag», bort ha följande lydelse:

»Utskottet biträder yrkandena i förevarande motioner.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XLV. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 58 och II: 65, såvitt nu är i fråga, för budgetåret 1960/61 under femte huvudtiteln anvisa

a) till *Bostadsstyrelsen*: *Omkostnader* ett förslagsanslag av 359 000 kronor;

b) till *Länsbostadsnämnderna*: *Omkostnader* ett förslagsanslag av 535 000 kronor;»

30) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Cassel* och *Källenius*, vilka beträffande anslag till 1960 års bostadsräkning ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 55, som börjar med »Eftersom en» och slutar med »förevarande förslag», bort ha följande lydelse:

»Utskottet delar motionärernas uppfattning att även om en allmän bostadsräkning i och för sig skulle vara av värde det likväl icke i nuvarande budgetläge är möjligt för statsverket att ikläda sig en så stor kostnad som detta skulle medföra eller 6 500 000 kronor. Utskottet anser sig böra avstyrka att en allmän bostadsräkning nu företages.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XLVI. med bifall till motionerna I: 58 och II: 65, såvitt nu är i fråga, avslå Kungl. Maj:ts förslag om anslag till 1960 års bostadsräkning;»